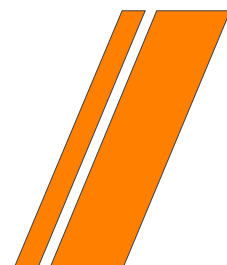

MERPELASTUSOHJE 2010

**MERPELASTUKSEN HÄLYTYSNUMERO
0294 1000**

**SISÄASIAINMINISTERIÖ
RAJAVARTIOLAITOKSEN ESIKUNTA**

MERIPELASTUSOHJE 2010

Arvoisat lukijat,

Voimassa olevan meripelastuslain mukaan Rajavartiolaitos on johtava meripelastusviranomainen. Rajavartiolaitoksen lisäksi meripelastukseen osallistuvat lukuisat muutkin viranomaiset sekä vapaaehtoiset. Vaaratilanteessa etsintä- ja pelastustehtävän onnistunut suoritus vaatii kaikkien näiden osapuolten tehokkaan hyödyntämisen lisäksi tiivistä yhteistyötä hädässä olevan aluksen kanssa sekä muidenkin onnettomuusalueella olevien alusten tehokasta ja tarkoituksenmukaista käyttämistä.

Meripelastuslain 27 §:n 2 mom:n perusteella sisäasiainministeriö on tänään vahvistanut oheisen meripelastusohjeen. Ohje on laadittu Rajavartiolaitoksen, meripelastustoimen neuvottelukunnan, meripelastusviranomaisten ja vapaaehtoisten yhteistyönä.

Tämä ohje on tarkoitettu kaikkien merellä liikkuvien ja meripelastustoimeen osallistuvien käyttöön täydentämään YK:n alaisen Kansainvälisen Merenkulkujärjestön (IMO:n) ja Siviili-ilmailujärjestön (ICAO:n) yhteisen ”International Aeronautical and Maritime Search and Rescue Manual” (IAMSAR) käsikirjan ja Hampurin sopimuksen sekä meripelastuslain ja -asetuksen säädöksiä. Ohjeella on pyritty meripelastustoimen mahdollisimman tehokkaaseen ja tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen ja antamaan riittävät tiedot meripelastustoimen tehtävistä, rakenteesta, suunnittelusta, johtamisesta, viestijärjestelmistä, meripelastuksen johtokeskusten tehtävistä sekä meripelastustoimeen liittyvästä yhteistoiminnasta.

Uusittu meripelastusohje sisältää aiempaa tarkempia ohjeita ja linjauksia mm. meripelastukseen liittyvän hätäradioliikenteen sekä matkustaja-alusten, laivanisäntien ja meripelastustoimen väliseen yhteistyöhön liittyen.

Tällä ohjeella kumotaan sisäasiainministeriön antama meripelastusohje 2003 (1813/42/2003).

Rajavartiolaitoksen esikunta ylläpitää tätä ohjetta ja ajantasainen meripelastusohje on löydettävissä internetin kautta osoitteesta www.raja.fi/SAR.

Rajavartiolaitoksen päällikkö
Kenraaliluutnantti

Jaakko Kaukanen

Rajavartiolaitoksen apulaispäällikkö
Kontra-amiraali

Matti Möttönen

MERIPELASTUSOHJE 2010

SISÄLLYS

1 MERIPELASTUSTOIMEN PERUSTEET.....	1
1.1 LAINSÄÄDÄNTÖ.....	1
1.2 KANSAINVÄLISET SOPIMUKSET.....	1
1.3 MÄÄRÄYKSET JA OHJEET.....	2
1.4 KÄSITTEET JA MÄÄRITELMÄT.....	2
2 MERIPELASTUSTOIMEN JOHTAMISJÄRJESTELMÄ.....	5
2.1 MERIPELASTUSTOIMEN TYÖNJAKO.....	5
2.2 JOHTOPORTAAT JA NIIDEN TEHTÄVÄT.....	6
2.2.1 Meripelastustoimi (hallinnolliset johtoportaat).....	6
2.2.1.1 Rajavartiolaitoksen esikunta.....	6
2.2.1.2 Merivartiostot ja vartiolentolaiivue.....	7
2.2.2 Etsintä- ja pelastustoiminta (operatiiviset johtoportaat).....	7
2.2.2.1 Meripelastustoimen johtaja.....	7
2.2.2.2 Meripelastuksen johtokeskukset.....	8
2.2.2.3 Meripelastusjohtaja.....	9
2.2.2.5 Lentotoiminnan koordinaattori.....	10
2.2.2.6 Aluksen päällikkö ja muut toimijat.....	11
2.2.3 Neuvottelukunta ja johtoryhmät.....	11
2.3 VIESTIJÄRJESTELMÄ.....	13
2.3.1 Viranomaisten välinen työnjako.....	13
2.3.2 Vaaratilanneilmoitukset.....	15
2.3.3 Yleistä GMDSS -järjestelmästä.....	15
2.3.3.1 GMDSS - radiojärjestelmän osajärjestelmiä.....	16
2.3.3.2 Hätáliikenteen käynnistäminen GMDSS -järjestelmässä.....	16
2.3.3.3 Vaaratilanteiden radioliikenteen käynnistäminen DSC -kutsulla.....	16
2.3.4 Vaaratilanteiden radioliikenne.....	16
2.3.4.1 Etusijat hätä- ja turvallisuusliikenteessä.....	16
2.3.4.2 Hätáliikenne.....	17
2.3.4.3 Pikaliikenne.....	18
2.3.4.4 Varoitusliikenne.....	18
3.1 TILANNEKUVA.....	20
3.2 MERIPELASTUSSUUNNITELMAT.....	21
3.3 MERIPELASTUSREKISTERI.....	21
3.4 JOHTAMINEN.....	22
3.4.1 Johtovastuun jakautuminen.....	22
3.4.2 Etsintä- ja pelastustoimien käynnistäminen.....	23
3.4.3 Etsintä- ja pelastusyksiköiden käyttöperiaatteet ja toiminta.....	25
3.4.4 Onnettomuusalueen eristäminen.....	26
3.4.5 Meripelastustoimen MAS- ja TMAS -palvelut.....	26
3.4.6 Toiminnan keskeyttäminen ja lopettaminen.....	27
3.5 PALKKIOT JA KORVAUKSET.....	27
3.6 TILASTOINTI JA TUTKINTA.....	27
3.7 OMAISUUDEN PELASTAMINEN.....	28
3.8 TIEDOTTAMINEN.....	28
4 YHTEISTOIMINTA.....	29
4.1 KANSALLINEN YHTEISTOIMINTA.....	29
4.1.1 Yleistä.....	29
4.1.2 Yhteistoiminta pelastusviranomaisten, hätäkeskusten sekä sosiaali- ja terveys- viranomaisten kanssa.....	29
4.1.4 Yhteistoiminta alusliikennepalvelun (VTS) kanssa.....	31
4.1.5 Yhteistoiminta Ilmatieteen laitoksen ja ympäristöviranomaisten kanssa.....	31
4.1.6 Yhteistoiminta laivanisäntien kanssa.....	32
4.1.7 Yhteistoiminta vapaaehtoisten meripelastajien kanssa.....	32
4.1.8 Meripelastukseen liittyvä tutkimustoiminta.....	33
4.1.9 Meripelastustapahtumaan liittyvä yhteistyö.....	33
4.2 KANSAINVÄLINEN YHTEISTOIMINTA.....	33
4.2.1 Ruotsi.....	33
4.2.2 Venäjä.....	33

4.2.3 Viro.....	2
4.2.4 Muu kansainvälinen yhteistoiminta.....	34
5 MERIPELASTUSTOIMEN KOULUTUSJÄRJESTELMÄ.....	35
6 KANSAINVÄLISTEN HÄTÄMERKKIEN KÄYTTÖ.....	36
KANSAINVÄLISET SOPIMUKSET MERIPELASTUKSESTA	1
<i>Kansainväliset sopimukset</i>	1
<i>Muut meripelastusta koskevat kansainväliset sopimukset</i>	2
SAR -YHTEISTOIMINTASUUNNITELMIEN LAATIMISEN PÄÄPIIRTEET.....	1
SAR -yhteistoimintasuunnitelman laatiminen aluksen, meripelastustoimen ja laivanisännän välillä.....	1
1 YLEISTÄ.....	1
2 OHJEITA SAR-YHTEISTOIMINTASUUNNITELMAN LAATIMISEKSI	2
3 MÄÄRÄAIKAISHARJOITUKSET JA SAR-YHTEISTOIMINTASUUNNITELMAN PÄIVITTÄMINEN	2
4 SAR-YHTEISTOIMINTASUUNNITELMAN OSAT.....	3
<i>Osa 1 Laivanisäntä</i>	3
<i>Osa 2 Alus, alukset</i>	3
<i>Osa 3 Meripelastustoimen meripelastuskeskukset</i>	4
<i>Osa 4 Meripelastustoimen etsintä- ja pelastusresurssit</i>	4
<i>Osa 5 Tiedottaminen meripelastustilanteissa</i>	4
<i>Osa 6 Määräaikaisharjoitukset</i>	5
5 KAAVIO SAR-YHTEISTOIMINTASUUNNITELMAN LAATIMISESTA.....	6
MERIPELASTUSVIRANOMAISTEN JA MUIDEN TOIMIJOIDEN KESKEISET TEHTÄVÄT	1
RAJAVARTIOLAITOS	1
YMPÄRISTÖVIRANOMAISET (TEHTÄVÄT ÖLJYVAHINKOJEN JA ALUSKEMIKAALIVAHINKOJEN TORJUNNASSA)	2
PELASTUSVIRANOMAISET	2
HÄTÄKESKUSLAITOS	2
ILMALIIKENNEPALVELUIDEN TUOTTAJA (FINAVIA OYJ)	4
ONNETTOMUUSTUTKINTAKESKUS	4
LAIVANISÄNTÄ.....	5
SUOMEN MERIPELASTUSSEURA RY	5
PUOLUSTUSVOIMAT.....	6
MUUT MERIPELASTUSVIRANOMAISET JA TOIMIJAT	6
Laivanisännän ja viranomaisten yhteisen tiedottamisen periaatteet erityistilanteiden yhteydessä	1

LIITTEET

Meripelastuslaki	liite 1
Meripelastusasetus	liite 2
Hätäliikenteen menettelytavat VHF-, MF- ja HF-taajuusalueilla sekä INMARSAT-laitteilla	liite 3
Kansainväliset sopimukset meripelastuksesta.....	liite 4
SAR-yhteistoimintasuunnitelmien laatimisen pääpiirteet.....	liite 5
SAR-yhteistoimintasuunnitelmien sisältö (IMO MSC / circ. 1079 mukaan)	liite 6
Meripelastuksen koulutusjärjestelmä.....	liite 7
Hätämerkit	liite 8
Lyhenteet.....	liite 9
Meripelastusviranomaisten ja muiden toimijoiden keskeiset tehtävät.....	liite 10
Laivanisännän ja viranomaisten yhteisen tiedottamisen periaatteet.....	liite 11

1 MERIPELASTUSTOIMEN PERUSTEET

1.1 Lainsäädäntö

Meripelastustoimen kansalliset perusteet on säädetty meripelastuslaissa (1145/2001) ja sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa meripelastuksesta (37/2002). Kyseiseen lakiin ja asetukseen on tehty myöhemmin muutamia päivityksiä ja lisäyksiä.

Meripelastuslaki määrittelee meripelastustoimen käsittämään merellä vaarassa olevien ihmisten etsimisen ja pelastamisen, heille annettavan ensihoidon sekä vaaratilanteeseen liittyvän radioviestinnän hoitamisen. Meripelastuslaissa säädetään lisäksi merenkulun turvallisuusradioviestinnän vastuuviranomaisista, *puhelinvälitteisten lääkäripalveluiden tuottamisesta aluksille, merenkulun avustuspalvelusta* eräiden hätämerkinantovälineiden käytön luvanvaraisuudesta sekä meripelastustoimen valmiusvaatimuksista. Laissa säädetään Rajavartiolaitoksen ja muiden meripelastusviranomaisten meripelastustoimeen liittyvistä tehtävistä sekä viranomaisten ja yksityisten henkilöiden velvollisuudesta osallistua meripelastukseen ja luovuttaa materiaalia käytettäväksi meripelastustoimen tehtävissä. Laki antaa myös perusteet palkkioiden ja korvausten maksamiseen valtion varoista meripelastustoimen tehtävään osallistuneille tai siinä avustaneille.

Valtioneuvoston asetuksessa meripelastuksesta annetaan tarkemmat säännökset meripelastustoimen järjestämisestä.

Voimassa oleva meripelastuslaki ja valtioneuvoston asetus meripelastuksesta ovat liitteinä 1 ja 2.

1.2 Kansainväliset sopimukset

Kansainvälinen yleissopimus etsintä- ja pelastuspalvelusta merellä (SopS 89/1986, sekä sen muutokset SopS 5/2002, SopS 89/2009), jäljempänä Hampurin sopimus on keskeisin meripelastustointia säätelevä kansainvälinen sopimus. Meripelastustoimen järjestämistä koskevat toiminnalliset määräykset sisältyvät Hampurin sopimuksen liitteeseen. Sopimuksessa ja sen liitteessä luodaan kansainvälinen perusta ja määritellään suoritevaatimukset rannikkovaltioiden meripelastusjärjestelmille. Hampurin sopimuksessa kehoitetaan sopimuspuolia tekemään naapurivaltioidensa kanssa sopimuksia meripelastustoimen vastuurajojen määrittämiseksi sekä yhteistoiminnan järjestämiseksi merionnettomuuksien pelastustoiminnassa. Sopimuksessa veloitetaan sopimuspuolet ryhtymään kaikkiin lainsäädännöllisiin tai muihin tarkoituksenmukaisiin toimiin sopimuksen ja sen olennaisena osana olevan liitteen täytäntöön panemiseksi. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että sopimuspuolen on taattava, että sen rannikkovesillä järjestetään tarpeelliset ja asianmukaiset etsintä- ja pelastuspalvelut hädässä olevien ihmisten pelastamiseksi. Hampurin sopimukseen sisältyy lisäksi määräyksiä muun muassa meripelastustoimen etsintä- ja pelastustehtävien johtamisesta, vaaratilanteiden luokittelemisesta niiden vakavuuden perusteella, vaaratilanteiden edellyttämistä toimenpiteistä sekä toimintasuunnitelmista ja -järjestelmistä. Liitteessä 4. on kuvattu meripelastustoimen järjestelyiden kannalta keskeisimmät sopimukset.

Suomi on Hampurin sopimuksen mukaisesti sopinut naapurivaltioidensa kanssa meripelastustoimen vastuualueiden rajoista sekä meripelastukseen liittyvistä yhteistoimintajärjestelyistä.

Kansainväliseen yleissopimukseen ihmishengen turvallisuudesta merellä 1974 (SopS 11/1996) lisäyksineen, jäljempänä SOLAS-sopimus sisältyy myös yleinen velvoite meripelastustoimen järjestämisestä. Sopimuksen mukaan sopimusvaltio sitoutuu ryhtymään kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin rannikon valvomiseksi ja oman maan rannikolla merihädässä olevien henkilöiden pelastamiseksi. Näihin toimenpiteisiin tulee kuulua sellaisten meriturvallisuusjärjestelyjen luominen, käyttäminen ja ylläpitäminen, jotka meriliikenteen vilkkaus ja merenkulun vaarat huomioon ottaen katsotaan mahdollisiksi ja välttämättömiksi. Toimenpiteiden tulee sopimuksen mukaan olla riittäviä merihädässä olevien henkilöi-

den paikallistamiseksi ja pelastamiseksi. Myös YK:n merioikeussopimuksen (SopS 50/1996) 98 artikla sisältää rantavaltioon kohdistuvan yleisen veloitteen etsintä- ja pelastuspalvelun järjestämisestä.

SOLAS-sopimuksen I luvun soveltamisalan piiriin kuuluvalla matkustaja-aluksella on oltava suunnitelma yhteistoiminnasta niiden meripelastuspalveluiden kanssa, joiden vastuualueiden kautta reitti kulkee. Varustamoiden tulee yhdessä alustensa ja asianomaisten meripelastuspalveluiden kanssa aktiivisesti osallistua Kansainvälisen Merenkulkujärjestön hyväksymien ohjeiden mukaisesti laadittavien yhteistoimintasuunnitelmien laadintaan. Suunnitelman tulee sisältää perusteet määrääjain järjestettävälle harjoituksille yhteistoimintasuunnitelman toimivuuden testaamiseksi. Suunnitelmia ei tarvitse alistaa kansallisen merenkukuhallinnon hyväksyttäväksi. Laivaisäntien, matkustaja-alusten ja Suomen meripelastustoimen yhteistyötä on kuvattu tarkemmin tämän ohjeen kohdassa ”4 Yhteistoiminta”.

1.3 Määräykset ja ohjeet

Kansainvälisen Merenkulkujärjestön ja Kansainvälisen Siviili-ilmailujärjestön yhteinen lento- ja meripelastuskäsikirja (*International Aeronautical and Maritime Search and Rescue Manual*, jäljempänä IAMSAR -käsikirja) perustuu meripelastuksen osalta ns. Hampurin sopimukseen ja ilmailun osalta ns. Chicagon sopimukseen. Käsikirja sisältää käytännön ohjeet meri- ja lentopelastustoimen järjestämisestä, etsintä- ja pelastustoimien johtamisesta, etsintä- ja pelastusyksiköiden toiminnasta sekä meripelastustoimeen liittyvän koulutuksen järjestämisestä. Käsikirja ei ole sitova, mutta antaa hyvät perusteet meripelastustoimen ja lentopelastuspalvelun tarkoituksenmukaiselle järjestämiselle.

Kansallisella tasolla annettuja säännöksiä on täydennetty tällä ohjeella sekä Rajavartiolaitoksen ja sen merivartiostojen hallinnollisilla määräyksillä, ohjeilla ja oppailla.

1.4 Käsitteet ja määritelmät

Meripelastustoimella tarkoitetaan tehtäväkokonaisuutta, johon kuuluu merellä vaarassa olevien ihmisten etsiminen ja pelastaminen, heille annettava ensivaste sekä vaaratilanteeseen liittyvän radioviestinnän hoitaminen. Lisäksi meripelastukseen katsotaan kuuluvan puhelinvälitteisten lääkäripalveluiden tuottaminen aluksille, merenkulun avustuspalvelu, eräiden hätämerkinantovälineiden käyttö sekä merialueella tapahtuvasta ensihoitopalvelu.

Meripelastusviranomaisia ovat Rajavartiolaitoksen ohella Hätäkeskuslaitos, Ilmatieteen laitos, pelastuslaissa (468/2003) tarkoitettu alueen pelastustoimi, Liikenteen turvallisuusvirasto, Liikennevirasto, poliisi, puolustusvoimat, sosiaali- ja terveystieteelliset, tullilaitos ja ympäristöviranomaiset. Ahvenanmaalla myös maakuntahallituksen alaiset vastaavat viranomaiset ovat meripelastusviranomaisia.

Meripelastustoimen vastuualueella (Search and rescue region, SRR) tarkoitetaan merialuetta, joka käsittää Suomen aluevedet, niillä olevan saariston sekä aluevesiin välittömästi liittyvän kansainvälisen merialueen osan, josta on naapurivaltioiden kanssa erikseen sovittu.

Meripelastuslohko (Search and rescue sub-region, SRS) on meripelastustoimen vastuualueen osa-alue, joka yleensä käsittää asianomaisen merivartioston valvonta-alueen ja muun sen läheisyydessä olevan osan meripelastustoimen vastuualueesta sen mukaan kuin asiasta on tarkemmin sovittu tai määrätty sekä jolla asianomainen merivartiosto vastaa meripelastustoimesta.

Meripelastuskeskuksella (Maritime rescue co-ordination centre, MRCC) tarkoitetaan erikseen määrättyä merivartioston johtokeskusta, joka on Suomen meripelastustoimen vastuualueen valtakunnallinen johtokeskus ja Suomen meripelastustoimen kansainvälinen yhteispiste sekä joka huolehtii johtamis- ja viestitysvalmiuden jatkuvasta ylläpitämisestä ja etsintä- ja pelastustoiminnan johtamisesta meripelastuslohkonsa alueella.

Meripelastuslohkokeskuksella (Maritime rescue sub-centre, MRSC) tarkoitetaan erikseen määrättyä merivartioston johto- tai muuta keskusta, joka itsenäisesti tai meripelastuskeskukselle alistettuna huolehtii johtamis- ja viestitysvalmiuden jatkuvasta ylläpitämisestä sekä etsintä- ja pelastustoiminnan johtamisesta meripelastuslohkonsa alueella tai muulla erikseen määrättyllä alueella.

Meripelastuksen johtokeskuksella tarkoitetaan meripelastuskeskusta ja meripelastuslohkokeskusta.

Etsintä- ja pelastusyksiköllä (Search and rescue unit, SRU) tarkoitetaan alusta tai ilma-alusta, jossa on meripelastuksen etsintä- ja pelastustehtävän hoitamista varten koulutettu miehistö ja joka on tehtävän hoitamiseen varustettu.

Meripelastusjohtaja (Search and rescue mission co-ordinator, SMC) on meripelastuksen johtokeskuksessa toimiva tehtävään erityisesti koulutettu rajavartiomies, jonka tehtävänä on johtaa etsintä- ja pelastustoimintaa.

Meripelastustoimen johtaja (Search and rescue Co-ordinator, SC) on meripelastuslohkonsa meripelastustoimen järjestelyistä vastaava merivartioston komentaja.

Onnettomuuspaikan johtaja (On-scene co-ordinator, OSC) on henkilö, jonka tehtävänä on meripelastusjohtajan alaisuudessa johtaa ja sovittaa yhteen etsintä- ja pelastustoimintaa onnettomuusalueella.

Lentotoiminnan koordinaattori (Aircraft co-ordinator, ACO) on henkilö, jonka tehtävänä on meripelastusjohtajan alaisuudessa johtaa ja sovittaa yhteen etsintä- ja pelastustoiminnan lentotoimintaa onnettomuusalueella;

Vaaratilanteella tarkoitetaan yleiskäsitteenä tilannetta, jossa ihminen on tai saattaa olla vaarassa merellä. Vaaratilanteet jaetaan epävarmuus-, hälytys- ja hätätilanteisiin.

Epävarmuustilanteessa vallitsee epävarmuus ihmisen turvallisuudesta merellä tai on muuten aiheutta ryhtyä toimenpiteisiin mahdollisen avuntarpeen selvittämiseksi.

Hälytystilanteella tarkoitetaan tilannetta, jossa voidaan olettaa ihmisen turvallisuuden vaarantuneen merellä tai kun epävarmuustilanteen johdosta suoritettujen tiedustelujen tulokset ovat olleet tuloksettomia.

Hätätilanteella tarkoitetaan tilannetta, jolloin on ilmeistä, että ihminen on vaarassa merellä ja välittömän avun tarpeessa. Hätätilanne on esimerkiksi silloin, kun aluksesta on vastaanotettu hätäviesti tai kun aluksesta on annettu muu kansainvälinen hätämerkki.

Avustustilanteella tarkoitetaan tilannetta, joka ei ole vaaratilanne, mutta jossa merellä tai saaren rannassa oleva ihminen tarvitsee ulkopuolista apua, jonka antajaksi ei ole määritetty muussa ohjeistuksessa vastuutahoa.

Monialaonnettomuudella tarkoitetaan onnettomuutta tai vaaratilannetta, jossa vaara uhkaa ihmishengen ohella ympäristöä, alusta, sen lastia tai muuta omaisuutta.

Ensihoitopalvelulla tarkoitetaan kokonaisuutta, joka vastaa potilaan kiireellisestä hoidosta ensisijaisesti terveydenhuollon hoitolaitosten ulkopuolella ja tarvittaessa potilaan kuljetamisesta tarkoituksenmukaisimpaan terveydenhuollon yksikköön.

Turvallisuusradioviestinnällä tarkoitetaan radioviestintää, jota harjoitetaan ihmishengen tai omaisuuden turvaamiseksi ja pelastamiseksi. Kansainvälisen radio-ohjesäännön mukaan meriradioliikenteessä tämä viestintä hoidetaan ensisijassa hätä-, pika- tai varoitusliikenteenä.

Merenkulun avustuspalvelulla (Maritime Assistance Service, MAS) tarkoitetaan välityspalvelua, joka tukee meripelastustoimen varautumissuunnittelua ja ennakoivaa toimintaa merenkulun vaara- ja onnettomuustilanteita varten sekä tarjoaa aluksille kansallisen yhteispisteen avustustarpeille ja ilmoituksille;

Puhelinvälitteisillä lääkäripalveluilla (Telemedical assistance service, TMAS) tarkoitetaan satelliitin ja matkapuhelinverkon välityksellä merellä oleville aluksille annettavia kiireellisiä lääkintäpalveluja erikoislääkäripalvelut mukaan lukien;

COSPAS-SARSAT -järjestelmällä tarkoitetaan kansainvälistä etsintä- ja pelastussatelliittijärjestelmää, jonka avulla välitetään satelliitin kautta merenkulun, ilmailun tai henkilökohtaisten hätälähettimien hätäviestejä.

Meripelastustoimessa yleisimmin käytettävien käsitteiden kansainväliset lyhenteet on esitetty liitteessä 9.

2 MERIPELASTUSTOIMEN JOHTAMISJÄRJESTELMÄ

2.1 Meripelastustoimen työnjako

Meripelastuslain mukaan Rajavartiolaitos on johtava meripelastusviranomainen, joka vastaa meripelastustoimen järjestämisestä. Johtavana meripelastusviranomaisena Rajavartiolaitos on velvollinen huolehtimaan meripelastuksen suunnittelusta, kehittämisestä ja valvonnasta sekä meripelastustoimeen osallistuvien viranomaisten ja vapaaehtoisten toiminnan yhteensovittamisesta. Rajavartiolaitos johtaa ja suorittaa etsintä- ja pelastustoimintaa kaikilla soveltuvilla resursseillaan sekä antaa meripelastukseen liittyvää johtamiskoulutusta. Rajavartiolaitos myös vastaa vaaratilanteeseen liittyvän radioviestinnän hoitamisesta sekä puhelinvälitteisten lääkäripalveluiden välittämisestä aluksille, osallistuu vaaratilanteiden ennaltaehkäisyyn ja vastaa merenkulun avustuspalvelusta. COSPAS-SARSAT -järjestelmään liittyen Rajavartiolaitos vastaa välitettyjen merenkulun, ilmailun tai henkilökohtaisten hätälähtäjien hätäviestien vastaanottamisesta ja välittämisestä kansalliselle vastuutaholle sekä COSPAS-SARSAT -järjestelmään liittyvien asioiden kansallisesta yhteensovittamisesta. Rajavartiolaitos voi lisäksi tarpeen mukaan antaa muutakin meripelastukseen liittyvää koulutusta ja valistusta.

Muiden meripelastusviranomaisten tehtävät meripelastustoimessa ovat seuraavat:

Hätäkeskuslaitos osallistuu etsintä- ja pelastusyksiköiden sekä meripelastustoimen tehtäviin osallistuvan henkilöstön hälyttämiseen sen mukaan kuin siitä erikseen sovitaan.

Ilmatieteen laitos antaa Rajavartiolaitoksen käyttöön toimialaansa kuuluvaa asiantuntemusta sekä tuottaa Rajavartiolaitokselle meripelastustoimen tarvitsemat sää- ja meripalvelut.

Liikenteen turvallisuusvirasto vastaa alusturvallisuudesta ja sen kehittämisestä sekä antaa Rajavartiolaitoksen käyttöön toimialaansa kuuluvaa asiantuntemusta.

Liikennevirasto ylläpitää alusliikennepalvelulaissa (623/2005) tarkoitettua alusliikennepalvelua sekä osallistuu etsintä- ja pelastustoimintaan tarjoamalla käytettäväksi sille kuuluvaa henkilöstöä ja kalustoa

Alueen pelastustoimi, poliisi ja tullilaitos osallistuvat etsintä- ja pelastustoimintaan antamalla käyttöön niille kuuluvaa henkilöstöä ja kalustoa.

Puolustusvoimat valvoo merialuetta onnettomuus- ja vaaratilanteiden havaitsemiseksi ja paikantamiseksi alueellisen koskemattomuuden valvontaan liittyen sekä osallistuu etsintä- ja pelastustoimintaan antamalla käyttöön sille kuuluvaa erityisasiantuntemusta, henkilöstöä ja kalustoa.

Sosiaali- ja terveystoimikunta vastaavat ensihoitopalvelun järjestämisestä sekä puhelinvälitteisten lääkäripalveluiden tuottamisesta.

Ympäristöviranomaiset vastaavat aluksista aiheutuvien alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan järjestämisestä merionnettomuuksien yhteydessä yhdessä muiden viranomaisten kanssa sen mukaan kuin aluksista aiheutuvan alusjätelaissa ja öljyvahinkojen ja kemikaalivahinkojen torjuntaa koskevissa laeissa sekä antavat Rajavartiolaitoksen käyttöön toimialaansa kuuluvaa asiantuntemusta.

Meripelastustoimeen osallistuvat edellä mainittujen meripelastusviranomaisten lisäksi myös alla luetellut yhdistykset, yhteisöt ja yksityiset henkilöt.

Ilmailulaissa (1194/2009) tarkoitettu ilmailiikennepalveluiden tarjoaja osallistuu korvauksetta meripelastustoimen yhteistyön kehittämiseen, meripelastustoimen valmiuden ylläpitoon sekä etsintä- ja pelastustoimintaan siltä osin kuin sillä on tarkoituksenmukaista toimialaansa liittyvää asiantuntemusta, henkilöstöä ja kalustoa. Yhteistoiminnan sisällöstä sovitaan tarkemmin Rajavartiolaitoksen ja ilmailiikennepalveluiden tarjoajan välisellä sopimuksella.

Meripelastuslain mukaan myös muut kuin edellä tarkoitetut valtion viranomaiset, yhtiöt ja laitokset antavat pyynnöstä korvauksetta Rajavartiolaitoksen ja muun meripelastusviranomaisen käyttöön niille kuuluvaa asiantuntemusta, henkilöstöä ja kalustoa siltä osin kuin se on tarpeen valmiussuunnittelua varten tai vaaratilanteessa.

Vapaaehtoiset yhdistykset ja muut yhteisöt osallistuvat meripelastustoimeen asianomaisten yhteisöjen omien sääntöjen ja toiminnan luonteen mukaisesti. Rajavartiolaitos voi antaa meripelastuksessa toimiville vapaaehtoisille meripelastustoimen alaan kuuluvia tehtäviä sekä koulutus- ja valistustehtäviä. Vapaaehtoisia ei kuitenkaan voida käyttää tehtävissä, joihin sisältyy merkittävästi julkisen vallan käyttöä. Kunkin meripelastustoimeen osallistuvan yhteisön tehtävät meripelastustoimessa määritellään tarvittaessa lähemmin meripelastuslohkojen meripelastussuunnitelmissa. Suomen Meripelastusseura ry ja Ahvenanmaan Meripelastusseura ry sovittavat yhteen meripelastustoimeen osallistuvien vapaaehtoisjärjestöjen toimintaa ja lisäksi erityisesti maalla tapahtuvaa toimintaa sovittaa yhteen Suomen Punainen Risti.

Meripelastusviranomaisten ja vapaaehtoisten lisäksi on **jokainen työkykyinen henkilö**, joka oleskelee vaara- tai onnettomuusalueella taikka sen läheisyydessä, meripelastusjohtajan määräyksestä velvollinen, jos se on merellä vaarassa olevien ihmisten etsimiseksi tai pelastamiseksi välttämätöntä, avustamaan meripelastuksen tehtävässä, jollei pätevyys ole esteenä.

Merilain (674/1994) mukaan **aluksen päällikkö**, joka tapaa merihädässä olevan, on velvollinen, jos se käy päinsä aiheuttamatta vakavaa vaaraa omalle alukselle tai laivaväelle taikka muille aluksissa oleville, antamaan kaikkea apua, mikä on mahdollista ja tarpeellista hädänalaisen pelastamiseksi. Aluksen päällikön on ilmoitauduttava avustamaan hätäilmoituksen vastaanotettuaan, jolloin meripelastusjohtaja voi määrätä aluksen etsintä- tai pelastustehtävään. Merilaki (6 luku, 11 a §) velvoittaa myös aluksen päällikön viivytyksettä ilmoittamaan asianomaiselle meripelastuksen johtokeskukselle, jos alus on vaarassa joutua merihätään. Hätätilanteessa päällikön on viivytyksettä käynnistettävä kansainvälisen radio-ohjesäännön mukainen hätäradioliikenne.

Meripelastuslain mukaan yleinen velvollisuus avustaa merellä vaarassa olevia koskee myös muita kuin aluksen päällikkönä toimivia. Meripelastuslain mukaan **jokainen joka tietää toisen olevan vaarassa merellä** on velvollinen, jos se häntä itseään tai muita kohtuuttomaan vaaraan saattamatta on mahdollista, ryhtymään oma-aloitteisesti tilanteen edellyttämiin tarpeellisiin ja mahdollisiin toimiin vaarassa olevan pelastamiseksi. Suoriteuista toimenpiteistä on viipymättä ilmoitettava asianomaiselle meripelastuksen johtokeskukselle.

2.2 Johtoportaat ja niiden tehtävät

2.2.1 Meripelastustoimi (hallinnolliset johtoportaat)

Rajavartiolaitos vastaa Suomen meripelastustoimen vastuualueella meripelastustoimen järjestämisestä, suunnittelusta, kehittämisestä, valvonnasta, toiminnan yhteen sovittamisesta, vaaratilanteeseen liittyvän radioviestinnän hoitamisesta sekä puhelinvälitteisten lääkäripalveluiden välittämisestä aluksille. Rajavartiolaitos vastaa myös merenkulun avustuspalvelusta, COSPAS-SARSAT -järjestelmään liittyen hätäviestien vastaanottamisesta ja välittämisestä kansalliselle vastuutaholle sekä COSPAS-SARSAT -järjestelmään liittyvien asioiden kansallisesta yhteensovittamisesta. Rajavartiolaitos osallistuu vaaratilanteiden ennaltaehkäisyyn Rajavartiolaitos johtaa ja suorittaa etsintä- ja pelastustoimintaa sekä antaa meripelastustoimeen liittyvää johtamiskoulutusta.

2.2.1.1 Rajavartiolaitoksen esikunta

Meripelastustoimen johtamisjärjestelmä perustuu Rajavartiolaitoksen organisaatioon ja aluejakoon. Rajavartiolaitoksen esikunta on hallinnollinen johtoporras, joka ei osallistu meripelastuksen etsintä- ja pelastustoimien operatiiviseen johtamiseen. Rajavartiolaitoksen esikunnan tehtävänä meripelastustoimessa on huolehtia suunnittelusta, kehittämisestä ja

valvonnasta samoin kuin meripelastustoimeen osallistuvien viranomaisten ja vapaaehtoisten toiminnan yhteensovittamisesta valtakunnallisella tasolla. Rajavartiolaitoksen esikunta vastaa myös meripelastuksen toimintamuotojen, koulutuksen ja välineistön kehittämisen ja yhdenmukaistamisen koordinoinnista.

Rajavartiolaitoksen päällikkö yhdessä Rajavartiolaitoksen esikunnan kanssa seuraa operatiivisen meripelastustoimen tuloksellisuutta, palvelutasoa ja suorituskykyä.

Meripelastustoimen neuvottelukunnan puheenjohtaja on Rajavartiolaitoksen esikunnan nimeämä rajavartiomies. Rajavartiolaitoksen esikunta osallistuu meripelastustointia koskevien säädösten ja kansainvälisten sopimusten valmisteluun sekä huolehtii tähän liittyvien määräysten ja ohjeiden valmistelusta ja ylläpidosta. Rajavartiolaitoksen esikunta vastaa myös meripelastuksen kansainvälisen yhteistyön järjestämisestä ja Suomen meripelastustoimen edustamisesta alan kansainvälisissä järjestöissä ja yhteistoimintafoorumeissa.

2.2.1.2 Merivartiostot ja vartiolentolaivue

Merivartiostot ja vartiolentolaivue ovat hallinnollisia johtoportaita, jotka vastaavat myös Rajavartiolaitoksen merellisestä operatiivisesta toiminnasta. Suomen meripelastustoimen vastuualue on jaettu Suomenlahden ja Länsi-Suomen (Saaristomeri ja Pohjanlahti) meripelastuslohkoihin. Asianomainen merivartiosto vastaa meripelastustoimen järjestämisestä toimi-alueeseensa meripelastuslohkolla. Vartiolentolaivue vastaa Rajavartiolaitoksen lentotoiminnan järjestämisestä ja siten myös meripelastushelikopterien ja valvontalentokoneiden valmiudesta ja operoinnista Suomen meripelastustoimen vastuualueella.

Merivartioston tehtävänä meripelastustoimessa on alueellisena vastuuviranomaisena huolehtia meripelastustoimen suunnittelusta, kehittämisestä ja valvonnasta samoin kuin meripelastustoimeen osallistuvien viranomaisten ja vapaaehtoisten toiminnan yhteensovittamisesta meripelastuslohkollaan. Toiminnallaan merivartioston tulee luoda mahdollisimman hyvät edellytykset meripelastuksen etsintä- ja pelastustoimien tehokkaalle operatiiviselle johtamiselle ja suorittamiselle.

Edellä mainittujen tehtävien lisäksi Länsi-Suomen merivartiosto huolehtii valtakunnallisten meripelastusvoimavarojen seurannasta ja meripelastuksen kansainvälisten operatiivisten yhteyksien ylläpitämisestä sekä toimii kaikkien COSPAS-SARSAT -järjestelmän (ml. ISPS toimintaan liittyvät SSAS -hälytykset) hätähälytysten kansallisena yhteyspisteenä. Länsi-Suomen merivartioston ohella myös Suomenlahden merivartiosto ylläpitää kykyä toimia yhteistoiminnassa naapurimaiden ja naapurilohkon meripelastuksen johtokeskusten kanssa.

Merivartiosto voi antaa luvan valtioneuvoston asetuksella (liite 2) tarkemmin säädettävien hätämerkkien käyttämiseen harjoittelutarkoituksessa. Merivartiosto voi lisäksi rannikkokuntien alueella, sekä poliisi muualla maassa, antaa luvan valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävien hätämerkkien käyttämiseen muualla kuin aluksessa tai ilma-aluksessa harjoittelutarkoituksessa. Edellytyksenä luvan antamiselle on se, ettei vaaraa tarpeettomien etsintä- ja pelastustoimien käynnistämiseksi ole, sekä se, ettei toiminnalla vaaranneta turvallisuutta. Luvan antava viranomainen voi tarvittaessa määrätä harjoitukselle johtajan, jonka määräyksiä ja ohjeita harjoitukseen osallistuvien on noudatettava.

2.2.2 Etsintä- ja pelastustoiminta (operatiiviset johtoportaat)

2.2.2.1 Meripelastustoimen johtaja

Merivartioston komentaja vastaa, lohkonsa meripelastustoimen johtajana (SC), että meripelastuslohkolla on toimintakykyinen meripelastusjärjestelmä ja sen johtamiseksi meripelastuksen johtokeskus. Hän vastaa merivartiostonsa henkilöstön, kaluston ja resurssien käytöstä sekä meripelastustoimen vaatiman valmiuden ylläpidosta meripelastuslohkolleen. Hän myös vastaa meripelastuslohkon johtoryhmän toiminnasta, kutsuu siihen osallistujat meripelastustoimen suunnittelua varten ja toiminnan yhteensovittamiseksi ja vahvistaa lohkonsa meripelastussuunnitelman. Vaativissa etsintä- ja pelastustehtävissä meripelastustoimen johtaja tai hänen sijaisensa yhteen sovittaa meripelastustoimen, yleisen

pelastustoimen, lentopelastuspalvelun ja muiden mahdollisten osallistujien toimet käyttäen apunaan meripelastuslohkon johtoryhmää.

2.2.2.2 Meripelastuksen johtokeskukset

Meripelastuksen etsintä- ja pelastustoimintaa johdetaan merivartioston esikuntaan kuuluvasta meripelastuskeskuksesta tai meripelastuslohkokeskuksesta. Meripelastuskeskus (MRCC Turku) sijaitsee Länsi-Suomen merivartioston esikunnassa Turussa. Vaasan meripelastuslohkokeskus (MRSC Vaasa) on MRCC Turulle alistettu ja sijaitsee Vaasassa virastotalossa. Suomenlahden pelastustoimintaa johtava meripelastuslohkokeskus (MRSC Helsinki) sijaitsee Suomenlahden merivartioston esikunnan yhteydessä Helsingissä. Kulakin meripelastuksen johtokeskuksella on tehtävään erikseen nimetty päällikkö. Meripelastuksen johtokeskuksen päällikkö vastaa siitä, että

1. keskuksen henkilökunta on riittävän ammattitaitoista ja henkilöstöä on työvuorossa riittävästi
2. keskuksen laitteet ovat toimintakuntoiset ja henkilöstö osaa käyttää niitä
3. meripelastuslohkon meripelastussuunnitelma on ajan tasalla.

Meripelastuksen johtokeskusten tehtävänä on meripelastuslohkollaan tai sen osalla huolehtia meripelastustoimen välittömän johtamis- ja viestitysvalmiuden ylläpitämisestä ja avun osoittamisesta merellä vaarassa oleville sekä etsintä- ja pelastustoimien johtamisesta. Johtokeskus seuraa merenkulun turvallisuusradioviestintää mahdollisten vaaratilanteiden havaitsemiseksi ja vastaa meripelastuksen vaaratilanteiden radioviestinnästä.

Meripelastuslohkokeskuksille kuuluvien tehtävien lisäksi meripelastuskeskus toimii Suomen meripelastustoimen vastuualueella valtakunnallisesti yhteen sovittavana johtokeskuksena. Tässä tarkoituksessa se pitää yllä tilannekuvaa tärkeimpien kansallisten etsintä- ja pelastusyksiköiden valmiudesta ja varautuu osoittamaan tarvittaessa voimavaroja pelastustoimia johtavalle meripelastuslohkokeskukselle sekä ratkaisee meripelastusvoimavarojen kohdentamisen tilanteissa, joissa niitä tarvitaan samanaikaisesti useammalla kuin yhdellä meripelastuslohkolla. Meripelastuskeskus varmistaa lohkokeskusten toimintaa ja toimii tarvittaessa varajohtokeskuksena.

Meripelastuskeskus toimii myös Suomen meripelastustoimen kansainvälisenä yhteyspisteinä. Se pitää yllä tilannekuvaa tärkeimpien kansainvälisten etsintä- ja pelastusyksiköiden valmiudesta. Sen tehtävänä on lisäksi toimia COSPAS-SARSAT -satelliittihälytysjärjestelmän kansainvälisenä yhteydenottopisteinä SPOC:ina (SAR Point Of Contact). Meripelastuskeskus toimii myös SSAS- (Ship Security Alert System) ja MAS- (Maritime Assistance Services) palveluiden eli merenkulun avustuspalveluiden yhteyspisteinä. Meripelastuskeskus huolehtii merellistä ympäristönsuojelua koskevien kansainvälisten avunpyyntöjen ja ilmoitusten vastaanottamisesta ja niiden välittämisestä ympäristöviranomaisille sekä alusöljypäästöihin liittyvien välittömien toimien käynnistämisestä. Meripelastuskeskus päättää valtioiden välisen sopimuksen tai vieraan valtion pyynnön perusteella käytettävissä olevan meripelastusavun antamisesta ulkomaille ja pyytämisestä ulkomailta, milloin se on ihmishengen pelastamiseksi tarpeen. Kun meripelastuskeskus pyytää apua ulkomailta, sen tulee myös aktiivisesti järjestää ulkomaalaisten etsintä- ja pelastusyksiköiden maahantuloon liittyvien lupa-, ilmoitus- ja vastaavien asioiden hoitaminen yhteistoimintaviranomaisten kanssa.

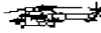
Meripelastuksen johtokeskukset pitävät toisensa tietoisina meripelastuksen vaaratilanteista syöttämällä tapahtumiin liittyvät tiedot meripelastustoimen valtakunnalliseen tietojärjestelmään.

SUOMEN MERIPELASTUSTOIMEN ALUEJAKO

SUOMEN MERIPELASTUSTOIMEN VASTUUALUE (SRR)
DEN FINLÄNDSKA SJÖRÄDDNINGSTJÄNSTENS ANSVARSOMRÅDE (SRR)
FINNISH SEARCH AND RESCUE REGION (SRR)

— Suomen meripelastustoimen vastuualueen ulkoraja
 Ytre gräns för Finlands sjöräddningsregion
 Outer limit of the Finnish SRR

- - - Meripelastuslohkkojen väiraja
 Gräns mellan sjöräddningsdistrikten
 Boundary line between SAR subregions

 Meripelastushelikopterin tukikohta / Super Puma
 Bas för sjöräddningshelikopters / Super Puma
 SAR helicopter / Super Puma

 Meripelastushelikopterin tukikohta / Agusta Bell 412
 Bas för sjöräddningshelikopters / Agusta Bell 412
 SAR helicopter / Agusta Bell 412

17.

Meripelastushelikopteren valmiusaika on 1 t / 24 t / vrk
 Sjöräddningshelikopters alarmberedskap är 1 t / 24 t / dag
 SAR helicopters in 1 h readiness / 24 h / day

FUOJSIN SRR
 SVERIGES SRR
 SWEDISH SRR

13.

12.

11.

10.

9.

8.

7.

MRSC VAASA

MRSC TURKU

MRSC HELSINKI

VENÄJÄN SRR
 RYSSLANDS SRR
 RUSSIAN SRR

VIRON SRR
 ESTLANDS SRR
 ESTONIAN SRR

PISTEIDEN KOORDINAATIT KOORDINATER COORDINATES

1.	60° 12' 01" N	027° 17' 35" E
2.	60° 08' 00" N	026° 33' 00" E
3.	59° 58' 30" N	026° 06' 42" E
4.	59° 53' 00" N	025° 52' 00" E
5.	59° 54' 30" N	025° 20' 00" E
6.	59° 30' 00" N	024° 51' 00" E
7.	59° 00' 00" N	021° 00' 00" E
8.	59° 15' 24" N	020° 32' 39" E
9.	59° 33' 46" N	019° 58' 59" E
10.	60° 11' 30" N	019° 05' 12" E
11.	60° 18' 03" N	019° 07' 56" E
12.	61° 00' 00" N	019° 19' 05" E
13.	61° 40' 00" N	019° 30' 00" E
14.	63° 10' 00" N	020° 10' 00" E
15.	63° 28' 30" N	020° 40' 00" E
16.	63° 37' 00" N	021° 30' 00" E
17.	64° 41' 00" N	022° 55' 00" E
18.	65° 31' 48" N	024° 08' 24" E

CONTACT NUMBERS:

National SAR maritime alarm number **0204 1000 (from abroad +358 204 1000)**

West Finland Coast Guard District

MRCC Turku 0204 1001 (from abroad +358 204 1001)

MRSC Vaasa 0204 1003 (from abroad +358 204 1003)

Gulf of Finland Coast Guard District

MRSC Helsinki 0204 1002 (from abroad +358 204 1002)

2.2.2.3 Meripelastusjohtaja

Meripelastustilanteiden operatiivisesta johtamisesta vastaa kussakin meripelastuksen johtokeskuksessa työvuorosuunnitelman mukaisesti työvuorossa oleva meripelastusjohtaja (SMC). Hän määrittää vaaratilanteen asteen ja vastaa siitä, että vastuussa oleva keskus ryhtyy tilanteen edellyttämiin toimiin. Hänen apunaan on meripelastuksen johtokeskuksen muu henkilöstö. Meripelastusjohtaja vastaa ihmisten etsinnästä ja pelastamisesta mereltä

vaarasta. Useimmissa tapauksissa hän vastaa myös tiedottamisesta. Kuitenkin tilanteen vaatiessa merivartiostolla tulee olla riittävä valmius asettaa tiedottamiseen erikseen nimetty organisaatio. Tarvittaessa meripelastusjohtaja määrää avukseen onnettomuuspaikan johtajan tai lentotoiminnan koordinaattorin. Päätöksen etsintä- ja pelastustoimien lopettamisesta ja keskeyttämisestä tekee meripelastusjohtaja. Meripelastustoimen johtajalla tai hänen sijaisellaan on oikeus yksittäistapauksessa ottaa asia ratkaistavakseen.

2.2.2.4 Onnettomuuspaikan johtaja

Meripelastusjohtaja voi asettaa onnettomuuspaikan johtajan (OSC), jonka tehtävänä on meripelastusjohtajan alaisuudessa johtaa onnettomuusalueen ulkopuoliset etsintä- ja pelastustoimet onnettomuuspaikalla. Onnettomuusalueen sisäisistä pelastus- ja evakuointitoimista vastaa sen päällikkö. Tarvittaessa laajaan pelastustehtävään voidaan asettaa kaksi onnettomuuspaikan johtajaa. Tällöin onnettomuuspaikanjohtajien tehtävät tulee jakaa kahteen selkeään kokonaisuuteen; esim. toisen tehtävänä onnettomuusalueen avustaminen ja ihmisten evakuointi ja toisen etsintätoimien johtaminen onnettomuusalueella.

Onnettomuuspaikan johtajaksi asetettavan on oltava tehtävään hyvin perehtynyt virkamies. Kiireellisissä tapauksissa, joissa se ihmishenkien pelastamiseksi on välttämätöntä, voidaan OSC:ksi nimetä muukin tehtävään kykenevä henkilö kuin virkamies. Onnettomuuspaikan johtajan avuksi voidaan asettaa myös onnettomuuspaikan johtoryhmä, jonka tehtävänä meripelastuksen osalta on toimia ainoastaan asiantuntijaroolissa.

Meripelastusjohtajan tulisi varmistua ennen onnettomuuspaikanjohtajan tehtävään asettamista, että hän on kyvykäs ja halukas hoitamaan tehtävän. Kansainvälisellä vesialueella muun kuin suomalaisen lipun alla purjehtivan aluksen henkilöä ei voida asettaa onnettomuuspaikanjohtajaksi vasten hänen tahtoaan.

Onnettomuuspaikan johtajan nimeäminen on tarkoituksenmukainen ratkaisu erityisesti sellaisissa tapauksissa, joissa on käytössä paljon meripelastuksen etsintä- ja pelastusyksiköille tai onnettomuuspaikalle saapuu runsaasti hätäkutsun vastaanottaneita aluksia. Onnettomuuspaikalla olevalla henkilöllä on yleensä parhaat edellytykset johtaa mahdollisimman tehokkaasti kaikkia paikalle saapuneita aluksia.

Onnettomuuspaikan johtajaksi on pyrittävä määräämään sen etsintä- ja pelastusyksikön päällikkö, jolla on parhaat johtamisedellytykset. Onnettomuuspaikan johtajana voi toimia myös maista onnettomuusalueelle lähetetty rajavartiomies. Meripelastuksen johtokeskus tukee onnettomuuspaikan johtajan johtamistoimintaa järjestämällä hänen käyttöönsä tarvittavat voimavarat. Vaikka onnettomuuspaikanjohtaja olisikin asetettu, tehtävän yleisjohtamisen vastuu säilyy meripelastusjohtajalla.

Onnettomuuspaikan johtaja voi antaa paikalla oleville etsintä- ja pelastusyksiköille sitovia käskyjä ja määräyksiä. Hän käyttää tehtävässään meripelastusjohtajan alaisuudessa julkista valtaa ja toimii tehtävässään virkavastuun alaisena. Tehtävään asetettavalle tulee aina erikseen selvittää, että hän toimii tehtävässä täydellä virkavastuulla.

2.2.2.5 Lentotoiminnan koordinaattori

Lentotoiminnan koordinaattorin (ACO) asettaminen on perusteltua erityisesti silloin, kun etsintä- ja pelastustoimintaan osallistuu suuri määrä ilma-aluksia. Lentotoiminnan koordinaattori määrätään kuten onnettomuuspaikan johtaja ja hän toimii meripelastusjohtajan alaisuudessa. Hänen tehtävänsä on johtaa ja sovittaa yhteen etsintä- ja pelastustoiminnan lentotoimintaa onnettomuusalueella meripelastusjohtajan linjausten mukaisesti. Lentotoiminnan koordinaattori hoitaa tehtävänsä pääsääntöisesti meripelastuksen johtokeskuksesta tai muusta lentotoiminnan johtamiseen hyvin soveltuvasta paikasta.

Lentotoiminnan koordinaattoriksi asetettavan on oltava tehtävään hyvin perehtynyt ACO -koulutuksen saanut henkilö. Tehtävään tulee käyttää ensisijaisesti Rajavartiolaitoksen virkamiestä, mikäli sellainen on saatavilla. Tarvittaessa lentotoiminnan koordinaattorin avuksi voidaan asettaa toinen ACO -koulutuksen saanutta henkilö tai riittävän kokenut ilmailuradioliikenteen hyvin hallitseva henkilö. Kiireellisissä tapauksissa, joissa se ihmishenkien pelastamiseksi on välttämätöntä, voidaan lentotoiminnan koordinaattoriksi tilapäisesti ni-

metä muukin tehtävään kykenevä henkilö. Mitä edellä on sanottu onnettomuuspaikan johtajan toimivallasta ja virkavastuusta koskee myös lentotoiminnan koordinaattoria.

2.2.2.6 Aluksen päällikkö ja muut toimijat

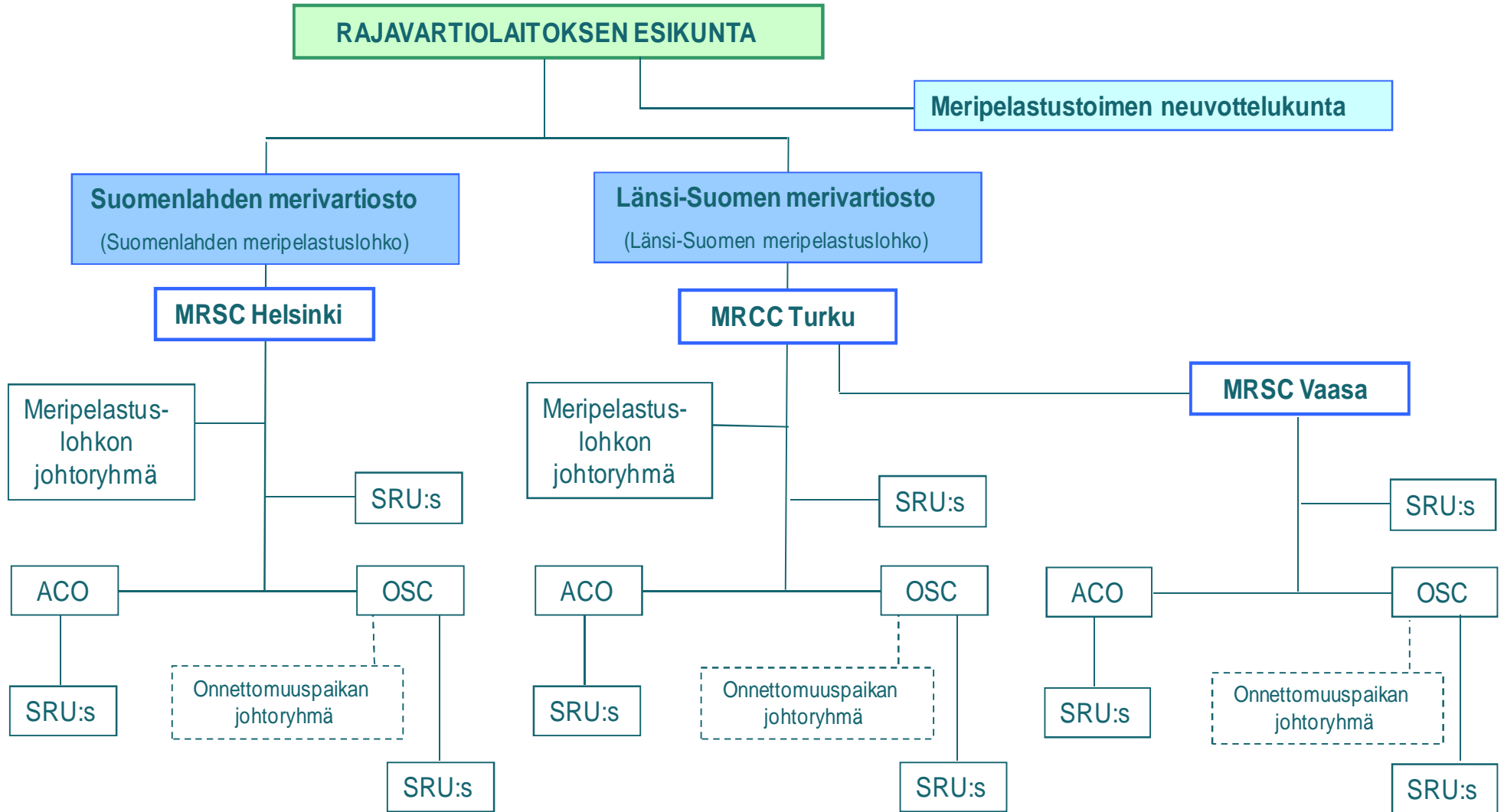
Hädässä olevalla aluksella pelastustoimintaa johtaa aluksen päällikkö, myös ulkopuolisten ryhmien osalta. Meripelastusjohtaja voi määrätä yhteyshenkilöt onnettomuusalukselle, evakuoitokeskukseen ja muihin toiminnan kannalta keskeisiin paikkoihin, joiden tehtävänä on toimia siellä meripelastustoimen asiantuntija-apuna.

2.2.3 Neuvottelukunta ja johtoryhmät

Meripelastustoimen suunnittelua, kehittämistä ja seuranta varten Rajavartiolaitoksen apuna on sisäasiainministeriön kolmeksi vuodeksi kerrallaan asettama meripelastustoimen neuvottelukunta. Neuvottelukunnan puheenjohtajana toimii meripelastustoimeen hyvin perehtynyt Rajavartiolaitoksen virkamies. Neuvottelukunnassa ovat lisäksi tarpeellisessa määrin edustettuina muut meripelastusviranomaiset sekä alan keskeiset vapaaehtoiset toimijat. Neuvottelukunnalla on oikeus ottaa sivutoiminen sihteeri. Neuvottelukunta ei osallistu pelastustoiminnan johtamiseen vaaratilanteisiin liittyen.

Merivartioston apuna on meripelastuslohkon johtoryhmä, jonka toimintaa johtaa merivartioston komentaja. Meripelastuslohkon johtoryhmän tehtävät ovat operatiivisia ja hallinnollisia. Meripelastuslohkon johtoryhmän operatiivisena tehtävänä on vaaratilanteen sitä edellyttäessä meripelastusjohtajan tukena sovittaa yhteen viranomaisten, vapaaehtoisten yhdistysten ja muiden yhteisöjen sekä muiden tahojen meripelastustoimen alaan kuuluvat tehtävät sekä hankkia käyttöön tarvittaessa muita lisäresursseja. Tarvittaessa meripelastuslohkon johtoryhmää voidaan laajentaa viranomaisten sekä vapaaehtoisten yhdistysten ja muiden yhteisöjen valtakunnallisen johdon edustuksella, jos onnettomuuden laajuus tai onnettomuuden muu erityisluonne sitä edellyttää. Toimiakseen tehokkaasti meripelastuslohkon johtoryhmä tarvitsee myös oman tukiorganisaation. Meripelastuslohkon johtoryhmää käytetään myös hallinnollisesti merivartioston apuna meripelastustoimen suunnittelussa.

Meripelastuksen johtosuhtekaavio

2.3 Viestijärjestelmä

2.3.1 Viranomaisten välinen työnjako

Rajavartiolaitos vastaa meripelastuksen vaaratilanteiden radioviestinnästä ja siihen liittyvän valmiuden ylläpitämisestä. Vaaratilanteiden radioviestintään kuuluu hätätaajuuksien ja liikenteen seuranta, hätähälytyksiin ja -kutsuihin vastaaminen, etsintä- ja pelastusyksiköiden hälyttäminen sekä etsintä- ja pelastusoperaation aikainen radioliikenteen johtaminen.

Rajavartiolaitos pitää yllä meripelastuksen johtokeskuksissa, eli Turun meripelastuskeskuksessa (MRCC Turku) ja Helsingin ja Vaasan meripelastuslohkokeskuksissa (MRSC Helsinki ja MRSC Vaasa), jatkuvasti valmiutta vaaratilanteiden radioviestintään päivystämällä meriradioliikenteen kansainvälisiä VHF- sekä MF- hätä- ja turvallisuuskanavia ja -taajuuksia alla olevan taulukon mukaisesti. Meripelastuksen johtokeskukset johtavat hätäradioliikennettä, vastaavat operatiivisesta johtamisesta ja tarvittavien yksiköiden hälyttämisestä merialueella.

Liikennevirasto vastaa muusta merenkulun turvallisuusradioviestinnästä sekä Saimaan alueen hätäradioliikenteen päivystämisestä. Muuhun turvallisuusradioviestintään kuuluu muun muassa merenkulun turvallisuustiedotteiden välittäminen, varoitussanomaliikenne, alusliikennepalvelun radioliikenne (VTS) ja Suomenlahden alusliikenteen ilmoittautumisjärjestelmän radioliikenne (GOFREP).

Meriradioliikenteessä sovellettava työnjako ilmenee alla olevasta taulukosta

Viranomainen	Tehtävä	Radioliikenne	Rannikko- asema	MMSI	Päivystettävät kanavat/taajuudet ¹	
					VHF	MF
Rajavartiolaitos (merivartiostot)	Meripelastus- toimen etsintä- ja pelastustehtävi- en johtaminen	Hätä- ja pikaliikenne *) TMAS **)	MRCC Turku	002301000	70 (DSC) 16	2187,5 kHz (DSC)
			MRSC Helsinki	002302000		
			MRSC Vaasa	002303000		
Liikennevirasto	Merenkulun turvallisuus- tiedotteet	Varoitusliikenne*	Turku Radio	002300230	70 (DSC) 16	2187,5 kHz (DSC)

*) Rannikkoasema määrää käytettävät työskentelykanavat / -taajuudet radio-ohjesäännön mukaisesti

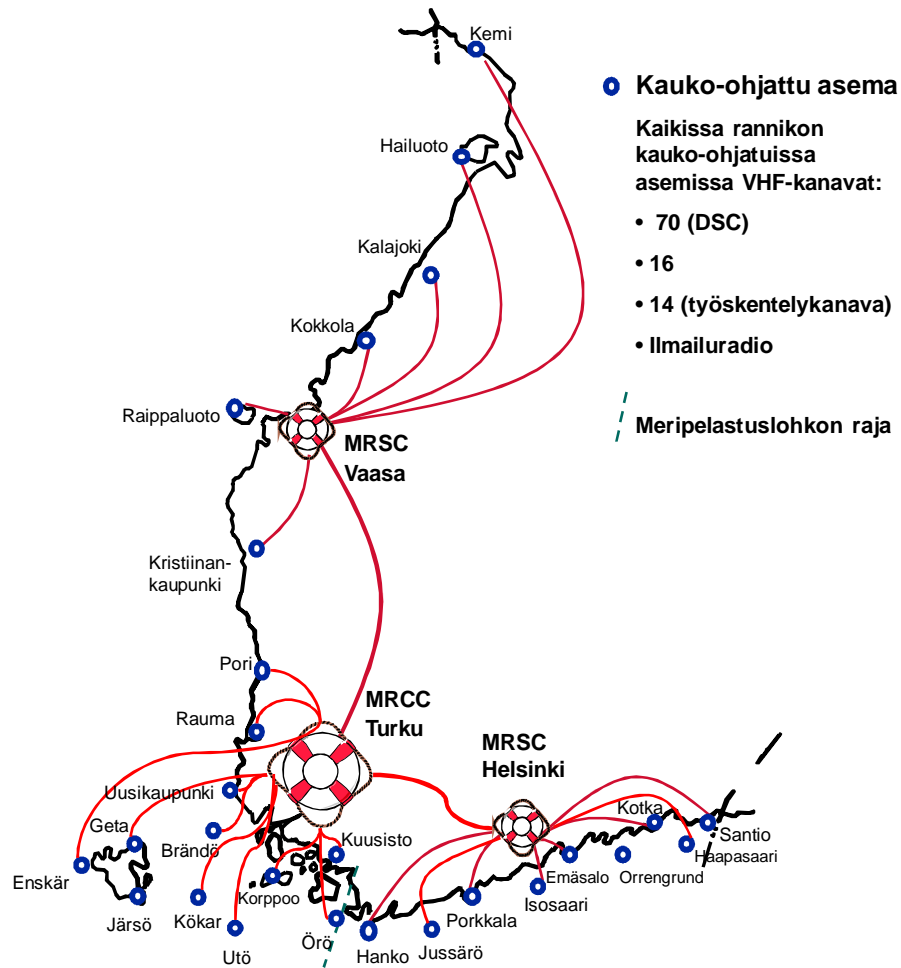
***) Väilytys puhelimitse meripelastuksen hälytysnumerosta

Meripelastuskeskuksessa ja meripelastuslohkokeskuksissa päivystettävät meriradioliikenteen kansainväliset hätä- ja turvallisuuskutsutaajuudet ovat:

- VHF-DSC -kanava 70 (156,525 MHz)
- VHF -kanava 16 (156,800 MHz)
- MF-DSC -taajuus 2187,5 kHz

Ilmailun hätätaajuus on 121,5 MHz. Yhteistoimintataajuutena lentopelastuspalvelun kanssa käytetään vaaratilanteessa taajuutta 123,1 MHz.

MERIVARTIOSTOJEN MERIPELASTUSTOIMEN VHF-PÄIVYSTYS

RADIOKUTSUT

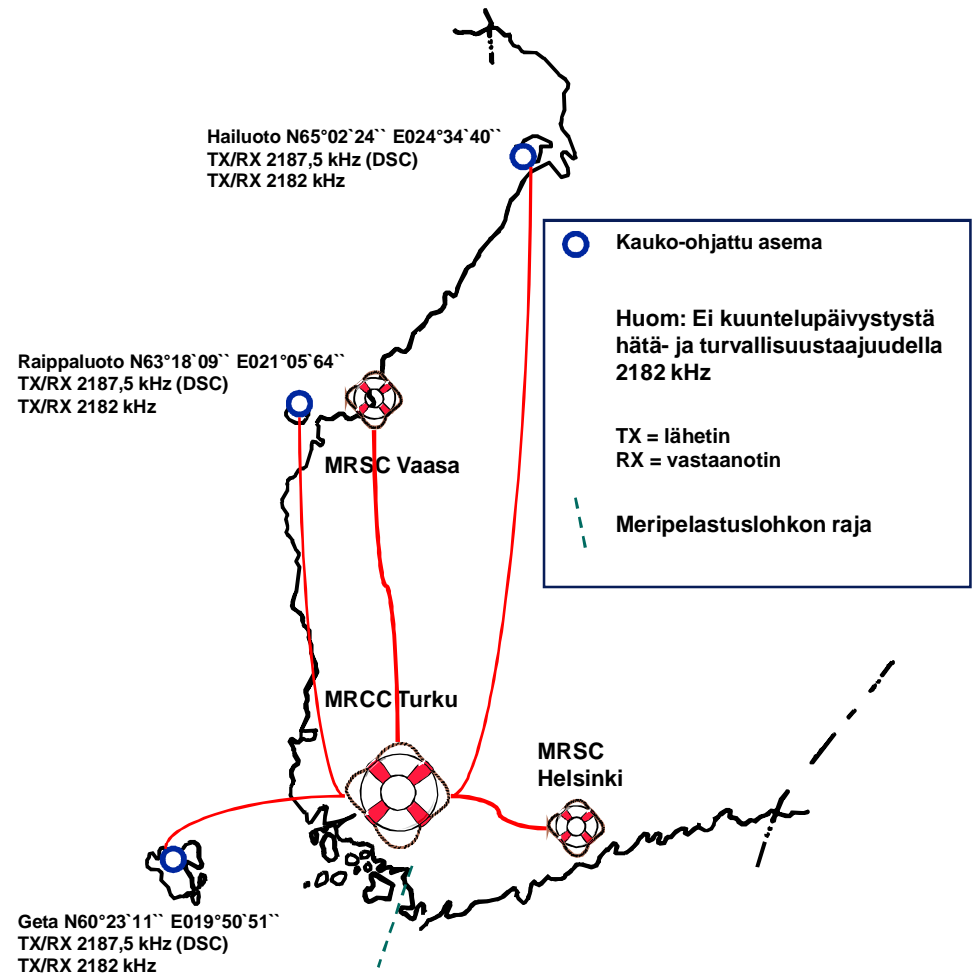
- Meripelastus Turku
- Meripelastus Helsinki
- Meripelastus Vaasa

MERIRADIONUMERO

- 002301000
- 002302000
- 002303000

MERIVARTIOSTOJEN MERIPELASTUSTOIMEN MF-PÄIVYSTYS

Radiokutsut:

- Meripelastus Turku
- Meripelastus Helsinki
- Meripelastus Vaasa

MMSI:

- 002301000
- 002302000
- 002303000

2.3.2 Vaaratilanneilmoitukset

- Meripelastuksen vaaratilanteista ilmoitetaan ensisijaisesti lähimmälle meripelastuksen johtokeskukselle.
- Jokaisen on viipymättä välitettävä vastaanottamansa vaaratilannetta koskevat ilmoitukset ja tiedonannot sekä ilmoitettava vaaratilannetta koskevat havainnot ja toimenpiteet meripelastuskeskukselle tai meripelastuslohkokeskukselle.
- Hätätilanteessa aluksen, jolla on GMDSS -radiojärjestelmä, tulee lähettää GMDSS -järjestelmän mukainen hätähälytys. Mikäli aluksella ei ole GMDSS -radiojärjestelmää tai meri-VHF -radiopuhelinta, voidaan ilmoitus antaa esimerkiksi matkapuhelimella.
- Aluksen varustuksen mukaan avunpyyntö voidaan lähettää myös muilla kansainvälisillä hätämerkeillä ja puhelimella.
- Meriradioliikenteessä tulee käyttää kansainvälisen radio-ohjesäännön määrittämiä menettelytapoja.
- Hädässä oleva alus voi käyttää kaikkia mahdollisia keinoja hädästä ilmoittamiseksi saadakseen apua.

MERIPELASTUKSEN HÄLYTYSNUMERO

0294 1000

Meripelastus voidaan hälyttää myös hätänumeron 112 kautta!

Uhkaavasta merihädän vaarasta ilmoittaminen riittävän ajoissa

Merilaki (1146/2001, 6 luku 11 a §) velvoittaa aluksen päällikköä ilmoittamaan, mikäli mahdollista, uhkaavasta merihädän vaarasta riittävän ajoissa.

”Jos alus on vaarassa joutua merihätään, josta voi aiheutua vaaraa aluksessa oleville, päällikön on viivytyksettä ilmoitettava asiasta meripelastuslaissa (1145/2001) tarkoitetulle meripelastuskeskukselle tai meripelastuslohkokeskukselle taikka muulle asianomaisella alueella etsintä- ja pelastustointa johtavalle yksikölle.”

Ilmoituksen tarkoituksena on antaa meripelastusviranomaisille ennakoilmoitus alusta uhkaavasta vaaratilanteesta ja näin antaa viranomaisille aikaa varautua ennalta mahdolliseen merihätätilanteeseen. Kyseinen ilmoitus voidaan antaa esimerkiksi matkapuhelimella meripelastuksen hälytysnumeroon. Mikäli merihädän vaarasta tehdyn ilmoituksen jälkeen tilanne aluksella muuttuu hätätilanteeksi, tulee aluksen käynnistää tilanteenmukainen hätäliikenne meriradiojärjestelmällä.

Mikäli alus ei saa yhteyttä alueelliseen meripelastuksen johtokeskukseen, voidaan viesti välittää myös alueen alusliikennepalvelun (VTS) tai hätäkeskuksen kautta meripelastusviranomaisille.

2.3.3 Yleistä GMDSS -järjestelmästä

Maailmanlaajuinen merenkulun hätä- ja turvallisuusjärjestelmä (GMDSS) perustuu merellä, maalla ja taivaalla käytettäviin laitteisiin, joiden tarkoitus on välittää hätäviestit mahdollisimman nopeasti pelastuksesta vastaavien tietoon. GMDSS -järjestelmä on otettu käyttöön maailmanlaajuisesti voimaan vuonna 1999. GMDSS -järjestelmässä aluksilta vaaditaan sellainen radiovarustus, että hätähälytys saadaan aina aluksen liikennöintialueelta välitettyä maihin pelastusviranomaisille. Järjestelmä mahdollistaa sen, että maissa olevat

etsintä- ja pelastustoimia johtavat viranomaiset sekä hätään joutuneen aluksen tai ihmisen läheisyydessä olevat alukset voidaan hälyttää nopeasti apuun niin, että ne voivat avustaa koordinoituissa etsintä- ja pelastustoimissa mahdollisimman pienellä viiveellä.

GMDSS -järjestelmän mukaiset radiolaitteet ovat pakollisia ammattimerenkulun aluksissa. GMDSS -järjestelmän ulkopuolelle jää vielä huomattava määrä aluksia, esimerkiksi huvialukset. Huvialus siirtyy GMDSS -järjestelmän käyttäjäksi, kun alukseen on hankittu hätäjärjestelmään soveltuva laite (esim. VHF -radiopuhelin, jossa on DSC -toiminto).

2.3.3.1 GMDSS - radiojärjestelmän osajärjestelmiä

GMDSS -radiojärjestelmä koostuu useista itsenäisistä radio- ja viestijärjestelmistä, jotka on koottu yhdeksi laajemmaksi viestijärjestelmäksi.

- Digitaaliselektiivikutsutoiminto (DSC -laite) sekä radiopuhelin VHF-, MF- tai HF -taajuuksilla
- Cospas-Sarsat -hätälähetin (EPIRB)
- Inmarsat
- Tutkavastaaaja (SART)
- VHF -käsiradiopuhelin

Lisäksi GMDSS -järjestelmällä voidaan välittää merenkulun turvallisuustietoja (MSI)

2.3.3.2 Hätäliikenteen käynnistäminen GMDSS -järjestelmässä

Alus voi hätätilanteessa lähettää GMDSS -järjestelmän mukaisen hätähälytyksen seuraavilla menetelmillä:

- Digitaaliselektiivikutsulla (DSC) VHF-, MF- tai HF -taajuuksilla
- Cospas-Sarsat hätäpoijulla (EPIRB)
- Inmarsat -päätteellä (Inmarsat B, Inmarsat C tai Fleet F77 -pääte)
- Radiopuhelimella VHF-, MF- tai HF -taajuuksilla

2.3.3.3 Vaaratilanteiden radioliikenteen käynnistäminen DSC -kutsulla

Digitaaliselektiivikutsujärjestelmä on tarkoitettu ensisijaisesti hälytysjärjestelmäksi VHF-, MF- ja HF -taajuuksilla. GMDSS -järjestelmässä hätä- ja turvallisuusliikenne aloitetaan aina digitaaliselektiivikutsulla (DSC -laitteella). Hätähälytys sisältää meripelastustoimien käynnistämisen kannalta oleellisia perustietoja ymmärrettävästi. Sähköinen paikanmäärittäjä (GPS tai vastaava) tulisi aina, kun se on mahdollista, liittää DSC -laitteeseen.

Jos aluksessa ei ole DSC -laitetta sisältävää radiolähetintä, voi hätä- ja turvallisuusliikenteen aloittaa puheella edellyttäen, että kuuluvuusalueella on rannikkoradioasema, joka päivystää kyseistä puheliikenteen hätä- ja turvallisuustaaajuutta.

Digitaaliselektiivikutsujärjestelmän etuna on aluksen MMSI -numeron, mahdollisen paikkatiedon ja tarvittavan avun laadun välittyminen meripelastuksen johtokeskuksien radiojärjestelmiin yksiselitteisenä tietona. Näin apu voidaan kohdentaa heti oikeaan paikkaan ja tiedetään kuka on avun tarpeessa. Digitaaliselektiivikutsun etuna on sen parempi kantama puhelähetteeseen verrattuna myös huonoissa olosuhteissa.

2.3.4 Vaaratilanteiden radioliikenne

2.3.4.1 Etusijat hätä- ja turvallisuusliikenteessä

Hätä- ja turvallisuusliikenteen menettelytavat määrätään kansainvälisessä radio-ohjesäännössä (Radio Regulations). Kun liikenne käynnistetään radio-ohjesäännön määrämällä tavalla, on sillä seuraava etusijajärjestys:

Hätä- ja turvallisuusliikenne	DSC-kutsun tärkeysluokka	Sanonta radiopuhelinliikenteessä	Etusija radiopuhelinliikenteessä
Hätäliikenne (Distress communication)	Hätähälytys (Distress alert)	MAYDAY	Etusija kaikkeen muuhun liikenteeseen
Pikaliikenne (Urgency communication)	Pikakutsu (Urgency announcement)	PAN PAN	Etusija hätäliikennettä lukuun ottamatta kaikkeen muuhun liikenteeseen
Varoitusliikenne (Safety communication)	Varoituskutsu (Safety announcement)	SECURITE	Etusija hätä- ja pikaliikennettä lukuun ottamatta kaikkeen muuhun liikenteeseen
Tavallinen eli rutiiniliikenne (Routine communication)	Rutiinikutsu (Routine call)		Ei etusijaa muuhun liikenteeseen

Meripelastuksen vaaratilanteiden radioliikenne hoidetaan epävarmuus- ja hälytystilanteissa tarvittaessa pikaliikenteenä ja hätätilanteissa tarvittaessa hätä- tai pikaliikenteenä.

2.3.4.2 Hätäliikenne

Hätäliikenteen käynnistäminen hädässä olevalla aluksella

Hätäliikenteellä ilmaistaan, että alusta ja sen miehistöä tai jotain henkilöä uhkaa vakava ja välitön vaara, jonka johdosta tarvitaan välitöntä apua. Hätäliikennettä voidaan käyttää myös tilanteissa, joissa henkilö tai useita henkilöitä on joutunut veden varaan. Aluksella hätäliikenteen saa käynnistää vain päällikön tai aluksesta vastuussa olevan henkilön luvalla. Hätätilanteissa hätäliikenne tulee käynnistää viipymättä.

Hätäliikenteen käynnistäminen hädässä olevan aluksen puolesta ja hätäsanoman toistaminen

Aluksen tulee käynnistää hätäliikenne hädässä olevan puolesta seuraavissa tapauksissa:

- Hädässä oleva alus ei voi itse käynnistää hätäliikennettä.
- Hätäpaikalla tarvitaan lisäapua.
- Hädässä oleva alus on jostain syystä kykenemätön radioliikenteeseen ja avustavan aluksen päällikkö katsoo lisäavun olevan tarpeen. Tällöin avustavan on selvästi osoitettava, ettei se itse ole hädässä.
- Alus on vastaanottanut DSC -hätähälytyksen, jota meripelastuksen johtokeskus tai muu rannikkoasema ei ole kuitannut viiden minuutin kuluessa.

Kun alus käynnistää hätäliikenteen toisen puolesta DSC -laitetta käyttäen, se tulisi osoittaa meripelastuksen johtokeskukselle (MRCC tai MRSC).

Meripelastuksen johtokeskuksen tulee käynnistää hätäliikenne hädässä olevan puolesta seuraavissa tapauksissa:

- Hädässä oleva alus ei voi itse käynnistää hätäliikennettä.
 - Hätäpaikalla tarvitaan lisäapua.
- Lisäksi:
- Kun on vastaanotettu hätähälytys alukselta, tulee meripelastuksen johtokeskuksen lähettää tapahtumasta kuittauksen jälkeen hätähälytyksen toisto.
 - Kun vaaratilanteessa oleva alus ei jostain muusta syystä itse ole käynnistänyt hätäliikennettä, vaikka meripelastuksen johtokeskuksen hätäradioliikenteestä vastuussa olevan henkilön mielestä tilanne sitä edellyttäisi.

Tilannetiedotusten lähettäminen hätäliikenteessä

Hätäliikennettä johtavan meripelastuksen johtokeskuksen tulee tarvittaessa lähettää säännöllisiä tilannetiedotuksia osana hätäliikennettä.

Hätäliikenteen etuja rutiiniliikenteeseen verrattuna ovat

- Kansainvälinen radio-ohjesääntö määrää hätäliikenteen menettelytavat, joita kaikkien tulee noudattaa.
- Hätäliikenne rauhoittaa radiokanavan muulta liikenteeltä.
- Hätäliikenne velvoittaa sivullisia asemia seuraamaan kyseistä radioliikennettä ainakin siihen asti, että avunsaanti on varmistunut.
- Hätäliikenne velvoittaa kaikkia ryhtymään tilanteen edellyttämiin toimenpiteisiin.
- Hätäliikenne on julkista, jota viestinnän luottamuksellisuus ei koske.
- Hätäliikenteessä meripelastusjohtajalle (SMC) lain mukaan kuuluvat valtaoikeudet ovat voimassa ja tehtäviin määrättyjen oikeudellinen asema selkiytyy.

Hätäliikennettä johtaa hätäsanoman kuitannut meripelastuksen johtokeskus (tai muu rannikkoasema).

Aiheettoman hätähälytyksen peruuttaminen

Aiheeton hätähälytys on vahingossa tai ilman tarkoitusta lähetetty hätähälytys DSC:llä, Inmarsat -terminaalilla tai EPIRB -hätälähettimellä (tai PLB- tai ELT -hätälähettimellä) tilanteessa, jossa alus tai henkilö ei kuitenkaan ole hädässä. Aluksen, joka on lähettänyt aiheettoman hätähälytyksen, tulee välittömästi asian havaittuaan peruuttaa kyseinen aiheeton hätähälytys. Koska alus saa lähettää hätähälytyksen vain päällikön luvalla, myös hätäliikenteen peruuttamisesta vastaa päällikkö. Aiheeton hätähälytys tulee peruuttaa siten, että peruutusilmoituksen saavat ne asemat, jotka mahdollisesti ovat vastaanottaneet kyseisen hätähälytyksen. Peruutustapa riippuu siitä, millä menetelmällä aiheeton hätähälytys on lähetetty.

Liitteessä 3 on annettu yksityiskohtaiset toimintaohjeet aiheettoman hätähälytyksen peruuttamiseksi.

2.3.4.3 Pikaliikenne

Pikaliikenteellä osoitetaan, että asemalla on lähetettävänä erittäin kiireellinen sanoma, joka koskee aluksen tai henkilön turvallisuutta, mutta kyse ei kuitenkaan ole varsinaisesta merihätätilanteesta.

Pikasanoma voi koskea esimerkiksi:

- ilmoitusta kateissa olevasta aluksesta
- havaittua punaista rakettia
- epäselvää hätämerkkiä
- alus ilmoittaa ohjailuvaikeuksistaan alueella, jossa on vilkas meriliikenne
- alus ilmoittaa ongelmistaan, mutta kyseessä ei vielä ole suoranainen hätätilanne
- vakavan sairaskohtauksen saanutta tai loukkaantunutta henkilöä jolle tarvitaan pikaista lääkärin apua tai halutaan keskustella lääkärin kanssa (Telemedical Assistance Service, entiseltä nimeltään telemedico tai radiomedical)

Aluksella pikaliikenteen saa käynnistää vain päällikön tai aluksesta vastuussa olevan henkilön luvalla.

2.3.4.4 Varoitusliikenne

Varoitusliikenteellä varoitetaan jostain merenkulkua uhkaavasta vaarasta. Varoitussanomien voi lähettää rannikkoasema tai alus.

Varoitussanomien luokitellaan merenkulkuvaroituksiin ja säävaroituksiin. Merenkulkuvaroituksissa annetaan tietoja esimerkiksi sammuneesta loistosta, siirtyneestä merimerkistä tai

väylällä olevasta esteestä. Säävaroituksia ovat muun muassa myrskyvaroitus, tuulivaroitus ja jäätämisvaroitus.

Aluksella varoitusliikenteen saa käynnistää vain päällikön tai aluksesta vastuussa olevan henkilön luvalla.

Liitteessä 3 on esitetty tarkemmin hätäliikenteen menettelytavat VHF-, MF- ja HF -taajuusalueilla sekä Inmarsat -laitteilla.

3 MERIPELASTUSJÄRJESTELMÄN TOIMINTA

3.1 Tilannekuva

Meripelastuksen johtokeskus ylläpitää jatkuvasti tilannekuva meripelastuslohkonsa tilanteesta. Tämä tilannekuva muodostuu perustiedoista, etsintä- ja pelastusyksiköiden paikka- ja toimintavalmiustiedoista, rekisteritiedoista, meripelastussuunnitelmista sekä meripelastuslohkonsa meri- ja ilmatilannekuvasta. Perustilannekuvaan kuuluu myös muiden meripelastusviranomaisten ja vapaaehtoisten yhdistysten ja muiden yhteisöjen päivitettyt yhteystiedot.

Toimintavalmiuden ylläpitäminen edellyttää, että Rajavartiolaitos saa muilta meripelastusviranomaisilta niiden etsintä- ja pelastusyksiköiden toimintavalmiutta ja sijaintia koskevat tiedot reaaliaikaisina. Tämä tiedon siirto voidaan toteuttaa teknisin järjestelyin esimerkiksi viranomaisradioverkon avulla tai erillisillä ilmoituksilla. Meripelastustoimen voimavarojen tehokkaan seurannan mahdollistamiseksi meripelastusviranomaisten tulee ilmoittaa asianomaiselle meripelastuksen johtokeskukselle tiedot etsintä- ja pelastusyksiköidensä suorituskyvystä, varustuksesta, valmiudesta sekä niissä tapahtuvista muutoksista. Meripelastustoimen tarkoituksenmukaisen järjestämisen takia tulee myös meripelastuksessa toimivien vapaaehtoisten yhdistysten ja muiden yhteisöjen antaa samat tiedot omista yksiköistään. Perustiedostoa ylläpidetään pääosin Rajavartiolaitoksen ylläpitämän meripelastuksen tietojärjestelmän avulla.

Meripelastuksen johtokeskuksilla tulee olla käytettävissään ajan tasalla olevat tiedot meripelastuslohkonsa:

- etsintä- ja pelastusyksiköiden ja muiden voimavarojen (kuten erityiskaluston ja henkilöstön) sijainnista, ominaisuuksista, suorituskyvystä ja valmiudesta sekä käytettävyydestä
- säännöllisessä liikenteessä olevien alusten laadusta, suorituskyvystä, reiteistä ja aikatauluista
- meriliikenteestä
- sää- ja jäätilanteesta sekä ennusteista ja varoituksista
- käytettävissä olevista viestiyhteyksistä, puhelinnumeroista, taajuuksista, tunnuksista ja kuunteluajoista
- venerekisteritiedoista, venetyyppien ominaisuuksista ja tuntomerkeistä

Perustilannekuva muodostaa vaaratilanteessa lähtökohdan johtamistoiminnan tueksi muodostettavalle tosiaikaiselle tilannekuvalle. Vaaratilanteen tilannekuva on pääosin kaikkien meripelastuksen johtokeskusten käytettävissä meripelastuksen tietojärjestelmässä. Johtovastuussa olevan keskuksen lisäksi muutkin meripelastuksen johtokeskukset pysyvät näin jatkuvasti tietoisina tapahtumista Suomen meripelastustoimen vastuualueella ja valmius mahdollisen tuen antamiseen pysyy korkealla. Vaaratilanteen tilannekuva sisältää ainakin tiedot:

- toiminnan perusajuksesta ja tilanearvioista
- vaaratilanteen laadusta ja tilanteen kehittymisestä
- tiedot onnettomuusalueesta ja laivanisännästä
- johtosuhteista sekä alajohtoportaiden ja yksiköiden ryhmyksestä sekä niissä tapahtuvista muutoksista
- omista ja alajohtoportaille annetuista sekä naapurikeskusten toimenpiteistä ja niiden suorittamisen vaiheesta
- etsintä- ja pelastustoiminnan edistymisestä
- löydettyjen ja pelastettujen henkilöiden lukumäärästä, henkilötiedoista, terveydentilasta ja löytöpaikoista sekä heidän siirtämisestään edelleen evakuointi- tai hoitopaikkaan
- onnettomuudessa mukana olevien tai etsittävien lukumäärästä ja mahdollisista henkilötiedoista

- onnettomuuteen liittyvistä esinelöydöistä, niiden tuntomerkeistä, löytöpaikoista ja ajoista

Meripelastuksen johtokeskuksissa kerätään tietoa myös meripelastuslohkon alueella meripelastuksen vaaratilanteissa kadoksiin jääneistä henkilöistä ja heidän katoamiseensa liittyvistä olosuhteista sekä suoritetuista etsintä- ja pelastustoimista myöhemmin mahdollisesti tapahtuvaa etsintöjen jatkamista ja tilanteen jälkiselvittelyä, tutkintaa ja tilastointia varten.

3.2 Meripelastussuunnitelmat

Merivartiostoilla tulee olla ajan tasalla oleva meripelastussuunnitelma meripelastuslohkonsa voimavarojen käytöstä ja johtamisesta sekä toimintojen yhteensovittamisesta eri vaaratilanteissa. Suunnitelma tulee olla jatkuvasti meripelastusjohtajan käytettävissä. Meripelastussuunnitelma perustuu tilanteenarviointiin, jossa kartoitetaan alueen erityyppiset onnettomuusriskit sekä meripelastustoimen käytettävissä olevien voimavarojen käyttömahdollisuudet vaarassa olevan ihmisen etsimiseksi ja pelastamiseksi. Meripelastussuunnitelmaa laadittaessa ja ylläpidettäessä sovitaan lohkon muiden meripelastusviranomaisten sekä vapaaehtoisten organisaatioiden kanssa niiden osallistumisesta meripelastustoimeen.

Meripelastussuunnitelmaan sisältyy ainakin:

- etsintä- ja pelastusyksiköiden, johtoportaiden ja muiden elimien ryhmitys ja johtosuhteet
- meripelastusyksiköiden jako käyttötarkoituksen mukaan sekä niiden hälyttäminen ja käyttöperiaatteet eri vaara- ja onnettomuustilanteissa
- yksityiskohtaiset toimenpideluettelot etsintä- ja pelastustoiminnan käynnistämiseksi viivytyksettä eri vaaratilanteissa
- toimenpiteet ja ohjeet lisäavun ja materiaalin hankkimiseksi suuronnettomuuksien sattuessa
- vaaratilanteissa käytettävät viestiyhteydet ja ohjeet viestiliikenteestä
- ohjeet yhteistoiminnasta muiden toimintaan osallistuvien kanssa
- ohjeet yhteistoiminnasta naapurivaltioiden kanssa
- ohjeet lupa- ja ilmoitusmenettelystä valtionaluksen osallistuessa meripelastustoimintaan Suomen aluevesillä tai ilmatilassa

Meripelastuskeskuksella tulee olla erillinen suunnitelma valtakunnallisten voimavarojen ja muista maista hälytettävissä olevien voimavarojen käytöstä sekä muun muassa SPOC-toiminnasta. Meripelastustoimen johtaja (SC) vahvistaa meripelastuslohkonsa meripelastussuunnitelmat.

3.3 Meripelastusrekisteri

Meripelastusrekisteri on meripelastuksen tietojärjestelmän avulla pidettävä henkilörekisteri. Rajavartiolaitoksen esikunta on sen pitäjä, mutta rekisteriä käyttävät ensisijaisesti meripelastuksen johtokeskukset. Rekisteriin voidaan tallettaa meripelastussuunnitelmat, tiedot vastaanotetuista hätäilmoituksista ja niiden perusteella suoritetuista toimenpiteistä meripelastuslain sallimassa laajuudessa.

Meripelastusrekisteriin voidaan meripelastuslain perusteella tallettaa meripelastustoimen toimintavalmiuden ylläpitämiseksi meripelastussuunnitelmiin sisältyvät etsintä- ja pelastusyksiköjä ja niiden henkilöstöä koskevat tiedot. Rekisteriin voidaan vastaanotetuista hätäilmoituksista tallettaa hätäilmoituksen tehneen henkilön henkilö- ja yhteystiedot, hätäilmoitusta koskevat liittymän tunnistamistiedot ja matkaviestimen sijaintitiedot sekä tiedot liittymän tilaajasta, käyttäjästä ja asennusosoitteesta. Meripelastusrekisteriin voidaan myös tallettaa hätäilmoituksen vastaanottajan nimi sekä muut tunnistamis- ja yhteystiedot.

Vaaratilanteen johdosta meripelastusrekisteriin voidaan tallettaa hätäilmoituksen kohteena olevan tai vaaratilanteesta pelastetun henkilön yksilöimiseksi tarvittavat tiedot, henkilön terveydentilaa koskevat tiedot, jos tiedoilla voidaan olettaa olevan merkitystä etsintä- ja

pelastustoimenpiteiden tarkoituksenmukaiselle suorittamiselle, sekä tiedot pelastetulle henkilölle kuljetuksen aikana suoritetuista toimenpiteistä.

Meripelastusrekisteriin talletetaan tiedot hätäilmoituksen perusteella suoritetuista toimenpiteistä perusteluineen. Hätäilmoitusta koskeva nauhoite tai vastaava tekninen tallenne säilytetään muiden rekisteritietojen yhteydessä tai erillisinä tallenteina.

Henkilötieto poistetaan meripelastusrekisteristä, kun sen säilyttäminen ei meripelastustoimen kannalta enää ole perusteltua. Muu kuin meripelastustoimen toimintavalmiuden ylläpitämiseen liittyvä henkilötieto pitää kuitenkin poistaa rekisteristä viimeistään kymmenen vuoden kuluttua tapahtumasta. Meripelastusrekisterin henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan mitä henkilötietolaissa (523/1999) säädetään, jollei meripelastuslaissa toisin säädetä.

Tietojen ylläpitämisessä kiinnitetään huomiota eri viranomaisten, laitosten ja elinkeinoelämän väliseen yhteistoimintaan, päällekkäisten tiedostojen välttämiseksi sekä tiedostojen käytettävyyden helpottamiseksi ja nopeuttamiseksi.

Meripelastuskeskus ylläpitää lisäksi toimivat yhteydet kansainvälisiin alusrekistereihin, Itämeren alueen meripelastuskeskuksiin, COSPAS-SARSAT -satelliittihälytysjärjestelmään ja tarvittaviin muihin valtakunnallisiin muiden meripelastusviranomaisten rekistereihin ja johtokeskuksiin sekä kansainväliseen meripelastuskeskusten väliseen tiedonvaihtoverkkoon. Meripelastuskeskus toimittaa tarvittaessa ko. tiedot meripelastuslohkokeskuksille.

3.4 Johtaminen

3.4.1 Johtovastuun jakautuminen

Meripelastuksen johtokeskukset huolehtivat itsenäisesti etsintä- ja pelastustoimien johtamisesta meripelastuslohkollaan tai sen osalla. Meripelastuslohkokeskukset ovat kuitenkin velvolliset pitämään meripelastuskeskuksen tietoisena meripelastuslohkojensa tilanteesta. Meripelastuskeskus Turku päättää tarvittaessa valtakunnallisten voimavarojen jakamisesta ja ratkaisee kansallisten ja kansainvälisten voimavarojen kohdentamisen tilanteissa, joissa keskeisiä valtakunnallisia etsintä- ja pelastusyksiköitä tarvitaan samanaikaisesti useamman meripelastuslohkon alueella. Tämän varmistamiseksi Meripelastuksen lohkokeskuksen tulee ilmoittaa aina meripelastuskeskukselle valtakunnallisten voimavarojen hälyttämisestä. Meripelastuskeskus on kummankin lohkokeskuksen ensisijainen varajohtokeskus. Meripelastuskeskuksen ensisijainen varajohtokeskus on MRSC Helsinki.

Meripelastustilanteiden operatiivisesta johtamisesta vastaa kussakin meripelastuksen johtokeskuksessa työvuorosuunnitelman mukaisesti työvuorossa oleva meripelastusjohtaja (SMC). Hän määrittää vaaratilanteen asteen ja vastaa siitä, että vastuussa oleva keskus ryhtyy tilanteen edellyttämiin toimiin. Hänen apunaan on meripelastuksen johtokeskuksen muu henkilöstö. Meripelastusjohtaja vastaa ihmisten etsinnästä ja pelastamisesta mereltä vaarasta. Useimmissa tapauksissa hän vastaa myös tiedottamisesta. Kuitenkin tilanteen vaatiessa merivartiostolla tulee olla riittävä valmius asettaa tiedottamiseen erikseen nimetty organisaatio.

Meripelastusjohtaja voi toimivaltansa puitteissa määrätä henkilöitä avustamaan sekä luovuttamaan kalustoa ja varusteita käytettäväksi meripelastustoimen tehtävässä. Meripelastusjohtaja määrää tarvittaessa onnettomuuspaikan johtajan, onnettomuuspaikan johtoryhmän sekä lentotoiminnan koordinaattorin. Meripelastusjohtaja päättää myös etsintä- ja pelastustoimien keskeyttämisestä ja lopettamisesta. Meripelastusjohtaja vastaa toimivaltansa nojalla tekemistään ratkaisuista itsenäisesti. Meripelastusjohtajan itsenäisestä toimivallasta huolimatta toiminta vaaratilanteessa perustuu ensisijaisesti etukäteen laadittuihin toimintamalleihin, jotka on koottu meripelastussuunnitelmaan.

Meripelastuksen johtokeskuksen miehitys on vähintään kaksi henkilöä. Meripelastusjohtajan apuna on vähintään yksi operaattori, joka vastaa viestiliikenteen hoitamisesta. Valtaosa meripelastuksen etsintä- ja pelastustoimien johtamistehtävistä hoidetaan tällä perusmiehityksellä. Meripelastuksen johtokeskusten toimintavalmius on varmennettu merivar-

tioston esikunnan valmiuspäivystyksellä. Tarvittaessa koko esikunnan avainhenkilöstö on nopeasti käskettävissä meripelastuksen tehtäviin.

Meripelastusjohtajan tehtävät voivat meripelastuksen vaaratilanteen aikana siirtyä henkilöltä toiselle esimerkiksi pitkäkestoisessa etsintä- tai pelastustehtävässä. Akuutin hätätilanteen aikana tehtävien vaihtamiseen ei ole kuitenkaan syytä ryhtyä muuten kuin riittävän toimintakyvyn turvaamiseksi. Toisaalta tehtävät on vaihdettava ennen meripelastusjohtajana toimivan uupumista. Tehtäviä vaihdettaessa on vastuun ottavan meripelastusjohtajan tarkkaan ja perusteellisesti perehdyttävä tilanteeseen ennen vastuun ottamista. Meripelastustehtävän tilanne, suunnitelma, käytettävät resurssit, niiden tehtävät ja rajoitteet sekä tehdyt toimenpiteet on selvitettävä yksiselitteisesti ja vaihto on dokumentoitava. Kesken hätätilanteen tapahtuvan meripelastusjohtajan vaihdon ratkaisee meripelastustoimen johtaja, hänen sijaisensa tai keskuksen päällikkö.

Merivartioston komentaja (tai hänen sijaisensa) vastaa kaikissa tilanteissa meripelastustoimen järjestämisestä meripelastuslohkollaan. Hän toimii laajamittaista toimintaa vaativissa vaaratilanteissa meripelastuslohkon johtoryhmän puheenjohtajana ja luo tällä tavoin operaation yleisjohtajana parhaat mahdolliset toimintaedellytykset meripelastusjohtajalle onnistua etsintä- ja pelastustoimien johtamistyössä. Varsinkin tarvittaessa normaalista poikkeavia resursseja tai resurssien lisähankinnassa on merivartioston komentajalla meripelastustoimen johtajana merkittävä rooli. Meripelastuslohkon johtoryhmän puheenjohtajana hän osallistuu myös aktiivisesti meripelastusviranomaisten ja vapaaehtoisten yhdistysten ja muiden yhteisöjen toimien yhteensovittamiseen ja meripelastusjohtajan päätöksenteon tukemiseen.

Sekä onnettomuuspaikan johtajalla että lentotoiminnan koordinaattorilla on käskyvalta niihin etsintä- ja pelastusyksikköihin ja muihinkin yksikköihin, jotka on hänen alaisuuteensa asetettu.

3.4.2 Etsintä- ja pelastustoimien käynnistäminen

Meripelastuksen johtokeskukset ryhtyvät vaaratilanteesta riippuen meripelastussuunnitelmiensa mukaisesti toimiin seuraavasti:

Epävarmuustilanteessa vallitsee epävarmuus ihmisen turvallisuudesta merellä, taikka on muuten aiheutta ryhtyä toimenpiteisiin mahdollisen avuntarpeen selvittämiseksi. Tällöin meripelastuksen johtokeskus ryhtyy tiedustelutoimiin mahdollisen hädän selvittämiseksi. Epävarmuustilanteessa voidaan kohottaa etsintä- ja pelastusyksiköiden lähtövalmiutta, mutta vaaratilanne ei välttämättä vielä edellytä etsintä- ja pelastusyksiköiden käyttöä.

Hälytystilanteessa voidaan olettaa ihmisen turvallisuuden vaarantuneen merellä tai epävarmuustilanteen johdosta suoritetut tiedustelut ovat olleet tuloksettomia. Meripelastuksen johtokeskus laajentaa tiedustelutoimia ja ryhtyy tarpeellisiin etsintätoimiin mahdollisen hätätilanteen selvittämiseksi sekä valmistautuu aloittamaan tarpeelliset pelastustoimet. Hälytystilanteessa kohotetaan johtamisvalmiutta ja etsintä- ja pelastusyksiköitä hälytetään tehtävään.

Hätätilanteessa on ilmeistä, että ihminen on vaarassa merellä ja välittömän avun tarpeessa. Tällöin meripelastuksen johtokeskus ryhtyy ihmishengen pelastamiseksi kaikkiin niihin toimiin, jotka käytettävissä olevin voimavaroin ovat mahdollisia ja tarkoituksenmukaisia. Hätäradioliikenteen käynnistämällä varmistetaan käytettävissä olevien alusten mahdollisimman nopea saaminen etsintä- ja pelastustoimintaan sekä johtamismahdollisuudet. Etsintä- ja pelastusyksiköitä hälytetään tehtävään etupainotteisesti ja valmistaudutaan lisävoimien hankkimiseen.

Meripelastuksen johtokeskuksen tulee ilmoittaa etsintä- ja pelastustoimista myös poliisin aluevastuun perusteella määräytyvälle johtokeskukselle tai poliisilaitokselle, silloin kuin on todennäköistä, että meripelastustoimen tehtävän päätyttyä tehtävää joudutaan jatkamaan poliisin johtamana kadonneen henkilön etsintänä.

Merelliset avustustehtävät eivät ole meripelastustoimen tehtäviä, vaikka niissä käytettäisiin meripelastustoimen etsintä- ja pelastusyksiköitä. Avustustehtävissä tarkoituksena on auttaa ihmisiä sellaisissa tilanteissa, jotka eivät ole meripelastuksen vaaratilanteita, mutta jossa ulkopuolisen avun tarve on välttämätön eikä muuta tarkoituksenmukaista apua ole saatavissa. Pääsääntöisesti avustustehtävät pyritään hoitamaan muun toiminnan ohella työvuorossa olevia yksiköitä ja partioita kohdentamalla.

Meripelastuksen etsintä- ja pelastustehtävien tarkoituksenmukainen, nopea ja tehokas käynnistäminen ja hoitaminen edellyttävät, että meripelastuksen johtokeskukset keräävät vaaratilanteessa aktiivisesti tietoa kaikista käytettävissä olevista lähteistä. Tiedon keräämisen ensisijaisena tavoitteena on merellä mahdollisesti avuntarpeessa olevan ihmisen tarkka paikantaminen ja avuntarpeen selvittäminen.

Rajavartiolaitoksella on meripelastustoimen valmiussuunnittelua varten ja vaaratilanteessa oikeus saada viranomaisilta tehtävien suorittamiseksi muun muassa seuraavia tarpeellisia tietoja:

- *Liikenteen turvallisuusviraston* pitämän tieliikenteen tietojärjestelmän ajoneuvo- ja ajokorttirekistereistä ja Ahvenanmaan maakuntahallituksen ajoneuvorekisteristä ajoneuvoa sekä sen omistajaa ja haltijaa koskevia tietoja
 - *häätäkeskustietojärjestelmästä*, poliisin tehtävailmoitusrekisteri *mukaan lukien*, hätäilmoitusta ja vaaratilannetta koskevia tietoja *sekä merellä toimivien viranomaisten yksiköiden valmius- ja paikkatietoja*
 - *Liikenteen turvallisuusviraston pitämästä ilma-alusrekisteristä sekä ilmaliikennepalveluiden tuottajan ylläpitämästä ilmailun hätäpaikkannuslähetinrekisteristä* ilma-alusta ja ilma-aluksen omistajaa ja haltijaa koskevia tietoja
 - kunnan satamalaitokselta aluksia sekä alus- ja tavaraliikennettä koskevia tietoja
 - kalastusviranomaisilta kalastusalusta, aluksen omistajaa ja haltijaa sekä aluksen toimintaa koskevia tietoja
 - Liikenteen turvallisuusviraston ja Ahvenanmaan maakuntahallituksen alusrekistereistä sekä muista Liikenteen turvallisuusviraston ylläpitämistä rekistereistä alusta sekä sen omistajaa ja haltijaa koskevia tietoja
 - Liikenneviraston alusliikennepalvelujärjestelmästä alusliikennettä koskevia tietoja ja puolustusvoimilta merialueen valvontaa koskevia tietoja;
 - Viestintävirastolta tietoja radiolaitteen sijainnista sekä radioluparekisteristä radiolaitetta ja sen omistajaa sekä haltijaa koskevia tietoja;
 - tullilaitoksen tietojärjestelmästä alus- ja tavaraliikennettä koskevia tietoja
 - väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmästä väestötietolain (507/1993) 4 ja 5 §:ssä tarkoitettuja tietoja*
- (*= Uusi laki nimeltään ”Laki väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmenpalveluista” (661/2009/661), 13–17 § sisältävät vastaavat kohdat)
- Ilmatieteen laitokselta sää- ja meritiedot sekä niihin liittyvät ennusteet.

Meripelastuslain mukaan myös Rajavartiolaitoksen rajavalvontarekisterin tietoja voidaan vaaratilanteessa tarvittaessa käyttää etsintä- ja pelastustoimenpiteiden järjestämiseksi.

Meripelastuksen tehtävien tarkoituksenmukainen hoitaminen saattaa edellyttää erilaisten vaarassa olevia henkilöitä ja aluksia koskevien tietojen saamista myös eräiltä yksityisiltä yrityksiltä ja yhteisöiltä. Tämän takia Rajavartiolaitoksella on meripelastustoimen vaaratilanteessa sekä valmiussuunnitteluun liittyen oikeus saada maksutta varustamolta, veneilyalan järjestöltä, matka-, rahti-, satama- ja pelastuspalveluja tarjoavalta yritykseltä sekä telakkyritykseltä meripelastuksen tehtävien suorittamiseksi tarpeellisia alusta sekä sen miehistöä, matkustajia ja lastia koskevia tietoja.

Meripelastuksen johtokeskuksella on oikeus vaaratilanteessa saada teleyritykseltä hätäilmoitusta koskevat liittymän tunnistamistiedot ja matkaviestimen sijaintitiedot sekä tiedot liittymän tilaajasta, käyttäjästä ja asennusosoitteesta. Teleyritys on puolestaan velvollinen luovuttamaan meripelastuksen johtokeskukselle sen liittymän tunnistamistiedot, josta hätäilmoitus on tehty ja jota se koskee sekä tiedot liittymän tilaajasta, käyttäjästä ja asennusosoitteesta samoin kuin sen matkaviestimen tiedossa olevan sijainnin, josta hätäilmoitus on tehty. Teleyritys on lisäksi velvollinen ilmoittamaan hätäilmoituksen kohteena olevan henkilön käytössä olevan matkaviestimen tiedossa olevan sijainnin, jos liittymän käyttäjä on meripelastusjohtajan perustellun käsityksen mukaan ilmeisessä hädässä tai välittömässä vaarassa merialueella.

3.4.3 Etsintä- ja pelastusyksiköiden käyttöperiaatteet ja toiminta

Etsintä- ja pelastustehtävään käytetään yksiköitä vaaratilanteen laadun ja kiireellisyyden perusteella. Yksiköiden varustus, henkilöstön koulutustaso, yksikön soveltuvuus alueeseen, olosuhteiden vaativuuteen ja tehtävään nähden sekä arvioitu saapumisaika vaikuttavat käytettävien ja hälytettävien yksiköiden valintaan. Perustasoiisiin ensihoitotehtäviin käytetään ensisijaisesti meripelastustoimen päivystysvalmiudessa olevia helikoptereita, jotka varustuksensa ja henkilöstönsä puolesta parhaiten soveltuvat tällaisiin tehtäviin.

Etsintä- ja pelastusyksiköiden hälyttäminen tehdään etupainoisesti. Voimavarojen käytössä varmistetaan ensin riittävien pelastusresurssien saanti tehtävään ja toiseksi mitoitetaan yksiköiden käyttö ja lisäresurssien hälyttäminen siten, että kyetään huolehtimaan voimavarojen riittämisestä myös muiden mahdollisesti samanaikaisten vaaratilanteiden etsintä- ja pelastustoimien hoitamiseen. Hälytyksen saaneen yksikön tulee ilmoittaa meripelastuksen johtokeskukselle arvioitu lähtöaika ja saapumisaika toiminta-alueelle. Jos yksikkö on estynyt osallistumasta etsintä- ja pelastustoimintaan, on tästäkin viipymättä ilmoitettava asianomaiselle meripelastuksen johtokeskukselle.

Etsintä- ja pelastusyksikön on ryhdyttävä myös oma-aloitteisesti tilanteen edellyttämiin tarpeellisiin ja mahdollisiin toimiin vaarassa olevan pelastamiseksi. Vaaratilanteesta ja sen johdosta suoritetuista toimenpiteistä on viipymättä ilmoitettava asianomaiselle meripelastuksen johtokeskukselle.

Etsintä- ja pelastusyksiköt toimivat hälytyksen saatuaan meripelastusjohtajan määräysten ja ohjeiden mukaan. Meripelastusjohtaja antaa tehtävän kullekin etsintä- ja pelastusyksikölle yksilöitynä. Tehtävä sisältää yleensä tiedot onnettomuuspaikasta, johtosuhteista ja käytettävästä viestintätavasta, etsittävän tai pelastettavan kohteen kuvauksen, tiedot vaarassa olevan tarvitsemasta avusta sekä tarvittaessa etsintäalueen ja etsintämenetelmän.

Kaikki tehtävään osallistuvat etsintä- ja pelastusyksiköt, tai vain osa niistä, voidaan määrätä toimimaan myös onnettomuuspaikan johtajan tai lentotoiminnan koordinaattorin alaisina. Jos meripelastusjohtaja määrää onnettomuuspaikan johtajan tai lentotoiminnan koordinaattorin, on tästä ensitilassa tiedotettava kaikille toimintaan osallistuville etsintä- ja pelastusyksiköille.

Meripelastuksen etsintä- ja pelastuslentoihin käytetään ensisijaisesti Rajavartiolaitoksen omia ilma-aluksia. Muita suomalaisia ilma-aluksia hälytetään tehtävään voimassa olevien ohjeiden mukaisesti. Ulkomaiset ilma-alukset hälytetään tehtävään asianomaisen valtion meripelastuskeskuksen kautta. Tukipyyntö välitetään tiedoksi myös lentopelastuskeskukselle.

Kun etsintä on johtanut tulokseen, on asiasta ilmoitettava meripelastusjohtajalle, joka ohjaa paikalle pelastustyöhön parhaiten soveltuvia etsintä- ja pelastusyksiköitä ja muuta tarvittavaa apua. Pelastustyötä suorittavien yksiköiden on jatkuvasti pidettävä meripelastusjohtaja tietoisena pelastustöiden edistymisestä sekä välittömästi ilmoitettava tarvittavasta lisäavusta.

Etsintä- ja pelastusyksikkö voi keskeyttää tai lopettaa annetun etsintä- ja pelastustehtävän vain asianomaisen meripelastusjohtajan luvalla. Etsintä- ja pelastusyksikön joutuessa

poikkeamaan annetusta tehtävästä on siitä välittömästi ilmoitettava asianomaiselle etsintä- ja pelastustoimien johtajalle.

3.4.4 Onnettomuusalueen eristäminen

Meripelastusjohtaja voi tilapäisesti kieltää liikkumisen etsintä- ja pelastusalueen merialueella ja rajoittaa sitä, jos se on välttämätöntä etsintä- ja pelastustoiminnan tehokkaan suorittamisen turvaamiseksi ja uusien vaaratilanteiden välttämiseksi. Meripelastusjohtajan on ennen yleisen kulkuväylästä aluetta koskevan päätöksen tekemistä kuultava liikenteen ohjauksen järjestämiseksi alusliikennepalvelun toiminta-alueella siitä vastaavaa merenkulkuviranomaista. Alusliikennepalvelulaisissa tarkoitettulla VTS -alueella päätöksen etsintä- ja pelastusalueen eristämisestä tekee VTS -viranomaisen meripelastusjohtajan esityksestä. VTS -viranomaisen voi muutenkin meripelastustapahtuman vuoksi tilapäisesti määrätä vesialueen, väylän tai sen osan suljettavaksi sekä nopeusrajoituksia vesialueelle tai väylälle.

Meripelastusjohtaja voi pyytää Ilmailulaitosta toimivaltansa rajoissa kieltämään liikkumisen etsintä- ja pelastusalueen ilmatilassa tai rajoittamaan sitä, jos se on välttämätöntä etsintä- ja pelastustoiminnan tehokkaan suorittamisen turvaamiseksi.

Onnettomuusalue on syytä eristää pelastustoiminnan onnistumisen turvaamiseksi aina suuronnettomuuksissa ja muutenkin ilmatilan osalta, jos pelastustoiminnassa käytetään useita ilma-aluksia, lentotoiminta on pitkäkestoista tai jos erityisen vaativat tai ahtaat olosuhteet sitä edellyttävät.

Onnettomuustutkintakeskuksen tarpeet on selvitettävä aina ennen eristämisen purkamista. Onnettomuuden tutkinnan turvaamiseksi onnettomuustutkintakeskus voi antaa määräyksiä alueen tai kohteen eristämisestä tai kieltää onnettomuudessa surmansa saaneiden pois viemisen tai siirtämisen.

3.4.5 Meripelastustoimen MAS- ja TMAS -palvelut

Merenkulun avustuspalvelun tarkoituksena on sekä helpottaa ulko- ja kotimaisten kauppalusten yhteydenottoa paikallisen maan viranomaisiin että tehostaa aluksilta tulevan tiedon johdonmukaista käsittelyä onnettomuutta alempiasteisissa vaaratilanteissa. Avustuspalvelu luo samalla meripelastustoimelle paremmat mahdollisuudet ennakoivaan valmiuden kohottamiseen tilanteissa, jotka voivat kehittyä mahdollisiksi vaaratilanteiksi.

Kansainvälinen merenkulkuorganisaation (IMO) suositusten mukaisesti MAS -palvelut (Maritime Assistance Services) tuotetaan Suomessa Turun meripelastuskeskuksessa.

Puhelinvälitteisten lääkäripalvelut (*Telemedical assistance service, TMAS*, aikaisemmin käytetty myös nimiä "Radio Medical" tai "TEMECO"), on osa meripelastustoimen palveluita, johon myös terveydenhuoltoviranomaiset osallistuvat. Puhelinvälitteisten lääkäripalveluiden määritelmä perustuu merenkulkijoiden terveyden- ja sairaanhoitoa koskevan kansainvälisen yleissopimuksen sekä Kansainvälisen merenkulkujärjestön velvoitteisiin. Määritelmän mukaan puhelinvälitteisillä lääkäripalveluilla tarkoitettaiiin ainoastaan kiireellisiä lääketieteellisiä konsultaatioita, joita ei voida hoitaa tavanomaisen terveydenhuoltojärjestelmän kautta

Suomessa meripelastuksen johtokeskukset välittävät ensisijaisesti satelliitti- ja matkapuhelinjärjestelmien kautta kiireelliset merenkulkijoiden yhteydenotot erikseen nimettyyn lääkäripäivystykseen, josta avuntarvitsija saa tarvittavat hoito-ohjeet ja tilanteen edellyttämän lääkinnällisen riskinarvioinnin. Mikäli aluksella ei ole käytössä satelliitti- tai matkapuhelinta, TMAS -palvelu voidaan tieto välittää myös meripelastuksen VHF- tai MF -työskentelytaajuuksien kautta. Tämä on kuitenkin toissijainen TMAS -palvelun välitystapa,

koska meripelastuksen johtokeskukset eivät voi yhdistää näitä yhteydenottoja puhelinverkon kautta suoraan lääkärille.

3.4.6 Toiminnan keskeyttäminen ja lopettaminen

Meripelastusjohtaja voi keskeyttää etsinnän tai pelastamisen tilapäisesti, jos vallitsevat olosuhteet estävät tarkoituksenmukaiset etsintä- ja pelastustoimet. Toiminnan keskeytyksestä tulee neuvotella meripelastustoimen johtajan tai hänen sijaisensa kanssa. Keskeytyksen perustelut tulee kirjata kattavasti meripelastuksen tietojärjestelmään. Toimintaa jatketaan esteen poistuttua. Myös meripelastustoimen johtajalla, tai hänen sijaisellaan, on oikeus ottaa yksittäistapauksessa asia ratkaistavakseen.

Meripelastusjohtaja päättää etsintä- ja pelastustoimien lopettamisesta, kun suoritettujen tiedustelu- ja etsintätoimien perusteella on selvitetty, ettei tarvetta lisätoimiin ole tai kun kaikki vaaraan joutuneet ovat löytäneet ja pelastuneet. Meripelastusjohtaja voi päättää etsinnät myös silloin, kun on ilmennyt, ettei perusteltua toivoa elossa olevien löytämisestä enää ole. Tällöin ennen etsintä- ja pelastustoimien lopettamispäätöstä, meripelastuksen johtokeskuksen tulee ilmoittaa asiasta poliisin aluevastuun perusteella määräytyvälle johtokeskukselle tai poliisilaitokselle mahdollisen kadonneen henkilön etsintään varautumiseksi ja mahdollisen johtovastuun siirron sopimiseksi.

Meripelastusjohtajan on huolehdittava siitä, että päätöksestä keskeyttää tai lopettaa etsintä- ja pelastustoimet tiedotetaan välittömästi kaikille yksiköille, johtoportaille ja keskeisille sidosryhmille lähettämällä kansainvälisen radio-ohjesäännön mukainen hätäliikenteen päättymisilmoitus sekä muulla tarkoituksenmukaisella tavalla.

3.5 Palkkiot ja korvaukset

Valtio maksaa henkilölle, joka meripelastusjohtajan määräyksestä on avustanut meripelastustoimen tehtävässä, kohtuullisen palkkion ja korvaa aiheutuneet kustannukset. Valtio maksaa myös korvauksen tällaisessa tehtävässä turmeltuneista tai hävinneistä työvälineistä, vaatteista ja varusteista. Meripelastusjohtajan määräyksestä käyttöön otetusta omaisuudesta sekä turmeltuneesta, hävinneestä tai tuhoutuneesta omaisuudesta valtio maksaa täyden korvauksen. Meripelastuksen johtokeskus tiedottaa tehtävään määrätylle henkilölle korvauksen hakutavasta.

Vapaaehtoiselle yhdistykselle tai muulle yhteisölle valtio maksaa palkkion ja korvaa aiheutuneet kustannukset samoin periaattein kuin yksityishenkilöille taikka järjestöjen kanssa sovitulla tavalla. Palkkion maksamisen ja kustannusten korvauksen edellytyksenä on, että Rajavartiolaitos on nimenomaisesti antanut kyseisen tehtävän vapaaehtoisen yhdistyksen tai muun yhteisön suoritettavaksi.

Palkkiota tai korvausta on haettava Rajavartiolaitokselta tätä tarkoitusta varten käyttöön vahvistettua lomaketta käyttäen kolmen kuukauden kuluessa palkkio- tai korvausperusteen syntymisestä. Lomake toimitetaan Rajavartiolaitokselle kulloinkin voimassa olevien laskutusohjeiden mukaisesti.

Meripelastustoimen tehtävässä sattuneesta tapaturmasta suoritetaan korvaus valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin työtapaturmasta, siltä osin kuin vahingoittuneella ei ole oikeutta vähintään samansuuruiseen korvaukseen muun lain mukaan.

Jos vahingoittuneen työnantaja on tämän lain nojalla korvattavan tapaturman osalta maksanut palkkaa, ennakkoa tai muita maksuja, on työnantajan oikeudesta voimassa, mitä tapaturmavakuutuslaissa (608/48) on työnantajan oikeudesta säädetty.

Asian, joka koskee korvauksen suorittamista valtion varoista tapaturman johdosta, käsittelee ensimmäisenä asteena Valtiokonttori.

3.6 Tilastointi ja tutkinta

Vaaratilanteista ja niiden aiheuttamista toimenpiteistä kertynyt aineisto säilytetään meripelastuksen johtokeskuksissa tilastointia ja tutkintaa varten siten kuin asiasta on tarkemmin

määrätty Rajavartiolaitoksen sisäisillä ohjeilla. Tilastoinnin ja tutkinnan tarkoituksena on myötävaikuttaa merenkulun turvallisuuden lisäämiseen ja onnettomuuksien ehkäisemiseen sekä antaa perusteet meripelastustoimen kehittämiseksi. Meripelastusrekisteriin sisältyvien henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan mitä henkilötietolaissa (523/1999) säädetään.

Vesiliikenteessä tapahtuneet onnettomuudet tutkitaan niin kuin onnettomuuksien tutkinnasta annetussa laissa (373/1985) on säädetty. Meripelastustoimi tukee onnettomuustutkintakeskusta onnettomuuksien tutkinnassa laissa säädetyllä tavalla ja ilmoittaa Onnettomuustutkintakeskukselle jokaisesta Suomen meripelastusvastuualueella tapahtuneesta kauppamerenkulun onnettomuudesta tai suuronnettomuuden vaaratilanteesta kuten myös suomalaisen aluksen joutuessa onnettomuuteen Suomen meripelastusvastuualueen ulkopuolella.

Onnettomuuksien rikosoikeudellisesta tutkinnasta vastaa poliisi. Rajavartiolaitos tukee tutkintaa tarvittavassa laajuudessa.

3.7 Omaisuuden pelastaminen

Meripelastuksen etsintä- ja pelastustehtävissä keskitytään merellä vaarassa olevien ihmisten etsimiseen ja pelastamiseen. Vaikka omaisuuden pelastaminen ei kuulu meripelastustoimen tehtäviin, meripelastuksen etsintä- ja pelastusyksiköt voivat tapauskohtaisesti ihmishengen pelastamisen keinona pelastaa myös omaisuutta edellyttäen, että tässä tapauksessa omaisuuden pelastaminen on toteuttamiskelpoisin keino vaarassa olevan ihmisen pelastamiseksi.

Omaisuuden pelastamisesta huolehtivat ensisijaisesti kaupalliset pelastusyrietykset aluksen päällikön, laivanisännän tai vakuutusyhtiön kanssa solmitun pelastussopimuksen perusteella. Mikäli meripelastustoimen vaaratilanteessa tai avustustehtävässä ihmisten lisäksi pelastetaan tai avustetaan omaisuutta, se tehdään vain lähimpään suojasatamaan asti. Tästä eteenpäin aluksen omistaja vastaa alukseen kohdistuvista toimenpiteistä ja niiden aiheuttamista kustannuksista.

Merkittävien lisävahinkojen estämiseksi voidaan meripelastustoimen yksiköitä käyttää rajoitetusti omaisuuden pelastamiseen, myös silloin kun aluksella ei ole ihmisiä.

Onnettomuuksien aiheuttamien vahinkojen rajoittamisessa korostuu aluksen päällikön vastuu. Hänellä on aina vastuu aluksensa turvallisuudesta ja hän vastaa pelastustoimien johtamisesta aluksellaan kaikissa olosuhteissa.

3.8 Tiedottaminen

Tiedottaminen on osa etsintä- ja pelastustoimintaa ja onnistuneella tiedottamisella voi olla suuri merkitys tapauksen selvittämisessä. Tiedottamisella ei kuitenkaan saa loukata henkilöiden yksityisyyden suojaa, joten omaisten ja asianomistajien oikeudet on korostuneesti otettava huomioon.

Meripelastustapahtuman tiedottamiseen vaikuttavat tapahtuman vakavuus ja sen yleinen kiinnostavuus. Johtava meripelastuksen johtokeskus aloittaa tiedottamisen ja vastuussa oleva meripelastustoimen johtaja tai hänen valtuuttamansa vastaa tapauksen tiedottamisesta jatkossa. Monialaonnettomuudessakin meripelastustoimi vastaa yleistiedottamisesta tapauksessa niin kauan, kun kyseessä on ihmishenkien pelastaminen. Kun johtovastuu siirtyy toiselle viranomaiselle, siirtyy samalla myös tapahtuman tiedotusvastuu, ellei tapauskohtaisesti toisin sovita. Yleistiedotuksen ohella kukin osallistujataho tiedottaa vain omista toimistaan siten kuin niistä yhdessä on sovittu.

Meripelastustoimen tiedottaminen meripelastustilanteissa on kuvattu tarkemmin liitteessä 11.

4 YHTEISTOIMINTA

4.1 Kansallinen yhteistoiminta

4.1.1 Yleistä

Rajavartiolaitoksen esikunta huolehtii meripelastukseen osallistuvien viranomaisten ja vapaaehtoisten toiminnan yhteensovittamisesta valtakunnallisella tasolla meripelastustoimen neuvottelukunnassa. Yhteistoiminta perustuu meripelastustoimea ja meripelastusviranomaisten tehtäviä ja organisaatiota koskeviin säädöksiin sekä vapaaehtoisten yhdistysten ja muiden yhteisöjen omiin sääntöihin. Rajavartiolaitoksen ja muiden meripelastusviranomaisten sekä vapaaehtoisjärjestöjen yhteistoiminnasta voidaan sopia tarvittaessa tarkemmin erillisillä yhteistoimintasopimuksilla.

Meripelastuslohkon johtoryhmä on keskeisessä asemassa meripelastusviranomaisten ja vapaaehtoisten yhdistysten tehtävien yhteensovittamisessa meripelastuslohkon alueella. Meripelastuslohkon johtoryhmän tehtävänä on toisaalta avustaa merivartiostoa meripelastustoimen suunnittelussa, toisaalta vaaratilanteessa tukea meripelastusjohtajaa eri osapuolten toimien yhteensovittamisessa. Merivartioston komentaja asettaa meripelastuslohkon johtoryhmän ja toimii sen puheenjohtajana. Johtoryhmään kutsutaan keskeisten meripelastuslohkon alueella meripelastustoimeen osallistuvien viranomaisten ja vapaaehtoisten yhdistysten tai muiden yhteisöjen edustajat. Meripelastussuunnitelmissa sovitaan meripelastuslohkoittain kaikkien osallistuvien tahojen kanssa niiden osallistumistavoista etsintä- ja pelastustoimintaan. Yhteensovittaminen tarkoittaa yhteistoimin toteutettavaa suunnittelua ennen vaaratilanteen sattumista. Vaaratilanteessa toimitaan meripelastusjohtajan päätösten mukaisesti. Monialaonnettomuuksissa johtoryhmän avulla on tarkoitus mahdollistaa joustava ja tehokas johtovastuun vaihto ihmishenkien pelastamisen jälkeen ympäristön ja omaisuuden pelastamiseksi.

Eri osapuolten toiminnan yhteensovittamisen tehostamiseksi onnettomuuspaikalla voi meripelastusjohtaja tarvittaessa asettaa onnettomuuspaikan johtajan avuksi erillisen onnettomuuspaikan johtoryhmän. Johtoryhmä koostuu eri alojen asiantuntijoista ja sen kokoonpanosta päätetään tapauskohtaisesti.

Monialaonnettomuuksien yhteistoimintajärjestelyissä on huomioitava, että niin kauan kuin ihmishengen pelastamiseen tähtäävät etsintä- ja pelastustoimet ovat käynnissä, on muut pelastus- ja torjuntatoimet sekä omaisuuden pelastaminen sovitettava yhteen niiden kanssa meripelastusjohtajan määräämällä tavalla. Monialaonnettomuuden pelastustoimintaa johdetaan meripelastuslain mukaisesti niin kauan kuin pelastetaan ihmishenkiä. Tämän jälkeen johtovastuu on siirrettävissä asianomaiselle muulle vastuuviranomaiselle, joka voi siis olla esimerkiksi pelastus- tai ympäristöviranomainen.

4.1.2 Yhteistoiminta pelastusviranomaisten, hätäkeskusten sekä sosiaali- ja terveysviranomaisten kanssa

Pelastustoiminnalla tarkoitetaan ihmisten, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseksi ja pelastamiseksi, vahinkojen rajoittamiseksi ja seurausten lieventämiseksi onnettomuuksien sattuessa tai uhatessa kiireellisesti suoritettavia tehtäviä.

Meripelastuslain tarkoittamassa hätätilanteessa suoritetaan kuitenkin aina meripelastusta, johon pelastusviranomaiset ovat velvollisia osallistumaan tilanteen edellyttämällä tavalla. Myös tulipalo merellä olevassa aluksessa on meripelastusta, johon pelastustoimen yksiköitä voidaan tarvittaessa käyttää. Vasta, kun aluksella olleet ihmiset on pelastettu, muuttuu operaation luonne omaisuuden pelastamiseksi. Tässä yhteydessä on huomattava, että ihmishengen pelastaminen satamassa maihin kiinnitettynä olevalla aluksella on pelastustoimintaa eikä meripelastusta.

Meripelastusviranomaiset osallistuvat pelastuslain mukaiseen pelastustoimintaan siten kuin niiden tehtävistä kunkin toimialan säädöksissä säädetään. Rajavartiolaitoksen osallistumisesta pelastustoimintaan on säädetty laissa Rajavartiolaitoksesta. Meripelastusyksi-

köitä voidaan käyttää tarvittaessa myös pelastus- tai lääkintätoimen tehtäviin silloin, kun se on tarkoituksenmukaista ja tilanne merellä sen sallii. Pelastus- ja lääkintäviranomaisten meripelastustoimelle osoittamat avustuspyyntö esitetään asianomaiselle meripelastuksen johtokeskukselle.

Henkilöstö-, kalusto- ja kuljetusavun lisäksi pelastustoiminnassa voidaan käyttää meripelastuksen viestiyhteyksiä sekä tietojärjestelmiä pelastamisen tukemiseksi. Mahdollisuuksien mukaan pelastus- ja lääkintätoimen tukemistehtävistä sovitaan etukäteen asianomaisessa meripelastuslohkon johtoryhmässä tai erillisillä sopimuksilla.

Hätäkeskus tekee ilmoituksista riskinarvion ja välittää tarvittaessa vastaanottamansa meripelastustoimea koskevat ilmoitukset meripelastuksen johtokeskukselle, joka vastaa meripelastustapahtuman johtamisesta. Tarvittaessa hätäkeskukset tukevat meripelastuksen johtokeskuksia hälyttämällä tehtävään tarvittavia resursseja.

Rajavartiolaitos osallistuu ensihoitopalveluun liittyen perustasoisen ensihoitopalvelun ja sitä alemman tasoisesta hoidosta. Terveysviranomaiset vastaavat tätä vaativimmista ensihoitopalvelun tehtävistä sekä puhelinvälitteisten lääkäripalveluiden lääkinnällisistä neuvoista ja riskiarvion tuottamisesta. Sosiaaliviranomaiset vastaavat pelastettujen ja heidän omaistensa psykososiaalisesta avusta.

4.1.3 Yhteistoiminta lentopelastuspalvelun kanssa

Lentopelastuspalvelu vastaa kadonneen tai hädässä olevan ilma-aluksen etsinnän johtamisesta. Lentopelastuspalvelu tarkoittaa palvelukokonaisuutta, joka koostuu Ilmailun etsintä- ja pelastuspalvelusta, kun palvelun kohteena on ilma-alus, sekä Ilmailulaitos Finavian suorittamista tilaaja–tuottaja-mallin mukaisin sopimuksin määriteltävistä tukitoimista muille viranomaisille.

Merialueella tai sen läheisyydessä tapahtuvissa ilmailun vaaratilanteissa meripelastuksen johtokeskus antaa pyynnöstä asiantuntemuksensa toimintaa johtavan lentopelastuskeskuksen käyttöön. Meripelastustoimi voi tukea lentopelastuspalvelua onnettomuustapauksissa myös kalustolla ja viestiyhteyksillä. Lentopelastuskeskus hälyttää asianomaisen meripelastuksen johtokeskuksen, joka ryhtyy toimenpiteisiin avun antamiseksi.

Vastuunjaossa on huomattava, että merellä vaarassa olevan ihmisen etsiminen ja pelastaminen on meripelastustoimen vastuulla riippumatta siitä, miten hän on joutunut vaaraan. Tästä johtuen lento-onnettomuustilanteessa etsinnän yleisjohtovastuu voidaan siirtää meripelastustoimelle, kun lentopelastuskeskus on määrittänyt etsintäalueen merialueelle ja meripelastuslain mukaan vallitsee vähintään epävarmuustilanne. Johtovastuun vaihto edellyttää aina lento- ja meripelastusjohtajan välistä tiedonsiirtoa ja sen tulee edistää etsintä- ja pelastustoimintaa. Johtovastuun siirron jälkeenkin lentopelastuspalvelun tehtävänä merialueella tapahtuneessa lento-onnettomuudessa on pyrkiä tarkentamaan etsintä-/pelastusaluetta sekä avustaa meripelastustoimea merellä vaarassa olevien ihmisten etsimisessä ja pelastamisessa.

Kun meripelastuksessa käytetään ilma-aluksia, johtovastuussa oleva meripelastuksen johtokeskus määrittää tarvittavan ilma-aluskaluston. Meripelastuksen johtokeskus hälyttää Rajavartiolaitoksen ilma-alukset ja antaa lentotehtävät suoraan lentoyksikölle. Muut ilma-alukset hälytetään kuloinkin voimassa olevien ohjeiden kautta.

Lentosuorituspyynnön tulee sisältää:

- tiedot tapahtumasta (kohde, reitti, tuntomerkit, pelastettavien määrä jne.)
- arvio tarvittavan avun määrästä ja laadusta
- tapahtumapaikka (koordinaatteina tai paikannusruudukkona)
- etsintäalue ja osa-alueet
- toiminta-alueella olevien pinta-alusten lukumäärä ja tyyppi
- toiminta-alueella olevien ilma-alusten lukumäärä ja tyyppi
- merenkäynti ja jäättilanne
- arvio näkyvyydestä ja pilvikorkeudesta toimialueella
- käytettävät kutsut ja taajuudet

Lentopelastuskeskus ja meripelastuksen johtokeskus sopivat keskenään yhteydenpito-menettelmistä ja tiedottavat toisilleen käytettävissä olevista etsintäyksiköistä.

Lentopelastuspalvelu tukee tarvittaessa meripelastustointia etsintä- ja pelastustehtävän lentotoiminnan johtamisessa.

4.1.4 Yhteistoiminta alusliikennepalvelun (VTS) kanssa

Alusliikennepalvelulaissa tarkoitettulla VTS -alueella päätöksen etsintä- ja pelastusalueen eristämisestä tekee VTS-viranomainen meripelastusjohtajan esityksestä. VTS -viranomaisen voi muutenkin meripelastustapahtuman vuoksi tilapäisesti määrätä vesialueen, väylän tai sen osan suljettavaksi sekä nopeusrajoituksia vesialueelle tai väylälle. Meripelastuksen johtokeskus ilmoittaa VTS (Vessel Traffic Service) -keskukselle VTS-alueella tai sen läheisyydessä tapahtuvista meripelastustoimen etsintä- ja pelastustapahtumista ja -harjoituksista. Mikäli meripelastusjohtaja katsoo tarpeelliseksi kieltää liikkumisen pelastus- ja etsintäalueella tai rajoittaa sitä etsintä- ja pelastustoiminnan tehokkaan suorittamisen turvaamiseksi ja uusien vaaratilanteiden välttämiseksi, hän esittää asian VTS-viranomaiselle päätettäväksi. VTS-keskus tiedottaa ja valvoo näiden kieltojen ja rajoitusten noudattamista.

Meripelastuksen johtokeskus ilmoittaa VTS-keskukselle myös, mikäli alusten tulee vähentää aallonmuodostusta VTS-alueella tai sen läheisyydessä käynnissä olevan etsintä- ja pelastustapahtuman johdosta. VTS-viranomainen määrää tilapäisen nopeusrajoituksen alueelle tai väylälle ja valvoo sitä.

VTS-keskus ilmoittaa havaitsemansa ja tietoonsa tulleet vaaratilanteet välittömästi meripelastuksen johtokeskukselle (esimerkiksi ohjailukyvöttömät alukset, havainnot karille ajaneista aluksista, ajelehtivista pelastusrenkaista, pelastusliiveistä tai veneen osista).

VTS-keskus ilmoittaa onnettomuustilanteessa liikennetilanteen meripelastuksen johtokeskukselle sekä tiedottaa merenkulkijoille etsintä- ja pelastustapahtumista VTS-alueella tai sen läheisyydessä. VTS-keskus voi ohjata liikennettä sitä järjestelemällä sekä erityistilanteissa VTS-viranomaisen päätöksen mukaisesti rajoittamalla kulkua tai nopeutta alueella tai määräämällä aluksia ankkuriin tai laituriin.

4.1.5 Yhteistoiminta Ilmatieteen laitoksen ja ympäristöviranomaisten kanssa

Ilmatieteen laitos tuottaa merialueille ja Saimaan vesistöalueelle tuuli- ja jäänkertymisvaroitukset ja merialuekohtaiset tuuli- ja näkyvyyssennusteet suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Merisääennusteet ja varoitukset on kuultavissa YLE:n Radio Suomen ja Radio Vengan taajuuksilla sekä rannikoradioasema Turku Radion työskentelykanavilla. Lisäksi havaintoja, valvottuja ennusteita ja varoituksia voi seurata Ilmatieteen laitoksen julkisen www-sivuston ja maksullisten palvelunumeroiden sekä gsm- ja wap-palveluiden kautta.

Meripelastustoimen valmiuden ylläpitämistä varten on Ilmatieteen laitoksen ja Rajavartiolaitoksen yhteistyönä kehitetty oma sääportaali, jonka kautta meripelastuksen johtokeskukset voivat jatkuvasti seurata tuuli- ja säätilojen kehitystä.

Merionnettomuuden sattuessa on Ilmatieteen laitoksen erityispalveluiden käynnistymisen kannalta tärkeää saada ensitieto tapahtumahetkestä ja paikasta sekä onnettomuuden laadusta päivystävälle meteorologille mahdollisimman nopeasti. Ensitiedotteen yhteydessä meripelastuksen johtokeskus voi pyytää tarvitsemiaan lisäpalveluita (havaintoja, täsmäennusteita, ajelehtimislaskelmia ja kulkeutumissennusteita). Ilmatieteen laitos tuottaa myös lentopelastustoiminnassa tarvittavan lentosääpalvelun. Lisäksi Ilmatieteen laitos välittää meripelastustoimen käyttöön sopimusten mukaisesti myös muiden viranomaisten tuotteita ja palveluita.

Suomen ympäristökeskus huolehtii öljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan ja alan ammatillisen jatko- ja täydennyskoulutuksen valtakunnallisesta järjestämisestä ja ke-

hittämisestä. Se huolehtii myös riittävän valtakunnallisen alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntavalmiuden hankkimisesta ja ylläpidosta.

Suomen ympäristökeskus vastaa alusöljyvahinkojen torjunnasta ja asettaa torjuntatöiden johtajan, jos alusöljyvahinko on sattunut tai sen vaara uhkaa Suomen vesialueella aavalla selällä tai talousvyöhykkeellä.

4.1.6 Yhteistoiminta laivanisäntien kanssa

Rajavartiolaitoksen ja matkustajalaivoja operoivien laivanisäntien välinen yhteistoiminta perustuu SOLAS -määräykseen (SOLAS -sopimuksen luku V, kohta 7.3), jonka mukaan matkustaja-aluksella tulee olla yhteistoimintasuunnitelma liikennealueensa meripelastustoimien kanssa. Yhteistoimintasuunnitelma tulee laatia yhteistyössä aluksen, laivanisännän ja meripelastustoimen kesken. Yhteistyön varmistamiseksi Rajavartiolaitos pitää tarvittaessa valtakunnallisia tai alueellisia meripelastustoimen kokouksia laivanisäntien kanssa. Tarvittaessa Rajavartiolaitoksen edustajat voivat käydä myös laivanisäntien järjestämissä tilaisuuksissa esittämässä meripelastustoimeen tai yhteistoimintaan liittyviä asioita. Lisäksi Rajavartiolaitos tarjoaa laivanisäntien edustajille mahdollisuuden osallistua onnettomuuspaikan johtajan koulutukseen. Tarkemmin kyseisen koulutuksen sisältöä on kuvattu liitteessä 7.

Mitä edellä on kuvattu meripelastustoimen ja SOLAS -matkustaja-alusten välisestä yhteistyöstä, voidaan laivanisännän aloitteesta soveltaa myös muihin Suomen meripelastustoimen vastuualueella liikennöiviin aluksiin.

SOLAS -matkustaja-aluksen ja meripelastustoimen välisen yhteistoimintasuunnitelma laatimisesta vastaa laivanisäntä. Liitteessä 5 on esitetty yhteistoimintasuunnitelman laatimisen periaatteet. Yhteistoimintasuunnitelma laaditaan voimassa olevan IMO:n ohjeiden mukaisesti (MSC.1 / Circ. 1079). Yhteistoimintasuunnitelman tarkempi rakenne on esitetty liitteessä 6.

Rajavartiolaitos vastaa yhteistoimintasuunnitelmien Suomen meripelastustoimen kuvauksen laadinnasta. Kulloinkin voimassa olevan meripelastustoimen kuvauksen saa internetistä tai meripelastuksen johtokeskuksista. Kuvaus toimitetaan laivanisännälle PDF -muodossa, jonka laivanisäntä voi sellaisenaan liittää laatimaansa turvallisuussuunnitelmaan. Turvallisuussuunnitelmaa laatiessaan laivanisäntä on yhteydessä liitteen 5 mukaisesti Rajavartiolaitokseen ja sopii tarvittavista jatkotoimenpiteistä.

Rajavartiolaitos toimittaa Liikenteen turvallisuusvirastolle tiedon kaikista saamistaan yhteistoimintasuunnitelmista. Aluksen katsastuksen tai laivanisännän auditoinnin yhteydessä merenkuluntarkastajat voivat tarkastaa aluksen ja meripelastustoimen yhteistoimintasuunnitelman ajantasaisuuden.

4.1.7 Yhteistoiminta vapaaehtoisten meripelastajien kanssa

Suomen Meripelastusseura ry:n paikalliset meripelastusyhdistykset ylläpitävät toiminta- valmiutta pääsääntöisesti vain avovesikaudella. Ahvenanmaalla Ålands Sjöräddningssällskap r.f. ylläpitää toimintavalmiutta myös talvikautena. Meripelastusyhdistykset ilmoittavat meripelastusyksiköidensä toimintavalmiudesta oman alueensa meripelastuksen johtokeskukseen. Meripelastuksen johtokeskus ylläpitää tietoa vapaaehtoisyksiköiden hälytys- ja yhteystiedoista. Meripelastuksen johtokeskus voi osoittaa vapaaehtoisille pelastusyksiköille meripelastustehtäviä, joihin ei sisälly merkittävää julkisen vallan käyttöä. Meripelastusseuran alusyksikkö voi suorittaa tehtävän yksin tai yhdessä esimerkiksi merivartioston partion kanssa. Meripelastustehtävissä Suomen Meripelastusseura ry:n ja Ahvenanmaalla Ålands Sjöräddningssällskap r.f.:n alusyksiköt toimivat meripelastusjohtajan tai hänen määräämänsä onnettomuuspaikan johtajan alaisuudessa. Vapaaehtoisten meripelastajien tehtäviä on kuvattu myös liitteessä 10.

4.1.8 Meripelastukseen liittyvä tutkimustoiminta

Rajavartiolaitos vastaa meripelastustoimeen liittyvän tutkimus- ja kokeilutoiminnan valtakunnallisesta koordinoimisesta. Meripelastustoimintaan osallistuvat muut toimijat, merenkulkuoppilaitokset ja merenkulkijat voivat tehdä esityksiä meripelastustoimelle meripelastukseen liittyvästä tutkimustyöstä havaitsemiensa epäkohtien ja kehittämistarpeiden perusteella. Raja- ja merivartiokoulun koordinoimalla tutkimustyöllä voidaan näin yhdessä onnettomuustutkimuskeskuksen tutkimusten ja merenkulkuviranomaisten kanssa kehittää merenkulun turvallisuutta.

4.1.9 Meripelastustapahtumaan liittyvä yhteistyö

Eri viranomaisten, laivanisäntien ja muiden toimijoiden keskeiset tehtävät meripelastustoimeen liittyen on esitetty liitteessä 10.

4.2 Kansainvälinen yhteistoiminta

4.2.1 Ruotsi

Meripelastukseen liittyvässä yhteistoiminnassa Ruotsin kanssa noudatetaan Suomen ja Ruotsin välistä meripelastustoimen ja lentopelastuspalvelun sopimusta (SopS 27/1994). Sopimuksen mukaan Suomi ja Ruotsi pitävät meripelastustoimen ja lentopelastuspalvelun rajana maiden lentotiedotusalueiden välistä rajaa (FIR -raja). Lisäksi sopimuspuolet sitoutuvat kehittämään pelastuspalvelujensa välistä yhteistyötä. Yhteistyö käsittää muun muassa yhteisiä etsintä- ja pelastusharjoituksia, säännöllisiä valtioiden välisten viestiyhteyksien kokeiluja, etsintä- ja pelastuspalvelun asiantuntijoiden keskinäisiä vierailuja sekä etsintä- ja pelastuspalvelua koskevien tietojen ja kokemusten vaihtoa. Kumpikin sopimuspuoli myös takaa omalla meripelastustoimenvastuualueellaan riittävät meri- ja lentopelastusjärjestelyt.

Meripelastustoimesta Ruotsissa vastaa merenkulkulaitos. Yhdistetty Meri- ja lentopelastuskeskus on Göteborgissa, joka johtaa etsintä- ja pelastustoimia koko Ruotsin meripelastuspalvelun vastuualueella. Vuoden 2009 alusta myös lentopelastustoimen johtaminen on siirretty merenkulkulaitoksen tehtäväksi.

Suomen Rajavartiolaitos ja Ilmailulaitos sekä Ruotsin merenkulkulaitos ja ilmailulaitos ovat maiden välisen yhteistoimintasopimuksen nojalla laatineet pöytäkirjan, jolla on täsmennetty sopimuksen mukaisen käytännön yhteistyön muodot. Pöytäkirjan mukaan meripelastuksen etsintä- ja pelastustoimien yhteensovittaminen tapahtuu kummankin maan meripelastuskeskusten välillä. Myös Vaasan meripelastuslohkokeskus voi toimia yhteistoiminnassa Göteborgin meripelastuskeskuksen kanssa Pohjanlahdella sattuneissa meripelastustoimen vaaratilanteissa.

4.2.2 Venäjä

Meripelastukseen liittyvässä yhteistoiminnassa Venäjän kanssa noudatetaan Suomen ja Venäjän välistä meripelastustoimen ja lentopelastuspalvelun sopimusta (SopS 28/1994). Tässäkin sopimuksessa on sovittu lentotiedotusalueiden välisen rajan käyttämisestä meripelastustoimen ja lentopelastuspalvelun välisenä rajana. Sopimuksen sisältö vastaa Ruotsin kanssa tehdyn vastaavan sopimuksen sisältöä.

Meripelastuksen vastuuviranomaisena Venäjällä on liikenneministeriö. Valtion meripelastuskeskus Moskovassa koordinoi meripelastusta valtakunnallisella tasolla osallistumatta kuitenkaan operaatioiden johtamiseen. Liikenneministeriö on myös vastuussa merenkulun turvallisuudesta ja materiaalin pelastamisesta. Meripelastuksesta Venäjän Suomenlahden rannikolla vastaa Pietarin meripelastuskeskus. Sillä ei ole meripelastuslohkokeskuksia Itämerellä.

Suomen Rajavartiolaitos ja Ilmailulaitos sekä Venäjän liikenneministeriön meriliikenneosasto ja lentoliikenneosasto ovat maiden välisen yhteistoimintasopimuksen nojalla laatineet pöytäkirjan, jolla on täsmennetty sopimuksen mukaisen käytännön yhteistyön muo-

dot. Pöytäkirjan mukaan meripelastuksen yhteensovittaminen tapahtuu kummankin maan meripelastuskeskusten välillä. Myös Helsingin meripelastuslohkokeskus voi toimia yhteistoiminnassa Pietarin meripelastuskeskuksen kanssa Suomenlahdella sattuneissa meripelastuksen vaaratilanteissa.

4.2.3 Viro

Meripelastuksen yhteistoiminnassa Viron kanssa noudatetaan Suomen ja Viron välistä sopimusta meripelastustoimen ja lentopelastuspalvelun sopimusta (SopS 53/1999). Sopimuspuolet pitävät Tampereen ja Tallinnan lentotiedotusalueiden välistä rajaa etsintä- ja pelastuspalvelualueidensa välisenä rajana merellä ja ilmassa. Sopimuksen sisältö vastaa muilta osin Ruotsin ja Venäjän kanssa tehtyjen vastaavien sopimusten sisältöä.

Viron meri- ja lentopelastuksen vastuuviranomainen on Viron Poliisi ja Rajavartiolaitos. Tallinnan pelastuskeskus toimii valtakunnallisena yhdistettynä meri- ja lentopelastuskeskuksena (JRCC Tallinna). JRCC Tallinnalla on rannikolla käytössään myös meripelastuslohkokeskuksia.

Suomen Rajavartiolaitos ja Ilmailulaitos sekä Viron Poliisi ja Rajavartiolaitos ovat maiden välisen yhteistoimintasopimuksen nojalla laatineet pöytäkirjan, jolla on täsmennetty sopimuksen mukaisen käytännön yhteistyön muodot. Pöytäkirjan mukaan meripelastuksen yhteensovittaminen tapahtuu kummankin maan meripelastuskeskusten välillä. Myös Helsingin meripelastuslohkokeskus voi toimia yhteistoiminnassa JRCC Tallinnan kanssa Suomenlahdella sattuneissa meripelastuksen vaaratilanteissa.

4.2.4 Muu kansainvälinen yhteistoiminta

Meripelastuksen kansainvälisessä yhteistoiminnassa noudatetaan edellä mainittujen kahdenvälisen sopimusten ohella Hampurin sopimusta. Käytännön yhteistoiminta toteutetaan kansainvälisessä lento- ja meripelastuskäsikirjassa (IAMSAR -manual) esitettyjen periaatteiden ja Kansainvälisen Merenkulkujärjestön vahvistaman muun ohjeistuksen mukaisesti. Rajavartiolaitos osallistuu aktiivisesti meripelastustoimen kansainväliseen kehittämiseen mm. kansainvälisessä Merenkulkujärjestössä sekä EU:ssa painopisteen ollessa Itämeren alueen yhteistyönkehittämisessä.

Rajavartiolaitoksen esikunta vastaa meripelastusalan yhteydenpidon järjestämisestä Suomen ja muiden valtioiden sekä kansainvälisten meripelastusalan organisaatioiden ja järjestöjen kanssa. MRCC Turku toimii Suomen meripelastustoimen kansainvälisenä yhteydenottoaikkana (SPOC). Tähän tehtävään liittyen se muun muassa vastaanottaa ja tarvittaessa välittää muille viranomaisille ulkomailta tai COSPAS-SARSAT -satelliittijärjestelmän kautta tulleita avunpyyntöjä ja hälytyksiä sekä välittää kansallisesti ulkomailla hätään joutuneista suomalaisista aluksista tietoa.

5 MERIPELASTUSTOIMEN KOULUTUSJÄRJESTELMÄ

Suomessa meripelastustoimen johtamiseen liittyvä koulutusjärjestelmä on laadittu IAM-SAR -käsikirjan periaatteiden mukaisesti. Rajavartiolaitos antaa meripelastukseen liittyvää johtamiskoulutusta sekä voi tarvittaessa antaa muutakin meripelastuskoulutusta ja -valistusta. Meripelastuskoulutuksen käytännön toteuttamisesta Rajavartiolaitoksessa vastaa Raja- ja merivartiokoulu.

Meripelastukseen osallistuvat viranomaiset kouluttavat henkilöstönsä itse ensisijaisesti säädettyjä tehtäviään silmällä pitäen. Meripelastusviranomaisen ominaisuudessa ne ovat velvollisia osallistumaan meripelastukseen omalla erityisosaamisellaan. Tämä yhteistoiminta edellyttää perehtymistä meripelastuksen asettamiin vaatimuksiin, joiden erityisasiantuntija Rajavartiolaitos on. Edellytettävästä koulutuksesta ja sen järjestämisestä tahot sopivat keskenään.

Meripelastustoimen alalla toimiva vapaaehtoinen yhdistys tai muu yhteisö osallistuu meripelastustoimeen Rajavartiolaitoksen kanssa sopimallaan tavalla. Yhdistys tai yhteisö huolehtii henkilöstönsä kouluttamisesta sopimuksen edellyttämiin tehtäviin sopien koulutuksen järjestämisestä tarpeen mukaan Rajavartiolaitoksen kanssa.

Raja- ja merivartiokoulu huolehtii Rajavartiolaitoksessa annettavan meripelastuskoulutuksen suunnittelusta ja toteutuksesta Rajavartiolaitoksen esikunnan asettamien tavoitteiden mukaisesti ja osallistuu tähän liittyen myös meripelastuksen toimintamallien ja välineistön kehittämiseen.

Meripelastuskoulutus toteutetaan Raja- ja merivartiokoulussa moduulirakenteisena. Kukin moduuli on sellaisenaan osa Rajavartiolaitoksen henkilökuntakurssien perus- tai jatkokoulutusta. Samoja opetusmoduuleja käytetään myös osana täydennyskoulutusta. Luettelo meripelastuksen koulutusjärjestelmään sisältyvistä opetusmoduuleista on liitteenä 7. Ammattitaitoa ylläpitävä koulutus toteutetaan tätä varten suunnitelluilla erillisillä kertausmoduuleilla tai suorittamalla jo suoritettu moduuli tai sen harjoittavia osia uudelleen määrätyin väliajoin. Opetuksessa hyödynnetään myös koulutusmahdollisuudet, joita on saatavissa Rajavartiolaitoksen ulkopuolelta.

Meripelastustoimen alan koulutusta annetaan tarvittaessa myös muille kuin Rajavartiolaitoksen henkilöstölle. Tällaisia Rajavartiolaitoksen ulkopuolisia tahoja voivat olla esimerkiksi muiden meripelastusviranomaisten henkilöstö, meripelastuksessa toimivien vapaaehtoisten yhdistysten ja muiden yhteisöjen jäsenistö, kauppa-alusten kansipäälystö, laivanisäntien turvallisuushenkilöstö sekä meripelastuksen ulkomaisten vastuuviranomaisten henkilöstö. Rajavartiolaitoksen ulkopuolisille tahoille antama koulutus painottuu ensisijaisesti meripelastustoimen perusteisiin sekä pelastusyksikön päällikön ja onnettomuuspaikan johtajan tehtäviin.

Meripelastusjärjestelmän suorituskykyä kehitetään ja ylläpidetään koulutuksen lisäksi jatkuvalla harjoittelulla. Eritasoisia meripelastuksen yhteistoimintaharjoituksia järjestetään vuosittain kaikilla meripelastuslohkoilla. Rajavartiolaitoksen esikunta antaa ohjeita ja seuraa harjoitusten järjestämistä, niiden laatua ja laajuutta. Tarvittaessa harjoituksiin järjestetään osallistumismahdollisuus myös laivanisäntien kauppa-aluksille henkilöstöineen. Kansallisten meripelastusharjoitusten lisäksi Suomen meripelastustoimi osallistuu vuosittain myös kansainvälisiin yhteistoimintaharjoituksiin.

6 KANSAINVÄLISTEN HÄTÄMERKKIEN KÄYTTÖ

SOLAS -sopimuksen mukaan kansainvälisen hätämerkin käyttö muuhun tarkoitukseen kuin osoittamaan aluksen tai ilma-aluksen olevan hädässä, niin myös muun merkin käyttö, jota voidaan erehdyksessä luulla kansainväliseksi hätämerkiksi, on kielletty jokaisessa aluksessa ja ilma-aluksessa. Kansainvälisistä säännöistä yhteentörmäämisen ehkäisemiseksi merellä solmittuun sopimukseen (SopS 30/1977), jäljempänä meriteiden säännöt sisältyy myös määräyksiä kansainvälisistä hätämerkeistä ja niiden käyttämisestä. Hätämerkit on tarkemmin esitetty liitteessä 8.

Meripelastuslain mukaan kansainvälisen hätämerkin ja tällaisia hätämerkkejä erehdyttävästi muistuttavien merkkien käyttö muuten kuin hätätilanteessa annettuna hätämerkkinä on kielletty. Merivartiosto voi kuitenkin meripelastuslohkonsa alueella ja siihen välittömästi liittyvien rannikkokuntien alueella antaa luvan tiettyjen kansainvälisten hätämerkkien harjoituskäytölle muualla kuin aluksessa tai ilma-aluksessa. Nämä hätämerkit ovat:

1. laskuvarjoraketti käsisoihtu, valopistooli- tai kynärakettiammus, joka näyttää punaista valoa
2. savumerkki, joka kehittää oranssin väristä savua

Poliisi voi antaa luvan mainittujen hätämerkkien harjoituskäytölle muualla maassa. Luvan antamisen edellytyksenä on, ettei toiminnalla aiheuteta tarpeettomia etsintä- ja pelastustoimia tai vaaranneta turvallisuutta.

Hätämerkkien käytön harjoitustilaisuuden järjestäjä vastaa siitä, että harjoituksen johtajalla on riittävä taito ja kyky käsitellä hätämerkinantovälineitä ja järjestää tilaisuus turvallisesti.

Merivartiosto voi antaa luvan seuraavien hätämerkkien käyttämiseen harjoittelutarkoituksessa koko maassa sekä myös aluksessa tai ilma-aluksessa:

1. merenkulun EPIRB -hätälähetin (Emergency Position Indicating Radio Beacon);
2. ilmailun ELT -hätälähetin (Emergency Locator Transmitter); sekä
3. henkilökohtainen PLB -hätälähetin (Personal Locator Beacon).

Luvan myöntäneen viranomaisen on huolehdittava siitä, että asianomaisille viranomaisille, ja tarvittaessa myös naapurimaiden viranomaisille ilmoitetaan myönnetystä luvasta. Samoin luvasta on tiedotettava merellä liikkuville rannikkoradioaseman kautta ja muulle yleisölle tiedotusvälineiden kautta välitettävällä viranomaistiedotteella.

Meripelastuslaki (1145/2001)

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan Suomen meripelastustoimen vastuualueella vaarassa olevien ihmisten etsimiseen ja pelastamiseen, heille annettavaan ensihoitoon sekä vaaratilanteeseen liittyvän radioviestinnän hoitamiseen (*meripelastustoimi*). Tässä laissa säädetään lisäksi merenkulun turvallisuusradioviestinnän vastuuviranomaisista, puhelinvälitteisten lääkäripalveluiden tuottamisesta aluksille, merenkulun avustuspalvelusta, eräiden hätämerkinantovälineiden käyttämisen luvanvaraisuudesta sekä merialueella tapahtuvasta ensihoitopalvelusta. ([29.12.2009/1660](#))

Tätä lakia ei sovelleta ihmishengen pelastamiseen satamassa maihin kiinnitettynä olevalla aluksella.

Aluksen ja siinä olevan lastin pelastamisesta sekä alusöljy- ja aluskemikaalivahingon torjunnasta säädetään erikseen.

2 § ([29.12.2009/1660](#))

Käsitteet ja määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *vaaratilanteella*:

- a) tilannetta, jolloin vallitsee epävarmuus ihmisen turvallisuudesta merellä taikka jolloin muuten on aihetta ryhtyä toimenpiteisiin mahdollisen avuntarpeen selvittämiseksi;
- b) tilannetta, jolloin voidaan olettaa ihmisen turvallisuuden vaarantuneen merellä tai jolloin avuntarpeen selvittämiseksi suoritettut tiedustelut ovat olleet tuloksettomia;
- c) tilannetta, jolloin on ilmeistä, että ihminen on vaarassa merellä ja välittömän avun tarpeessa;

2) *etsintä- ja pelastusyksiköllä* (*Search and rescue unit, SRU*) alusta tai ilma-alusta, jossa on meripelastustoimen etsintä- ja pelastustehtävän hoitamista varten koulutettu miehistö ja joka on tehtävän hoitamiseen varustettu;

3) *meripelastustoimen vastuualueella* (*Search and rescue region, SRR*) merialuetta, joka käsittää Suomen aluevedet, niillä olevan saariston sekä aluevesiin välittömästi liittyvän kansainvälisen merialueen osan, josta on naapurivaltioiden kanssa erikseen sovittu;

4) *meripelastuslohkolla* (*Search and rescue sub-region, SRS*) meripelastustoimen vastuualueen osaluuetta, joka yleensä käsittää asianomaisen merivartioston toimialueen ja lisäksi muun sen

läheisyydessä olevan osan meripelastustoimen vastuualueesta sen mukaan kuin asiasta on tarkemmin sovittu tai määrätty sekä jolla asianomainen merivartiosto vastaa meripelastustoimesta;

5) *meripelastuskeskuksella (Maritime rescue co-ordination centre, MRCC)* erikseen määrättyä merivartioston johtokeskusta, joka on Suomen meripelastustoimen vastuualueen valtakunnallinen johtokeskus ja Suomen meripelastustoimen kansainvälinen yhteyspiste sekä joka huolehtii johtamis- ja viestitysvalmiuden jatkuvasta ylläpitämisestä ja etsintä- ja pelastustoiminnan johtamisesta meripelastuslohkonsa alueella;

6) *meripelastuslohkokeskuksella (Maritime rescue sub-centre, MRSC)* erikseen määrättyä merivartioston johto- tai muuta keskusta, joka itsenäisesti tai meripelastuskeskukselle alistettuna huolehtii johtamis- ja viestitysvalmiuden jatkuvasta ylläpitämisestä sekä etsintä- ja pelastustoiminnan johtamisesta meripelastuslohkonsa alueella tai muulla erikseen määrättyllä alueella;

7) *meripelastuksen johtokeskuksella* meripelastuskeskusta ja meripelastuslohkokeskusta;

8) *meripelastustoimen johtajalla (Search and rescue co-ordinator, SC)* meripelastuslohkon meripelastustoimen järjestelyistä vastaavaa merivartioston komentajaa;

9) *meripelastusjohtajalla (Search and rescue mission co-ordinator, SMC)* meripelastuksen johtokeskuksessa toimivaa rajavartiomiestä, jonka tehtävänä on johtaa etsintä- ja pelastustoimintaa;

10) *onnettomuuspaikan johtajalla (On-scene co-ordinator, OSC)* henkilöä, jonka tehtävänä on meripelastusjohtajan alaisuudessa johtaa ja sovittaa yhteen etsintä- ja pelastustoimintaa onnettomuusalueella;

11) *lentotoiminnan koordinaattorilla (Aircraft co-ordinator, ACO)* henkilöä, jonka tehtävänä on meripelastusjohtajan alaisuudessa johtaa ja sovittaa yhteen etsintä- ja pelastustoiminnan lentotoimintaa onnettomuusalueella;

12) *monialaonnettomuudella* onnettomuutta tai vaaratilannetta, jossa vaara uhkaa ihmishengen ohella ympäristöä, alusta, sen lastia tai muuta omaisuutta;

13) *ensihoitopalvelulla* kokonaisuutta, joka vastaa potilaan kiireellisestä hoidosta ensisijaisesti terveydenhuollon hoitolaitosten ulkopuolella ja tarvittaessa potilaan kuljettamisesta tarkoituksenmukaisimpaan terveydenhuollon yksikköön;

14) *turvallisuusradioviestinnällä* radioviestintää, jota harjoitetaan ihmishengen tai omaisuuden turvaamiseksi ja pelastamiseksi;

15) *merenkulun avustuspalvelulla (Maritime assistance service, MAS)* välityspalvelua, joka tukee meripelastustoimen varautumissuunnittelua ja ennakoivaa toimintaa merenkulun vaara- ja onnettomuustilanteita varten sekä tarjoaa aluksille kansallisen yhteyspisteen avustustarpeille ja ilmoituksille;

16) *puhelinvälitteisillä lääkäripalveluilla (Telemedical assistance service, TMAS)* satelliitin ja matkapuhelinverkon välityksellä merellä oleville aluksille annettavia kiireellisiä lääkintäpalveluja erikoislääkäripalvelut mukaan lukien;

17) *COSPAS-SARSAT-järjestelmällä* kansainvälistä etsintä- ja pelastussatelliittijärjestelmää, jonka avulla välitetään satelliitin kautta merenkulun, ilmailun tai henkilökohtaisten hätälähettimien hätäviestejä.

3 § [\(29.12.2009/1660\)](#)**Johtava meripelastusviranomainen**

Rajavartiolaitos on johtava meripelastusviranomainen, joka vastaa meripelastustoimen järjestämisestä. Tässä tarkoituksessa se:

- 1) huolehtii meripelastustoimen suunnittelusta, kehittämisestä ja valvonnasta samoin kuin meripelastustoimeen osallistuvien viranomaisten ja vapaaehtoisten toiminnan yhteensovittamisesta;
- 2) johtaa ja suorittaa etsintä- ja pelastustoimintaa;
- 3) vastaa vaaratilanteeseen liittyvän radioviestinnän hoitamisesta sekä puhelinvälitteisten lääkäripalveluiden välittämisestä aluksille;
- 4) osallistuu vaaratilanteiden ennaltaehkäisyyn;
- 5) vastaa merenkulun avustuspalvelusta;
- 6) vastaa COSPAS-SARSAT -järjestelmällä välitettyjen merenkulun, ilmailun tai henkilökohtaisten hätälähettimien hätäviestien vastaanottamisesta ja välittämisestä kansalliselle vastuutaholle sekä COSPAS-SARSAT -järjestelmään liittyvien asioiden kansallisesta yhteensovittamisesta;
- 7) antaa meripelastustoimeen liittyvää johtamiskoulutusta sekä tarvittaessa muutakin meripelastustoimeen liittyvää koulutusta ja valistusta.

4 § [\(29.12.2009/1660\)](#)**Muut meripelastukseen osallistuvat viranomaiset ja toimijat**

Hätäkeskuslaitos, Ilmatieteen laitos, pelastuslaissa [\(468/2003\)](#) tarkoitettu alueen pelastustoimi, Liikenteen turvallisuusvirasto, Liikennevirasto, poliisi, puolustusvoimat, sosiaali- ja terveystieteelliset viranomaiset, tullilaitos ja ympäristöviranomaiset (*muu meripelastusviranomainen*) ovat rajavartiolaitoksen ohella velvollisia osallistumaan korvauksetta meripelastustoimen tehtäviin, jos se on niiden toimialaan kuuluvien tehtävien kannalta perusteltua taikka jos se vaaratilanteen vakavuus ja erityisluonne huomioon ottaen on tarpeen eikä meripelastustoimen tehtävän suorittaminen merkittäväällä tavalla vaaranna viranomaisen muun tärkeän lakisääteisen tehtävän suorittamista.

Muiden meripelastusviranomaisten tehtävät meripelastustoimessa ovat seuraavat:

- 1) hätäkeskuslaitos osallistuu etsintä- ja pelastusyksiköiden sekä meripelastustoimen tehtäviin osallistuvan henkilöstön hälyttämiseen sen mukaan kuin siitä erikseen sovitaan;
- 2) Liikenteen turvallisuusvirasto vastaa alusturvallisuudesta ja sen kehittämisestä sekä antaa rajavartiolaitoksen käyttöön toimialaansa kuuluvaa asiantuntemusta;
- 3) Ilmatieteen laitos antaa rajavartiolaitoksen käyttöön toimialaansa kuuluvaa asiantuntemusta sekä tuottaa rajavartiolaitokselle meripelastustoimen tarvitsemat sää- ja meripalvelut;
- 4) Liikennevirasto ylläpitää alusliikennepalvelulaissa [\(623/2005\)](#) tarkoitettua alusliikennepalvelua sekä osallistuu etsintä- ja pelastustoimintaan tarjoamalla käytettäväksi sille kuuluvaa henkilöstöä ja kalustoa;

- 5) alueen pelastustoimi, poliisi ja tullilaitos osallistuvat etsintä- ja pelastustoimintaan tarjoamalla käytettäväksi niille kuuluvaa henkilöstöä ja kalustoa;
- 6) puolustusvoimat valvoo merialuetta onnettomuus- ja vaaratilanteiden havaitsemiseksi ja paikantamiseksi alueellisen koskemattomuuden valvontaan liittyen sekä osallistuu etsintä- ja pelastustoimintaan tarjoamalla käytettäväksi sille kuuluvaa erityisasiantuntemusta, henkilöstöä ja kalustoa;
- 7) sosiaali- ja terveysviranomaiset vastaavat ensihoitopalvelun järjestämisestä sekä puhelinvälitteisten lääkäripalveluiden tuottamisesta;
- 8) ympäristöviranomaiset vastaavat aluksista aiheutuvien alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan järjestämisestä merionnettomuuksien yhteydessä yhdessä muiden viranomaisten kanssa sen mukaan kuin öljyvahinkojen torjunnasta annetussa lainsäädännössä tarkemmin säädetään sekä antavat rajavartiolaitoksen käyttöön toimialaansa kuuluvaa asiantuntemusta.

Ilmailulaissa ([1194/2009](#)) tarkoitettu ilmaliikennepalveluiden tarjoaja osallistuu korvauksetta meripelastustoimen yhteistyön kehittämiseen, meripelastustoimen valmiuden ylläpitoon sekä etsintä- ja pelastustoimintaan siltä osin kuin sillä on tarkoituksenmukaista toimialaansa liittyvää asiantuntemusta, henkilöstöä ja kalustoa. Yhteistoiminnan sisällöstä sovitaan tarkemmin rajavartiolaitoksen ja ilmaliikennepalveluiden tarjoajan välisellä sopimuksella.

Muut kuin edellä tarkoitetut valtion viranomaiset, yhtiöt ja laitokset antavat pyynnöstä korvauksetta rajavartiolaitoksen ja muun meripelastusviranomaisen käyttöön niille kuuluvaa asiantuntemusta, henkilöstöä ja kalustoa siltä osin kuin se on tarpeen valmiussuunnittelua varten tai vaaratilanteessa.

5 §

Neuvottelukunta ja johtoryhmät

Meripelastustoimen suunnittelua, kehittämistä ja seurantaa varten rajavartiolaitoksen apuna on meripelastustoimen neuvottelukunta.

Merivartioston apuna on meripelastuslohkon johtoryhmä, jonka tehtävänä on avustaa merivartiostoa meripelastustoimen suunnittelussa. Vaaratilanteen sitä edellyttäessä johtoryhmän tehtävänä on meripelastustoimen johtajan ja meripelastusjohtajan tukena sovittaa yhteen viranomaisten, vapaaehtoisten yhdistysten ja muiden yhteisöjen sekä muiden tahojen meripelastustoimen alaan kuuluvat tehtävät. Jos vaaratilanteen laajuus tai erityinen vakavuus sitä edellyttää, meripelastuslohkon johtoryhmää voidaan laajentaa viranomaisten sekä vapaaehtoisten yhdistysten ja muiden yhteisöjen valtakunnallisen johdon edustajilla taikka asiantuntijoilla. ([29.12.2009/1660](#))

Onnettomuuspaikan johtajan avuksi tarvittaessa asetettavasta onnettomuuspaikan johtoryhmästä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

6 §

Vapaaehtoistoiminta

Meripelastustoimessa voidaan käyttää apuna vapaaehtoisia yhdistyksiä ja muita yhteisöjä, ei kuitenkaan tehtävässä, johon sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä.

Rajavartiolaitos voi antaa meripelastustoimen alaan kuuluvia tehtäviä sekä koulutus- ja valistustehtäviä meripelastustoimen alalla toimivan vapaaehtoisen yhdistyksen tai muun yhteisön suoritettavaksi.

7 §

Meripelastustoimen kansainvälinen yhteistoiminta

Meripelastuskeskus päättää valtioiden välisen sopimuksen tai vieraan valtion pyynnön perusteella käytettävissä olevan avun antamisesta ulkomaille meripelastustoimen alaan kuuluvassa asiassa, milloin se on ihmishenkien pelastamiseksi tarpeen. Meripelastuskeskus päättää myös avun pyytämisestä ulkomailta, milloin se on ihmishenkien pelastamiseksi tarpeen.

Meripelastuskeskuksen tulee 1 momentissa tarkoitettua apua vastaanottaessa avustaa ulkomaalaisia etsintä- ja pelastusyksiköitä niiden maahantuloon liittyvissä lupa-, ilmoitus- ja vastaavissa asioissa sen mukaan kuin maahantulon edellytyksistä erikseen säädetään tai Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa määrätään.

8 § (29.12.2009/1660)

Valmiusvaatimukset

Meripelastustoimi on suunniteltava ja järjestettävä niin, että siihen kuuluvat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti. Meripelastustoimen johtaja vastaa meripelastuslohkollaan meripelastustoimen johtamisesta ja meripelastusvalmiuden ylläpidosta.

Rajavartiolaitos pitää sille osoitettujen voimavarojen asettamisissa rajoissa muiden meripelastustoimen tehtäviin soveltuvien etsintä- ja pelastusyksiköiden lisäksi valmiudessa helikoptereita, jotka muiden tehtäviensä ohella soveltuvat meripelastustoimen etsintä- ja pelastustehtävien suorittamiseen. Meripelastustoimen päivystysvalmiudessa olevalla helikopterilla tulee voida osallistua etsintä- ja pelastustehtävään liittyvään perustasoiseen ensihoitopalveluun.

Yksittäistä vaaratilannetta koskevia etsintä- ja pelastustoimia mitoitettaessa on pyrittävä jättämään voimavaroja myös muiden samanaikaisten vaaratilanteiden etsintä- ja pelastustoimenpiteiden hoitamiseen, jos se on mahdollista tälle laille asetettujen tavoitteiden siitä vaarantumatta.

9 § (29.12.2009/1660)

Pelastustoimien etusijajärjestys

Monialaonnettomuuden pelastustoimissa ihmishengen pelastaminen on ensisijainen tavoite. Samaan monialaonnettomuuteen liittyvät muut pelastus- ja torjuntatoimet on sovitettava yhteen ihmishengen pelastamiseen tähtäävien toimien kanssa meripelastustoimen johtajan tai meripelastusjohtajan määräämällä tavalla.

10 §

Velvollisuus osallistua meripelastustoimeen

Jokaisen on viipymättä välitettävä vaaratilannetta koskevat ilmoitukset ja tiedonannot sekä ilmoitettava sitä koskevat havainnot ja toimenpiteet asianomaiselle meripelastuksen johtokeskukselle. ([29.12.2009/1660](#))

Joka tietää toisen olevan vaarassa merellä, on velvollinen, jos se häntä itseään tai muita kohtuuttomaan vaaraan saattamatta on mahdollista, ryhtymään oma-aloitteisesti tilanteen edellyttämiin tarpeellisiin ja mahdollisiin toimiin vaarassa olevan pelastamiseksi.

Meripelastusjohtajan määräyksestä on jokainen työkykyinen henkilö, joka oleskelee vaara- tai onnettomuusalueella taikka sen läheisyydessä, velvollinen, jos se on merellä vaarassa olevien ihmisten etsimiseksi tai pelastamiseksi välttämätöntä, avustamaan meripelastustoimen tehtävässä, jollei pätevä syy ole esteenä. Erityisestä syystä voidaan muuallakin oleskeleva henkilö velvoittaa avustamaan meripelastustoimen tehtävässä. Avustamaan määrätty ei saa, ellei siihen ole pakottavaa syytä, poistua tehtävästä ennen kuin meripelastusjohtaja on antanut siihen luvan.

11 §

Velvollisuus luovuttaa omaisuutta meripelastustoimen tehtävässä käytettäväksi

Meripelastusjohtaja voi määrätä, jos se on merellä vaarassa olevien ihmisten etsimiseksi tai pelastamiseksi välttämätöntä, antamaan meripelastustoimen tehtävässä käytettäväksi aluksia, ilma-aluksia ja muita kulkuneuvoja, elintarvikkeita, rakennuksia, viesti- ja tietoliikenneyhteyksiä, viestivälineitä, muuta kalustoa ja tarvikkeita sekä poltto- ja voiteluaineita.

11 a § ([29.12.2009/1660](#))

Etsintä- ja pelastusalueen eristäminen

Meripelastusjohtaja voi tilapäisesti kieltää liikkumisen etsintä- ja pelastusalueen merialueella ja rajoittaa sitä, jos se on välttämätöntä etsintä- ja pelastustoiminnan tehokkaan suorittamisen turvaamiseksi ja uusien vaaratilanteiden välttämiseksi.

Alusliikennepalvelulaissa tarkoitetulla VTS -alueella päätöksen etsintä- ja pelastusalueen eristämisestä tekee VTS -viranomaisen meripelastusjohtajan esityksestä.

Meripelastusjohtaja voi pyytää Ilmailulaitosta toimivaltansa rajoissa kieltämään liikkumisen etsintä- ja pelastusalueen ilmatilassa ja rajoittamaan sitä, jos se on välttämätöntä etsintä- ja pelastustoiminnan tehokkaan suorittamisen turvaamiseksi.

12 §

Meripelastusrekisteri

Meripelastustoimen tehtävien tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi sekä vaaratilannetta koskevien tapahtumien ja siihen liittyvien etsintä- ja pelastustoimenpiteiden jälkikäteiseksi selvittämiseksi rajavartiolaitoksen esikunta (*rekisterinpitäjä*) pitää automaattisen tietojenkäsittelyn avulla valtakunnallista meripelastusrekisteriä vaaratilanteiden varalta laatimistaan toimintasuunnitelmista sekä vastaanottamistaan hätäilmoituksista ja niiden perusteella suoritetuista toimenpiteistä.

13 §

Meripelastusrekisterin tiedot

Meripelastusrekisteriin voidaan tallettaa meripelastustoimen toimintavalmiuden ylläpitämiseksi meripelastustoimen tehtävien hoitamiseen varautuneiden henkilöiden valmius-, tunniste- ja yhteystiedot.

Meripelastusrekisteriin voidaan tallettaa seuraavat hätäilmoituksen tekemiseen ja vastaanottamiseen liittyvät tiedot:

- 1) hätäilmoituksen tekijän yksilöimiseksi tiedot hänen nimestään, henkilötunnuksestaan tai syntymäajastaan, syntymäpaikastaan ja -maastaan, sukupuolestaan, kansalaisuudestaan tai kansallisuudestaan sekä muut tunniste- ja yhteystiedot;
- 2) hätäilmoituksen tekoaika ja -tapa;
- 3) hätäilmoitusta koskevat liittymän tunnistamistiedot ja matkaviestimen sijaintitiedot sekä tiedot liittymän tilaajasta, käyttäjästä ja asennusosoitteesta;
- 4) hätäilmoituksen vastaanottajan nimi sekä muut tunniste- ja yhteystiedot.

Meripelastusrekisteriin voidaan tallettaa vaaratilanteen johdosta seuraavat tiedot:

- 1) hätäilmoituksen kohteena olevan tai vaaratilanteesta pelastetun henkilön yksilöimiseksi tiedot hänen nimestään, henkilötunnuksestaan tai syntymäajastaan, syntymäpaikastaan ja -maastaan, sukupuolestaan, kansalaisuudestaan tai kansallisuudestaan sekä muut tunniste- ja yhteystiedot;
- 2) tiedot 1 kohdassa tarkoitetun henkilön terveydentilasta, jos tiedoilla voidaan olettaa olevan merkitystä etsintä- ja pelastustoimenpiteiden tarkoituksenmukaiselle suorittamiselle;
- 3) tiedot vaaratilanteesta pelastetulle henkilölle suoritetuista hoitotoimenpiteistä;
- 4) muut tiedot hätäilmoituksen johdosta tai vaaratilanteessa suoritetuista toimenpiteistä.

Hätäilmoituksen nauhoite tai vastaava tekninen tallenne saadaan säilyttää rekisteritietojen yhteydessä.

14 §

Oikeus tietojen saamiseen viranomaisilta

Rajavartiolaitoksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta muulta meripelastusviranomaiselta meripelastustoimen suunnittelussa tarvittavat mainitun viranomaisen toimintavalmiutta ja sijoittautumista koskevat tiedot sekä henkilöstön valmius-, tunniste- ja yhteystiedot. Rajavartiolaitoksella on oikeus saada vastaavat tiedot Ilmailulaitokselta sekä oikeus luovuttaa tietoja Ilmailulaitokselle. ([29.12.2005/1252](#))

Rajavartiolaitoksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä korvauksetta tietoja, jotka ovat tarpeen meripelastustoimen valmiussuunnittelua varten ja vastaavasti vaaratilanteessa meripelastustoimen tehtävien suorittamista varten seuraavasti: [\(29.12.2009/1660\)](#)

- 1) Liikenteen turvallisuusviraston pitämän tieliikenteen tietojärjestelmän ajoneuvo- ja ajokorttirekistereistä ja Ahvenanmaan maakuntahallituksen ajoneuvorekisteristä ajoneuvoa sekä sen omistajaa ja haltijaa koskevia tietoja; [\(29.12.2009/1660\)](#)
- 2) hätäkeskustietojärjestelmästä, poliisin tehtävailmoitusrekisteri mukaan lukien, hätäilmoitusta ja vaaratilannetta koskevia tietoja sekä merellä toimivien viranomaisten yksiköiden valmius- ja paikkatietoja; [\(29.12.2009/1660\)](#)
- 3) Liikenteen turvallisuusviraston pitämästä ilma-alusrekisteristä ja ilmailun hätäpaikannuslähetinrekisteristä ilma-alusta ja ilma-aluksen omistajaa ja haltijaa koskevia tietoja; [\(29.12.2009/1660\)](#)
- 4) kunnan satamalaitokselta aluksia sekä alus- ja tavaraliikennettä koskevia tietoja; [\(29.12.2009/1660\)](#)
- 5) kalastusviranomaisilta kalastusalusta, aluksen omistajaa ja haltijaa sekä aluksen toimintaa koskevia tietoja;
- 6) maistraatin ja Ahvenanmaan maakuntahallituksen venerekisteristä venettä sekä veneen omistajaa ja haltijaa koskevia tietoja;
- 7) Liikenteen turvallisuusviraston ja Ahvenanmaan maakuntahallituksen alusrekistereistä sekä muista Liikenteen turvallisuusviraston ylläpitämistä rekistereistä alusta sekä sen omistajaa ja haltijaa koskevia tietoja; [\(29.12.2009/1660\)](#)
- 8) Liikenneviraston alusliikennepalvelujärjestelmästä alusliikennettä koskevia tietoja ja puolustusvoimilta merialueen valvontaa koskevia tietoja; [\(29.12.2009/1660\)](#)
- 9) Viestintävirastolta tietoja radiolaitteen sijainnista sekä radioluparekisteristä radiolaitetta ja sen omistajaa sekä haltijaa koskevia tietoja; [\(29.12.2009/1660\)](#)
- 10) tullilaitoksen tietojärjestelmästä alus- ja tavaraliikennettä koskevia tietoja;
- 11) väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmästä väestötietolain [\(507/1993\)](#) 4 ja 5 §:ssä tarkoitettuja tietoja.

Henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain [\(579/2005\)](#) 3 §:ssä tarkoitetun rajavartiolaitoksen toiminnallisen tietojärjestelmän tietoja voidaan vaaratilanteessa tarvittaessa käyttää etsintä- ja pelastustoimenpiteiden järjestämiseksi. [\(15.7.2005/597\)](#)

15 § [\(29.12.2009/1660\)](#)

Oikeus tietojen saamiseen yksityisiltä yrityksiltä ja yhteisöiltä

Rajavartiolaitoksella on oikeus saada salassapitosäännöksen estämättä korvauksetta varustamolta, luotsauspalvelun ja jäänmurtopalvelun tuottajalta, veneilyalan järjestöltä, matka-, rahti-, satama-, turvallisuus- ja pelastuspalveluja tarjoavalta yritykseltä sekä telakkayritykseltä alusta sekä sen miehistöä, matkustajia ja lastia koskevia tietoja, jotka ovat tarpeen meripelastustoimen valmiussuunnittelua varten ja vastaavasti vaaratilanteessa meripelastustoimen tehtävien suorittamista varten.

16 § ([16.6.2004/521](#))**Oikeus tietojen saamiseen teleyrityksiltä**

Rajavartiolaitoksella on oikeus vaaratilanteessa saada salassapitosäännösten estämättä sähköisen viestinnän tietosuojalaissa ([516/2004](#)) tarkoitetulta teleyritykseltä hätäilmoitusta koskevat liittymän tunnistamistiedot ja matkaviestimen sijaintitiedot sekä tiedot liittymän tilaajasta, käyttäjästä ja asennusosoitteesta sen mukaan kuin sähköisen viestinnän tietosuojalain 35 §:ssä sekä viestintämarkkinalain ([393/2003](#)) 97 ja 98 §:ssä tarkemmin säädetään.

17 §**Tietojen luovutustapa**

Rajavartiolaitoksella on oikeus saada 14–16 §:ssä tarkoitetut tiedot teknisen käyttöyhteyden avulla siten kuin siitä erikseen sovitaan tai muulla tavalla.

18 §**Henkilötietojen poistaminen meripelastusrekisteristä**

Henkilötieto tulee poistaa meripelastusrekisteristä, kun sen säilyttämistä ei 12 §:ssä säädetyn rekisteröinnin tarkoituksen kannalta enää voida pitää tarpeellisena. Muu kuin meripelastustoimen toimintavalmiuden ylläpitämiseen liittyvä henkilötieto tulee kuitenkin poistaa rekisteristä viimeistään kymmenen vuoden kuluttua tapahtumasta.

Rajavartiolaitoksen on tarkastettava meripelastusrekisterissä olevien tietojen tarpeellisuus viimeistään kahden vuoden kuluttua tietojen tallettamisesta rekisteriin. ([29.12.2009/1660](#))

19 §**Muut meripelastusrekisterin käyttäjät**

Muut meripelastusviranomaiset voivat tallettaa tietoja meripelastusrekisteriin ja käyttää sen tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla, jos se on meripelastustoimen tehtävän hoitamisen vuoksi tarpeellista. Sotilaallisen maanpuolustuksen toimintavalmiutta ja suorituskykyä koskevia tietoja eivät kuitenkaan saa käsitellä muut viranomaiset kuin puolustusvoimat ja rajavartiolaitos.

Tietoja meripelastusrekisteriin tallettanut viranomainen vastaa tallettamiensa tietojen virheettömyydestä sekä tallettamisen ja käytön laillisuudesta omien tehtäviensä hoidossa.

20 §**Meripelastusrekisterin henkilötietojen käsittelyä ja tietojen julkisuutta koskevat säännökset ja määräykset**

Meripelastusrekisterin henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan mitä henkilötietolaissa ([523/1999](#)) säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä. Meripelastusrekisterin henkilötietojen käsittelyssä noudatetaan lisäksi Suomea sitovia kansainvälisiä sopimuksia.

Meripelastusrekisterin tietojen julkisuuteen sovelletaan, mitä viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta säädetään.

21 §

Palkkiot ja korvaukset

Valtio maksaa meripelastustoimen tehtävään 10 §:n 3 momentin nojalla määrätylle henkilölle kohtuullisen palkkion ja kustannusten korvauksen. Valtio maksaa vapaaehtoiselle yhdistykselle tai muulle yhteisölle kohtuullisen palkkion ja kustannusten korvauksen sellaiseen meripelastustoimen tehtävään osallistumisesta, jonka rajavartiolaitos on sille 6 §:n 2 momentin nojalla antanut.

Valtio maksaa meripelastustoimen tehtävään 10 §:n 2 momentin nojalla lähteneelle ja 10 §:n 3 momentin nojalla määrätylle henkilölle korvauksen tehtävässä turmeltuneista tai hävinneistä työvälineistä, vaatteista ja varusteista. Valtio maksaa vapaaehtoisen yhdistyksen tai muun yhteisön jäsenelle korvauksen tehtävässä turmeltuneista tai hävinneistä työvälineistä, vaatteista ja varusteista silloin, kun rajavartiolaitos on antanut tehtävän vapaaehtoiselle yhdistykselle tai muulle yhteisölle 6 §:n 2 momentin nojalla. ([29.12.2009/1660](#))

Valtio maksaa 11 §:n mukaan käyttöön otetun omaisuuden käytöstä täyden korvauksen, sekä täyden korvauksen turmeltuneesta, hävinneestä tai tuhoutuneesta omaisuudesta. Valtio maksaa vapaaehtoiselle yhdistykselle tai muulle yhteisölle täyden korvauksen meripelastustoimen tehtävässä turmeltuneesta, hävinneestä tai tuhoutuneesta omaisuudesta silloin, kun rajavartiolaitos on tehtävän sille 6 §:n 2 momentin nojalla antanut.

22 §

Palkkion ja korvauksen hakeminen

Edellä 21 §:ssä tarkoitettua palkkiota tai korvausta on haettava rajavartiolaitokselta kolmen kuukauden kuluessa palkkio- tai korvauserusteen syntymisestä. Turmeltunutta, hävinnyttä tai tuhoutunutta omaisuutta koskevan korvauksen maksamisen ehtona on, että vahingosta on ensi tilassa ilmoitettu meripelastusjohtajalle.

23 §

Korvaus tapaturmasta

Henkilölle, joka on 10 §:n 3 momentin perusteella määrätty avustamaan meripelastustoimen tehtävässä tai joka osallistuessaan meripelastustoimen tehtävään 6 §:n 2 momentin nojalla vapaaehtoisen yhdistyksen tai muun yhteisön jäsenenä, mutta jolla ei ole oikeutta korvaukseen tapaturmavakuutuslain ([608/1948](#)) 1 §:n mukaan, suoritetaan tehtävässä sattuneesta tapaturmasta korvaus valtion varoista. Korvaus suoritetaan samojen perusteiden mukaan kuin työtapaturmasta tai ammattitaudista. Korvaus suoritetaan vain siltä osin kuin henkilöllä ei ole oikeutta vähintään saman suuruiseen korvaukseen muun lain nojalla.

Jos vahingoittuneen työnantaja on tämän lain nojalla korvattavan tapaturman osalta maksanut palkkaa, ennakkoa tai muita maksuja, on työnantajan oikeudesta voimassa, mitä tapaturmavakuutuslaissa työnantajan oikeudesta säädetään.

Asian, joka koskee korvauksen suorittamista valtion varoista 1 ja 2 momentin nojalla, käsittelee ensimmäisenä asteena Valtiokonttori.

24 § [\(29.12.2009/1660\)](#)**Merenkulun turvallisuusradioviestinnän vastuuviranomaiset**

Rajavartiolaitos vastaa 3 §:ssä säädettyjen tehtävien lisäksi meripelastustoimen vaaratilanteiden radioviestinnästä ja siihen liittyvän valmiuden ylläpitämisestä. Liikennevirasto vastaa merenkulun turvallisuuteen liittyvistä varoitussanomista ja tiedotteista sekä Saimaan alueen hätäradioliikenteestä.

25 §**Eräiden hätämerkkien käyttämisen luvanvaraisuus**

Kansainvälisistä säännöistä yhteentörmäämisen ehkäisemiseksi merellä vuonna 1972 tehdyn yleissopimuksen (SopS 30/1977) liitteessä IV määriteltyjen hätämerkkien ja tällaisia hätämerkkejä erehdyttävästi muistuttavien merkkien käyttö muuten kuin hätätilanteessa annettuna hätämerkkinä on kielletty.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, merivartiosto voi antaa luvan valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettyjen hätämerkkien käyttämiseen harjoittelutarkoituksessa. Merivartiosto voi lisäksi rannikkokuntien alueella sekä poliisi muualla maassa antaa luvan valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettyjen hätämerkkien käyttämiseen muualla kuin aluksessa tai ilma-aluksessa harjoittelutarkoituksessa. Edellytyksenä luvan antamiselle on se, ettei vaaraa tarpeettomien etsintä- ja pelastustoimien käynnistämiseksi ole, sekä se, ettei toiminnalla vaaranneta turvallisuutta. Luvan antava viranomaisena voi tarvittaessa määrätä harjoitukselle johtajan, jonka määräyksiä ja ohjeita harjoitukseen osallistuvien on noudatettava. [\(29.12.2009/1660\)](#)

Rangaistus merihätää tai muuta vastaavaa hätää koskevasta perättömästä ilmoituksesta säädetään rikoslain [\(39/1889\) 34 luvun 10 §:ssä](#).

26 §**Onnettomuuspaikan johtajan ja lentotoiminnan koordinaattorin asettaminen sekä virkavastuu**

Onnettomuuspaikan johtajan ja lentotoiminnan koordinaattorin asettaa tehtäväänsä meripelastusjohtaja.

Onnettomuuspaikan johtajaksi ja lentotoiminnan koordinaattoriksi asetettavan on oltava tehtävään hyvin perehtynyt virkamies. Kiireellisissä tapauksissa, joissa se ihmishenkien pelastamiseksi on välttämätöntä, voidaan onnettomuuspaikan johtajaksi ja lentotoiminnan koordinaattoriksi tilapäisesti nimetä muukin tehtävään kykenevä henkilö kuin virkamies.

Onnettomuuspaikan johtaja ja lentotoiminnan koordinaattori ovat tehtävässään virkavastuun alaisia.

27 §**Tarkemmat säännökset ja ohjeet**

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

- 1) etsintä- ja pelastustoimista vaaratilanteessa;
- 2) etsintä- ja pelastustoimien johtamisesta, lopettamisesta ja keskeyttämisestä;
- 3) edellä 4 §:ssä tarkoitettujen muiden meripelastusviranomaisten tarkemmista tehtävistä;
- 4) meripelastustoimen neuvottelukunnan ja meripelastuslohkon johtoryhmän asettamisesta ja kokoonpanosta;
- 5) meripelastustoimen päivystysvalmiudessa olevan helikopterin osallistumisesta perustasoiseen ensihoitopalveluun 8 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, perustasoisen ensihoitopalvelun järjestämiseen liittyvästä koulutuksesta, ammattitaidon ylläpitämisestä ja ammattipätevyyden osoittamiseen liittyvästä menettelystä sekä muista perustasoisen ensihoitopalvelun järjestämiseen liittyvistä käytännön seikoista; ([29.12.2009/1660](#))
- 6) meripelastusjohtajan ja meripelastuksen johtokeskuksen muun henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista; ([29.12.2009/1660](#))
- 7) edellä 21 §:ssä tarkoitetun palkkion ja korvauksen hakemisessa noudatettavasta menettelystä ja käytettävistä asiakirjoista;
- 8) edellä 25 §:n 2 momentissa tarkoitetun luvan hakemisessa noudatettavasta menettelystä, luvan johdosta tehtävistä ilmoituksista ja annettavista tiedotuksista sekä harjoitukselle määrättävän johtajan kelpoisuusvaatimuksista;
- 9) etsintä- ja pelastustoimia koskevista viranomaisten välisistä ilmoituksista ja niihin liittyvästä tietojenvaihdosta.

Sisäasiainministeriö antaa meripelastusohjeen, jonka tavoitteena on annettuja säännöksiä täydentäen johtaa meripelastustoimen mahdollisimman tehokkaaseen ja tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen sekä joka sisältää tiedot meripelastustoimen tehtävistä, rakenteesta, suunnittelusta, johtamisesta, viestijärjestelmästä, meripelastuskeskuksen ja -lohkokeskuksen tehtävistä sekä meripelastustoimeen liittyvästä yhteistoiminnasta.

28 §**Voimaantulosäännös**

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä helmikuuta 2002.

Tällä lailla kumotaan meripelastuspalvelusta 20 päivänä elokuuta 1982 annettu laki ([628/1982](#)) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

[HE 71/2001](#), HaVM 14/2001, EV 99/2001

Muutossäädösten voimaantulo ja soveltaminen:**23.5.2003/402:**

Tämä laki tulee voimaan 25 päivänä heinäkuuta 2003.

[HE 112/2002](#), LiVM 26/2002, EV 272/2002, Puitedirektiivi 2002/21/EY ; EYVL N:o L 108, Valtuutusdirektiivi 2002/20/EY ; EYVL N:o L 108, Käyttöoikeusdirektiivi 2002/19/EY ; EYVL N:o L 108, Yleispalveludirektiivi 2002/22/EY ; EYVL N:o L 108

19.12.2003/1215:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

[HE 105/2003](#), HaVM 7/2003, EV 86/2003

16.6.2004/521:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2004.

[HE 125/2003](#), LiVM 13/2004, EV 69/2004

15.7.2005/597:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2005.

[HE 6/2005](#), HaVM 12/2005, EV 92/2005

29.12.2005/1252:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2006.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

[HE 138/2005](#), LiVM 25/2005, EV 182/2005

19.12.2008/959:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

[HE 121/2008](#), LiVM 17/2008, EV 177/2008

29.12.2009/1660:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

[HE 185/2009](#), HaVM 23/2009, EV 247/2009

Valtioneuvoston asetus meripelastuksesta (37/2002)

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty sisäasiainministeriön esittelystä, säädetään meripelastuslain ([1145/2001](#)) [5 §:n](#) 3 momentin, [25 §:n](#) 2 momentin ja [27 §:n](#) 1 momentin nojalla:

1 §

Määritelmät

Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

- 1) *epävarmuustilanteella* meripelastuslain ([1145/2001](#)) [2 §:n](#) 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua vaaratilannetta, jolloin vallitsee epävarmuus ihmisen turvallisuudesta merellä taikka jolloin muuten on aihetta ryhtyä toimenpiteisiin mahdollisen avuntarpeen selvittämiseksi;
- 2) *hälytystilanteella* meripelastuslain [2 §:n](#) 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettua vaaratilannetta, jolloin voidaan olettaa ihmisen turvallisuuden vaarantuneen merellä tai jolloin avuntarpeen selvittämiseksi suoritettut tiedustelut ovat olleet tuloksettomia;
- 3) *häätätilanteella* meripelastuslain [2 §:n](#) 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettua vaaratilannetta, jolloin on ilmeistä, että ihminen on vaarassa merellä ja välittömän avun tarpeessa.

2 § ([29.12.2009/1661](#))

Etsintä- ja pelastustoimien johtaminen

Meripelastusjohtaja ratkaisee saamiensa tietojen perusteella vaaratilanteen asteen ja vastaa siitä, että tarvittavat etsintä- ja pelastusyksiköt hälytetään sekä että niille annetaan vaaratilanteen edellyttämät tehtävät.

3 § ([29.12.2009/1661](#))

Toiminta epävarmuustilanteessa

Epävarmuustilanteessa meripelastuksen johtokeskuksen on käynnistettävä tiedustelutoimet mahdollisen avuntarpeen selvittämiseksi.

4 § ([29.12.2009/1661](#))

Toiminta hälytystilanteessa

Hälytystilanteessa meripelastuksen johtokeskuksen on mahdollisuuksiensa mukaan laajennettava tiedustelutoimia ja ryhdyttävä etsintätoimiin mahdollisen avuntarpeen selvittämiseksi sekä valmistauduttava aloittamaan tarpeelliset pelastustoimet.

5 § [\(29.12.2009/1661\)](#)

Toiminta hätätilanteessa

Hätätilanteessa meripelastuksen johtokeskuksen on ryhdyttävä ihmishengen pelastamiseksi kaikkiin niihin toimiin, jotka käytettävissä olevin voimavaroin ovat mahdollisia ja tarkoituksenmukaisia.

6 §

Etsintä- ja pelastustoimien lopettaminen ja keskeyttäminen

Vaaratilanteen johdosta käynnistetyt toimenpiteet saadaan lopettaa, kun suoritettujen tiedustelu- tai etsintätoimien perusteella on selvitetty, ettei tarvetta lisätoimiin ole, tai kun kaikki hätään tai vaaraan joutuneet ovat löytyneet ja pelastuneet, taikka kun on ilmennyt, ettei perusteltua toivoa elossa olevien löytymisestä ole.

Vaaratilanteen johdosta käynnistetyt toimenpiteet voidaan keskeyttää tilapäisesti, jos toiminta-alueella vallitsevat olosuhteet pimeyden, sään tai muun vastaavan syyn vuoksi estävät tarkoituksenmukaiset etsintä- ja pelastustoimet.

Päätöksen etsintä- ja pelastustoimien lopettamisesta ja keskeyttämisestä tekee meripelastusjohtaja. Meripelastustoimen johtajalla tai hänen sijaisellaan on oikeus ottaa yksittäistapauksessa asia ratkaistavakseen. [\(29.12.2009/1661\)](#)

7 §

Etsintä- ja pelastustoimien sovittaminen yhteen muun meri- ja lentoliikenteen kanssa

Meripelastusjohtajan on huolehdittava tarpeellisten ilmoitusten tekemisestä alusliikennepalvelujärjestelmän alueelliselle palvelukeskukselle, ilmailulaitoksen alueelliselle lennonvarmistuskeskukselle sekä poliisille, jotta nämä voisivat ryhtyä tarpeellisiksi katsomiinsa toimenpiteisiin onnettomuusalueella tai sen läheisyydessä olevan liikenteen ohjaamiseksi tai rajoittamiseksi.

8 § [\(29.12.2009/1661\)](#)

Meripelastusjohtajan kelpoisuusvaatimukset

Meripelastusjohtajan on oltava:

- 1) upseerin tai sotatieteiden kandidaatin tutkinnon suorittanut upseeri, jolla on aluksen miehityksestä, laivaväen pätevydestä ja vahdinpidosta annetun asetuksen [\(1256/1997\) 21 §:n](#) 1 momentissa tarkoitettu vahtiperämiehen koulutus; tai
- 2) rajavartiolaitoksen oppilaitoksessa merivartiolinjan täydennyskurssin tai niitä vastaavan aikaisemman kurssin suorittanut opistoupseeri.

Meripelastusjohtajan on lisäksi oltava suorittanut yleisen radioaseman hoitajan tutkinnon sekä raja- ja merivartiokoulun järjestämät meripelastusjohtajan ja onnettomuuspaikan johtajan kurssit sekä muut rajavartiolaitoksen tarkemmin määräämät meripelastustoimen kurssit.

Meripelastusjohtajalla on oltava suomen tai ruotsin kielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito sekä toisen kielen tyydyttävä suullinen taito. Lisäksi edellytetään englannin kielessä yleisistä kielitutkinnoista annetussa laissa [\(964/2004\)](#) tarkoitetun yleisen kielitutkinnon taitotasoa kolme puheen- ja tekstinymmärtämisen sekä puhumisen osakokeissa.

Meripelastusjohtajalla on lisäksi oltava vaativien meripelastustoimen tehtävien menestyksellisen johtamisen edellyttämä kyky ja taito.

8 a § [\(29.12.2009/1661\)](#)

Hätäradioliikenteestä vastaavan kelpoisuusvaatimukset meripelastuksen johtokeskuksessa

Meripelastuksen johtokeskuksessa hätäradioliikenteestä vastaavan on oltava yleisen radioaseman hoitajan tutkinnon sekä muut rajavartiolaitoksen tarkemmin määräämät meripelastustoimen kurssit suorittanut. Lisäksi hänellä on oltava rajavartiolaitoksen ja muiden merellisten toimijoiden toiminnan perustuntemus.

Meripelastuksen johtokeskuksessa hätäradioliikenteestä vastaavalla on oltava suomen tai ruotsin kielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito sekä toisen kielen tyydyttävä suullinen taito. Lisäksi edellytetään englannin kielessä yleisistä kielitutkinnoista annetussa laissa tarkoitetun yleisen kielitutkinnon taitotasoa kolme puheen- ja tekstinymmärtämisen sekä puhumisen osakoikeissa.

9 § [\(29.12.2009/1661\)](#)

Rajavartiolaitoksen osallistuminen perustasoiseen ensihoitopalveluun

Rajavartiolaitoksen meripelastushelikopterin tulee voida osallistua meripelastuslain 8 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa perustasoiseen ensihoitopalveluun tarjoamalla sellaista hoitoa ja kuljetusta, jossa on riittävät valmiudet valvoa ja huolehtia potilaasta siten, ettei hänen tilansa kuljetuksen aikana odottamatta huonone, ja jossa on mahdollisuus aloittaa yksinkertaiset henkeä pelastavat toimenpiteet.

Rajavartiolaitos tekee sopimuksen meripelastushelikopterien sijoitustukikohtien alueellisen tai paikallisen terveydenhuoltoviranomaisen kanssa perustasoiseen ensihoitopalveluun osallistumiseen liittyvästä henkilöstön ammattitaidon ylläpitämisestä ja ammattipätevyyden osoittamisesta sekä henkilöstön kuljetuksen aikana tarvitsemasta ohjauksesta ja neuvonnasta.

10 § [\(29.12.2009/1661\)](#)

Meripelastustoimen neuvottelukunnan asettaminen ja kokoonpano

Sisäasiainministeriö asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan meripelastustoimen neuvottelukunnan.

Neuvottelukunnassa on puheenjohtaja, jonka on oltava meripelastustoimeen hyvin perehtynyt rajavartiolaitoksen virkamies. Neuvottelukunnassa ovat lisäksi tarpeellisessa määrin edustettuina muut meripelastusviranomaiset sekä alan keskeiset vapaaehtoiset toimijat. Neuvottelukunnalla on oikeus ottaa sivutoiminen sihteeri.

[11 §](#)

Meripelastuslohkon johtoryhmän asettaminen ja kokoonpano

Asianomaisen merivartioston komentaja asettaa meripelastuslohkon johtoryhmän.

Johtoryhmän jäseniksi kutsutaan keskeisten meripelastuslohkon alueella meripelastustoimeen osallistuvien viranomaisten ja vapaaehtoisten yhdistysten tai muiden yhteisöjen edustajat.

12 §

Onnettomuuspaikan johtoryhmä

Kun toimenpiteisiin onnettomuusalueella osallistuu useita viranomaisia tai viranomaisten lisäksi vapaaehtoisia, asettaa meripelastusjohtaja tarvittaessa onnettomuuspaikan johtajan avuksi eri alojen asiantuntijoista koostuvan onnettomuuspaikan johtoryhmän.

13 § (29.12.2009/1661)

Ilmoitukset ja tietojenvaihto

Meripelastuksen johtokeskuksen on huolehdittava siitä, että meripelastustoimen tehtäviin osallistuvat saavat viivytyksettä etsintä- ja pelastustoiminnassa tarpeellisia tietoja sekä tiedon etsintä- ja pelastustoiminnan keskeyttämisestä ja lopettamisesta.

Etsintä- ja pelastusyksikön on viipymättä ilmoitettava asianomaiselle meripelastuksen johtokeskukselle hälytyksen vastaanottamisesta, tehtävän suorittamiseen lähtemisestä sekä etsintä- ja pelastustehtävien aloittamisesta ja lopettamisesta.

Meripelastuksen johtokeskuksen on viipymättä ilmoitettava pääesikunnalle sellaisten etsintä- ja pelastustoimien päättymisestä, joihin on Suomen aluevesillä osallistunut ulkomaisia valtionilma-aluksia tai valtionaluksia.

14 §

Palkkion ja korvauksen hakemisessa noudatettava menettely

Meripelastuslain 21 §:ssä tarkoitettua palkkiota tai korvausta on haettava rajavartiolaitoksen vahvistaman kaavan mukaista lomaketta käyttäen. Lomake on jätettävä asianomaiselle merivartiostolle.

15 § (29.12.2009/1661)

Luvanvaraiset hätämerkit

Meripelastuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitettuja hätämerkkejä, joiden käyttäminen muuten kuin hätätilanteessa on sallittua erikseen annetun luvan nojalla, ovat seuraavilla lähettimillä annettavat hätämerkit:

- 1) merenkulun EPIRB -hätälähetin (*Emergency Position Indicating Radio Beacon*);
- 2) ilmailun ELT -hätälähetin (*Emergency Locator Transmitter*);
- 3) henkilökohtainen PLB -hätälähetin (*Personal Locator Beacon*).

Meripelastuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitettuja hätämerkkejä, joiden käyttäminen muuten kuin hätätilanteessa on sallittua erikseen annetun luvan nojalla muualla kuin aluksessa tai ilma-aluksessa, ovat:

- 1) laskuvarjoraketti tai käsisoihju taikka valopistooli- tai kynärakettiammus, joka näyttää punaista valoa;
- 2) savumerkki, joka kehittää oranssin väristä savua.

16 § [\(29.12.2009/1661\)](#)**Hätämerkkien käyttöä koskevan luvan hakemisessa noudatettava menettely**

Edellä 15 §:n 1 momentissa tarkoitettua lupaa hätämerkkien käyttämiseen muuten kuin hätätilanteessa on haettava rajavartiolaitoksen vahvistamaa lomaketta käyttäen. Hakemus on jätettävä Länsi-Suomen merivartiostolle vähintään kaksi viikkoa ennen suunniteltua harjoitusta. Länsi-Suomen merivartiosto vastaa tarvittavien kansainvälisten ilmoitusten tekemisestä COSPAS-SARSAT -ohjelman mukaisesti.

Edellä 15 §:n 2 momentissa tarkoitettua lupaa hätämerkkien käyttämiseen muualla kuin aluksessa tai ilma-aluksessa muuten kuin hätätilanteessa on haettava sisäasianministeriön vahvistamaa lomaketta käyttäen. Hakemus liitteineen on jätettävä asianomaiselle merivartiostolle tai poliisilaitokselle vähintään neljä viikkoa ennen suunniteltua harjoitusta.

17 §**Hätämerkkien luvanvaraista käyttöä koskevat ilmoitukset ja tiedonannot**

Merivartioston ja poliisin on antaessaan luvan hätämerkin käyttämiseen varmistuttava siitä, että asianomainen meripelastuksen johtokeskus, hätäkeskus, alusliikennepalvelun VTS-keskus sekä tarvittaessa myös ilmailun pelastuspalvelujärjestelmän yksikkö ja naapurivaltion meripelastuskeskus saavat hyvissä ajoin ennen hätämerkin käyttämistä tiedon annetusta luvasta. [\(29.12.2009/1661\)](#)

Annetusta luvasta tulee tiedottaa yleisölle ja merellä liikkujille siten kuin asiasta on tarkemmin sovittu tai säädetty.

18 §**Voimaantulo- ja siirtymäsäännös**

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä helmikuuta 2002. Asetuksen 8 §:n 2 momentti tulee kuitenkin voimaan vasta vuoden kuluttua asetuksen voimaantulosta.

Meripelastusjohtajan tehtävässä tämän asetuksen voimaan tullessa toimiva rajavartiomies, joka ei täytä 8 §:n 1 momentissa säädettyjä kelpoisuusvaatimuksia, saa jatkaa tehtävässään myös tämän asetuksen tultua voimaan.

Muutossäädösten voimaantulo ja soveltaminen:**29.12.2009/1661:**

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

Meripelastusjohtajan tehtävässä tämän asetuksen voimaan tullessa toimiva, joka ei täytä 8 §:n 3 momentissa säädettyjä kelpoisuusvaatimuksia, saa jatkaa tehtävässään myös tämän asetuksen tultua voimaan.

Hätäradioliikenteestä vastaavan henkilön tehtävässä tämän asetuksen voimaan tullessa toimiva, joka ei täytä 8 a §:ssä säädettyjä kelpoisuusvaatimuksia, saa jatkaa tehtävässään myös tämän asetuksen tultua voimaan.

HÄTÄLIIKENTEEN MENETTELYTAVAT VHF-, MF- JA HF-TAAJUUSALUEILLA SEKÄ INMARSAT-LAITTEILLA**Esimerkki GMDSS-järjestelmän mukaisesta hätäliikenteestä VHF-, MF- ja HF-taajuuksilla:**

1. Lähetetään DSC -häätälytys (Distress alert) DSC -häätätaajuudella.
2. Vastaanotetaan DSC -kuittaus (Distress acknowledgement) meripelastuksen johtokeskukselta DSC -häätätaajuudella.
Tämän jälkeen radioliikenne siirtyy saman taajuusalueen puheliikenteen häätätaajuudelle:
3. Lähetetään hätäsanoma (Distress message).
4. Vastaanotetaan kuittaukset meripelastuksen johtokeskukselta ja muilta aluksilta. Tämä tapahtuu puheella 'RECEIVED MAYDAY'.
5. Vastaanotetaan määrämuotoiset lisätiedot (saapumisilmoitus) muilta aluksilta.
6. Käydään hätäliikenne vapaamuotoisesti. Kaikki radioliikenne on kuitenkin aloitettava hätämerkillä 'MAYDAY'.

Alla on selvitetty tarkemmin hätäliikenteen menettelytavat.

DSC-häätälytys (Distress Alert)

Täydellisessä häätälytyksessä välitetään automaattisesti seuraavat tiedot:

- Häädässä olevan aluksen meriradionumero (MMSI -numero). Tämä on 9-numeroinen aluksen yksilöllinen tunnus, joka ohjelmoidaan DSC -laitteeseen. Meriradionumeron kolme ensimmäistä numeroa ilmaisevat aluksen kansallisuuden. Suomen kansallisuustunnus (MID) on 230, esim. Merikotka (OJFL) -nimisen aluksen meriradionumero on 230192000.
- Hädän laatu (Nature of Distress), joka on valittavissa seuraavasta luettelosta:

○ Fire, explosion	tulipalo, räjähdys
○ Flooding	vuoto
○ Collision	yhteentörmäys
○ Grounding	karille ajo
○ Listing, in danger of capsizing	kallistuma, kaatumisvaara
○ Sinking	uppoamassa
○ Disabled and adrift	ohjauskyvytön ja ajelehtii
○ Undesignated distress	määrittelemätön hätä
○ Abandoning ship	aluksen jättö
○ Piracy / armed robbery attack	merirosvous / aseellinen hyökkäys
○ Man overboard	henkilö yli laidan
○ EPIRB emission	EPIRB-lähetys (vain rannikkoaseman läheteessä)
- Hätäpaikan koordinaatit ja paikkatiedon päivitysaika. On suositeltavaa, että aluksen sähköinen paikanmäärityslaite (GPS tai vast.) liitetään DSC -laitteeseen, jolloin paikkatieto päivittyy automaattisesti. Muuten paikkatieto ja paikkatiedon päivitysaika on näppäiltävä käsin.
- Jatkoliikennetavan oletusarvona on puheliikenne (voidaan MF- ja HF -taajuuksilla käydä myös teleksillä).

Esimerkki VHF-DSC -häätälytyksestä kanavalla 70:

DISTRESS	kutsun tyyppi 'häätä'
230192000	hädässä olevan aluksen tunniste
FIRE, EXPLOSION	hädän laatu 'tulipalo, räjähdys'
59°26'N 024°12'E	häätäpaikan koordinaatit
0722	koordinaattien päivitysaika
F3E/G3E SIMPLEX	jatkoliikenne puheella kanavalla 16

Häätälytys voidaan tehdä nopeimmillaan vain painamalla laitteen etupaneelissa olevaa häätäpainiketta (tai -painikkeita) yhtäjaksoisesti noin 5 sekuntia. Tällöin hädän laaduksi tulee oletusarvona 'Undesignated distress' (määrittelemätön häätä). Häätälytyksen tiedot lähtevät automaattisesti kaikille kuuluvuusalueella oleville ao. häätäajuuksia päivystävillä asemilla. Operaattori voi myös ennen häätälytyksen lähettämistä valita DSC -laitteen valikosta tilannetta kuvaavan hädän laadun.

DSC -kuittaus (Distress Acknowledgement)

DSC -kuittauksen lähettää meripelastuksen johtokeskus (tai muu rannikkoasema). Kuittaus lähetetään samalla taajuudella, millä häätälytys vastaanotettiin. DSC -kuittaus osoitetaan kaikille asemille (all ships), jotta kaikki kuuluvuusalueella olevat asemat saisivat siitä tiedon.

DSC -kuittaus sisältää seuraavat tiedot:

- kuittaavan aseman meriradionumero
- kyseessä on häätälytyksen kuittaus (distress acknowledgement)
- kaikki alkuperäisen häätälytyksen tiedot

Esimerkki VHF-DSC -häätälytyksen DSC -kuittauksesta kanavalla 70:

ALL SHIPS	kuittaus osoitetaan kaikille
DISTRESS	tärkeysluokka 'häätä'
002302000	kuittaajan tunniste, meriradionumero
DISTRESS ACK	häätälytyksen kuittaus
230192000	hädässä olevan aluksen tunniste
FIRE, EXPLOSION	hädän laatu 'tulipalo, räjähdys'
59°37'N 021°20'E	häätäpaikan koordinaatit
0722	koordinaattien päivitysaika
F3E/G3E SIMPLEX	jatkoliikenne puheella kanavalla 16

Hädässä oleva alus voi myös siirtyä radiopuhelinliikenteen häätäajuukselle lähettämään häätäkutsua ja häätäsanomaa heti DSC -häätälytyksen lähetyksen jälkeen.

VHF- ja MF -taajuusalueella alus saa lähettää DSC -kuittauksen vain siinä tapauksessa, että häätälytys toistuu eikä mikään meripelastuksen johtokeskus (tai muu rannikkoasema) ole sitä kuitannut vähintään viiteen (5) minuuttiin. Alukselle, joka on lähettänyt DSC -kuittauksen, tulee myös velvoite ilmoittaa hädästä maihin meripelastuksen johtokeskukselle.

HF -taajuusalueella aluksen ei ole lupa milloinkaan lähettää häätälytykseen DSC -kuittauksia. Ellei mikään maissa oleva asema kuittaa HF -taajuusalueen häätälytystä, aluksen tulee lähettää häätälytyksen toisto (Distress Relay Alert) taajuudella 8414,5 kHz ja mahdollisesti muilla sopiviksi katsomillaan DSC -taajuuksilla. Jos alus lähettää toisen puolesta häätälytyksen DSC -laitetta käyttäen, se tulisi osoittaa yksittäiselle meripelastuksen johtokeskukselle (MRCC tai MRSC).

Hätäsanoma (Distress message)

DSC -kuittauksen jälkeen hätäliikenne siirtyy puheelle (tai teleksille) saman taajuusalueen puheliikenteen (tai teleksiliikenteen) hätätaajuudelle, jolla kuittaus tapahtui. Hädässä olevan aluksen tulee nyt lähettää hätäsanoma puheella (tai teleksillä). Hätäsanomassa tilanne ja avun tarve voidaan kuvata yksityiskohtaisemmin kuin DSC -hätähälytyksessä. Hätäsanomien muoto ja sisältö on seuraava:

- MAYDAY
- hädässä olevan aluksen nimi
- hädässä olevan aluksen kutsumerkki tai muu tunnistus
- MMSI -numero, jos hätäliikenne on käynnistetty DSC:llä
- hätäpaikan koordinaatit
- hädän laatu (mitä on tapahtunut ja mikä on hätänä)
- tarvittavan avun laatu (usein vain 'I require immediate assistance')
- muita mahdollisia tietoja, jotka voivat olla tärkeitä pelastustoimien kannalta

Esimerkki hätäsanomasta VHF -kanavalla 16:

*MAYDAY
THIS IS 230192000 MERIKOTKA / OJFL
POSITION 59°37' NORTH 021°20' EAST
EXPLOSION IN ENGINE ROOM
I AM ON FIRE
I REQUIRE IMMEDIATE ASSISTANCE
NUMBER OF PERSONS ONBOARD 14
OVER*

GMDSS -määräysten mukainen hätäliikenne voidaan myös käynnistää ilman DSC -hätähälytystä, jos aluksella ei ole mahdollisuutta DSC:n käyttöön ja tiedetään, että kuuluvaisuusalueella on kuuntelupäivystystä ylläpitävä rannikkoradioasema. Silloin lähetetään radiopuhelimella hätäkutsu. Hätäkutsun jälkeen voidaan pitää lyhyt tauko, jonka jälkeen lähetetään varsinainen hätäsanoma. Hätäkutsun muoto ja sisältö on seuraava:

- MAYDAY, MAYDAY, MAYDAY
- this is (tässä)
- hädässä olevan aluksen nimi ja / tai kutsumerkki kolme kertaa

Esimerkki hätäkutsusta VHF -kanavalla 16:

*MAYDAY, MAYDAY, MAYDAY
THIS IS
MERIKOTKA, MERIKOTKA, MERIKOTKA*

Kutsun ja mahdollisen lyhyen tauon jälkeen lähetetään hätäsanoma edellä mainitun esimerkin mukaisesti. Meriradionumeroa ei käytetä silloin, kun ei käytetä DSC -laitetta.

Kuittaus puheella (tai teleksillä) (Distress Acknowledgement)

Hätäsanomien vastaanottamisen jälkeen lähistöllä olevat alukset kuittaavat sen puheella (tai teleksillä). Kuittaus osoitetaan hädässä olevalle alukselle. Ennen kuittauksen lähettämistä aluksen on kuitenkin syytä odottaa ja antaa meripelastuksen johtokeskuksen (tai muun rannikkoaseman) kuitata hätäsanoma ensin myös puheella, jotta se voisi varmistua

puheyhteyden toimivuudesta sekä tehdä mahdollisia lisäkysymyksiä etsintä- ja pelastustoimien käynnistämiseksi ja avun toimittamiseksi.

- MAYDAY
- hädässä olevan aluksen nimi, tunnus, MMSI -numero tai muu tunnus
- This is
- kuittaavan aluksen nimi ja tunnus tai muu tunniste
- Sanonta RECEIVED MAYDAY

Esimerkki puheella annetusta kuittauksesta VHF -kanavalla 16:

*MAYDAY
MERIKOTKA, MERIKOTKA, MERIKOTKA / OJFL
THIS IS
KATARINA, KATARINA, KATARINA/OHLV
RECEIVED MAYDAY*

Kuittaajan lisätiedot ja saapumisilmoitus (Estimated Time of Arrival, ETA)

Hätäsanoman kuitanneen aluksen tulee mahdollisimman pian ja ilman eri kehotusta antaa hädässä olevalle alukselle lisätiedot seuraavasti:

- MAYDAY
- aluksen nimi tai muu tunnus
- aluksen sijainti
- aluksen nopeus, jolla se on matkalla hätäpaikalle
- arvioitu saapumisaika (ETA) hätäpaikalle

Esimerkki lisätiedoista (saapumisilmoituksesta) VHF -kanavalla 16:

*MAYDAY
THIS IS KATARINA/OHLV
POSITION 59°33' NORTH 021°02' EAST
SPEED 12 KNOTS
ETA 0830 UTC
OVER*

On huomattava, että lisätietojen antaminen ei saa tapahtua varsinaisen kuittauksen yhteydessä, vaan se tulee antaa erillisessä puheenvuorossa. Kuittauksella on tarkoitus kartoittaa muun muassa se, kuinka moni alus hätäpaikan läheisyydessä on ottanut vastaan hätäsanoman. Sen jälkeen lisätiedoilla selvitetään kunkin kuittaajan sijainti ja nopeus avun antoon.

Hätäliikenne alkuproseduurien jälkeen

Hätäliikenteen käynnistyttyä voidaan puhua vapaammin. Jokainen hätäliikenteen puheenvuoro on kuitenkin aloitettava sanalla MAYDAY, jolla liikenteen osoitetaan olevan hätäliikennettä. Tämä takaa mm. sen, että taajuus tai kanava pysyy hätäliikenteelle varattuna, eikä liikennettä häiritä. Samoin mahdolliset uudet taajuudelle tai kanavalle tulleet asemat saavat heti tiedon hätäliikenteestä ja osaavat reagoida siihen asianmukaisella tavalla.

Hiljaisuuden vaatiminen hätäliikennettä häiritsevältä asemalta

Hätäliikennettä johtava meripelastuksen johtokeskus, etsintä- ja pelastustoimia koordinoiva yksikkö (onnettomuuspaikan johtaja) tai vastaavia tehtäviä hoitava rannikkoasema voivat vaatia hätäliikennettä häiritsevää asemaa olemaan hiljaa sanonnalla SEELONCE MAYDAY (lausutaan ranskalaisittain "SILAANS MEDEE").

Hätäliikenteen päättymisilmoitus

Hätäliikenteen päättymisestä ilmoittaa hätäliikennettä johtava meripelastuksen johtokeskus määrämuotoisella sanomalla, joka päättyy sanontaan SEELONCE FEENEE.

Sanoman muoto on seuraava:

- MAYDAY
- sanoma osoitetaan kaikille
- This is
- lähettävän aseman nimi kolme kertaa
- lähettävän aseman kutsumerkki tai muu tunnistus
- kellonaika (UTC), jolloin sanoma on laadittu ja mistä alkaen hätäliikenne on siis päätynyt
- hädässä olevan aluksen MMSI -numero (jos käytettiin DSC:tä), nimi ja kutsumerkki
- sanonta SEELONCE FEENEE (lausutaan ranskalaisittain "SILAANS FINII")

Esimerkki hätäliikenteen päättymisilmoituksesta VHF -kanavalla 16:

*MAYDAY
ALL STATIONS, ALL STATIONS, ALL STATIONS
THIS IS RESCUE CENTRE TURKU, RESCUE CENTRE TURKU, RESCUE
CENTRE TURKU
0945 UTC
(230192000) MERIKOTKA OJFL
SEELONCE FEENEE*

Hätähälytys hädässä olevan aluksen puolesta ja hätähälytyksen toistaminen

Hätähälytys toisen puolesta ja hätähälytyksen toisto ovat muodoltaan täysin samanlaisia. Radio-ohjesääntö määrittelee seuraavat kolme tapausta, joissa tulee lähettää hätähälytys toisen puolesta:

- Hädässä oleva alus ei voi itse käynnistää hätäliikennettä.
 - Esim. aluksella ei ole radiopuhelinta tai se on rikki
- Hätäpaikalla tarvitaan lisäapua.
 - Päätöksen lisäavun tarpeesta tekee meripelastuksen johtokeskuksen toiminnasta vastuussa oleva henkilö (meripelastusjohtaja) tai muun kuin hädässä olevan aluksen päällikkö tai aluksesta vastuussa oleva henkilö.
- Alus on HF -taajuusalueella ottanut vastaan DSC -hätähälytyksen, jota ei ole kuitattu.
 - Varma merkki siitä, että hätähälytystä ei ole kuitattu on se, että hätähälytys toistuu noin 4 minuutin välein.

Kaikissa mainituissa tapauksissa liikenne käynnistetään lähettämällä DSC -hätähälytys toisen puolesta sopivaksi katsotulla DSC -hätätaajuudella. DSC -kutsun sisältö on seuraava:

- Osoitetaan tietylle rannikkoradioasemalle
- Tärkeysluokka on hätä (Distress)
- Lähettäjän meriradionumero (automaattisesti)
- Hätähälytys toisen puolesta (Distress Relay)
- Hädässä olevan aluksen meriradionumero (jos tiedetään)
- Hädän laatu
- Hätäpaikan koordinaatit ja päivitysaika

Esimerkki VHF-DSC -häätähälytyksestä toisen puolesta kanavalla 70:

ALL SHIPS	kaikille
DISTRESS	tärkeysluokka 'hätä'
002301000	lähettäjän tunniste, meriradionumero
DISTRESS RELAY	häätähälytys toisen puolesta
DISTRESS	kutsun tyyppi 'hätä'
230192000	hädässä olevan aluksen tunniste
FIRE, EXPLOSION	hädän laatu 'tulipalo, räjähdys'
59°37'N 021°20'E	häätähälytyksen koordinaatit
0722	koordinaattien päivitysaika UTC-aikana
F3E/G3E SIMPLEX	jatkoliikenne puheella kanavalla 16

Nykyisten määräysten mukaan häätähälytysten toistot on rakennettava manuaalisesti. Tämän lisäksi VHF- ja MF -taajuusalueilla toisto tulee osoittaa jollekin meripelastuksen johtokeskukselle tai muulle rannikkoasemalle.

Mikäli alus on lähettänyt DSC -häätähälytyksen toiston, se kuitataan DSC:llä kuten häätähälytyskin (vain meripelastuksen johtokeskus tai muu rannikkoasema). DSC -kuittauksen jälkeen siirrytään puheelle (tai teleksille) sen taajuusalueen puheliikenteen (tai teleksiliikenteen) häätähälytykselle, jolla kuittaus vastaanotettiin. On myös suositeltavaa lukea häätähälytyksen toisen puolesta kyseisen taajuusalueen puheliikenteen häätähälytyksellä, vaikka DSC -kuittauksella ei olisi saatukaan.

Esimerkki puheella lähetettävästä häätähälytyksestä toisen puolesta VHF -kanavalla 16:

*MAYDAY RELAY, MAYDAY RELAY, MAYDAY RELAY
THIS IS RESCUE CENTRE TURKU, RESCUE CENTRE TURKU, RESCUE
CENTRE TURKU
FOLLOWING MESSAGE RECEIVED FROM FINNISH VESSEL MERIKOTKA
OJFL ON VHF CHANNEL 16 AT 0728 UTC
BEGINS
MAYDAY
THIS IS 230192000 MERIKOTKA OJFL
POSITION 59°37' NORTH 021°20' EAST
EXPLOSION IN ENGINE ROOM
I AM ON FIRE
I REQUIRE IMMEDIATE ASSISTANCE
NUMBER OF PERSONS ONBOARD 14
end of message
THIS IS RESCUE CENTRE TURKU
OVER*

Varsinainen hätätaliikenne käydään muuten normaaliin tapaan.

INMARSAT-HÄTÄLIIKENNE

Yleistä

Käytettäessä hätäprioriteettia Inmarsat -häätäliikenne ohjautuu suoraan liikennettä välittävän maa-aseman kautta siihen kytkettyyn pelastuskeskukseen.

Käytettäessä hätäprioriteettia Inmarsat -häätäliikenne ohjautuu yleensä automaattisesti siihen pelastuskeskukseen, johon liikenteen välittävällä maa-asemalla on häätäliikenteen reititys. Esimerkiksi Eikin maa-asema Norjassa ohjaa häätäliikenteen Stavangerin meripelastuskeskukseen.

Hätäprioriteetti takaa sen, että käyttöön saadaan välittömästi liikennekanava, jolloin liikenne ohjautuu maa-aseman reitittämään pelastuskeskukseen. (Jos välttämättä yhteys halutaan johonkin tiettyyn pelastuskeskukseen, jolta miltään maa-asemalta ei ole reititystä, on käytettävä rutiiniyhteyttä. Tällöin on tiedettävä pelastuskeskuksen puhelinnumero tai teleksinumero. Mikäli rutiiniyhteyttä käytettäessä kaikki liikennekanavat ovat varattuina, joudutaan kanavan vapautumista odottamaan.

Inmarsat -häätäliikenne on aina aluksen ja pelastuskeskuksen välistä liikennettä, jota muut asemat eivät voi seurata.

Seuraaviin Inmarsat -palveluihin sisältyy GMDSS -järjestelmän edellyttämät merenkulun häätä- ja turvallisuuspalvelut:

- Inmarsat-B
- Inmarsat-C
- Inmarsat Fleet F77 (Inmarsat F)

Hätäliikenteen menettelytavat

On syytä etukäteen perehtyä laitevalmistajan käsikirjassa antamiin ohjeisiin häätäliikenteen käynnistämistä ja hoitamisesta aluksen Inmarsat -laitteilla

Inmarsat-C

Inmarsat-C on sanomanvälityspalvelu, joka ei mahdollista reaaliaikaista kaksisuuntaista yhteyttä osapuolten välille. Häätäliikenteen sanomat välitetään kuitenkin ilman viivettä.

Hätäliikenne Inmarsat-C:llä käynnistetään seuraavasti:

1. Hätähälytyksen lähettäminen

Hätähälytys täydellisenä edellyttää seuraavia tietoja:

- Aluksesi Inmarsat -C-numero
 - Saadaan automaattisesti laitteen muistista
- Inmarsat -maa-aseman koodi
 - Valitse mieluiten sijaintiasi lähin Inmarsat -merialueesi maa-asema (voit kuitenkin valita minkä tahansa ao. merialueen maa-aseman)
- Aluksen sijainnin koordinaatit
 - Syötetään manuaalisesti tai automaattisesti
- Sijainnin päivitysaika
 - Syötetään manuaalisesti tai automaattisesti
- Hädän laatu
 - Valitaan yksi seuraavasta luettelosta:
 - Unspecified
 - Fire/explosion
 - Flooding
 - Collision
 - Grounding
 - Listing
 - Sinking
 - Disabled and adrift
 - Abandoning ship
 - Assistance required
 - Piracy / armed attack
- Aluksen kulkusuunta
 - Syötetään manuaalisesti tai automaattisesti
- Aluksen nopeus (solmuina)
 - Syötetään manuaalisesti tai automaattisesti

Vaikka kaikkea edellä mainittua informaatiota ei olisi käytettävissä, hätähälytys voidaan silti lähettää.

Käytännössä yleensä kaikki tiedot saadaan automaattisesti paitsi hädän laatu. Maa-asemana on oletuksena viimeksi käytetyn maa-aseman koodi. Tarvittaessa se on vaihdettava. Jos maa-aseman koodiksi valitaan erehdyksessä sellainen koodi, joka ei ole minäkään maa-aseman käytössä, hätähälytys ohjautuu verkkokoordinoitiasemaan reititettyyn pelastuskeskukseen.

a) Hätähälytyksen käynnistäminen valikosta

Avaa valikosta 'Distress'-ikkuna. Täytä / tarkista ikkunassa näkyvien kenttien tiedot oikeiksi. Lähetä hätähälytys.

b) Hätähälytyksen käynnistäminen hätäpainikkeilla

Paina laitteen etupaneelissa olevaa hätäpainiketta (tai -painikkeita) yhtäjaksoisesti 5–6 sekuntia. Näin käynnistetty hätähälytys sisältää 'Distress'-ikkunan kenttiin automaattisesti saatavat ja mahdollisesti sinne aikaisemmin ohjelmoidut tiedot.

c) Hätähälytyksen käynnistäminen kaukokäyttöisillä hätäpainikkeilla

Paina hätähälytyksen kaukokäyttöyksikössä olevaa hätäpainiketta (tai -painikkeita) yhtäjaksoisesti 5–6 sekuntia. Näin käynnistetty hätähälytys sisältää 'Distress'-ikkunan kenttiin automaattisesti saatavat tai mahdollisesti sinne aikaisemmin ohjelmoidut tiedot.

Huomautus

Sen jälkeen, kun olet lähettänyt hätähälytyksen varmistu, että Inmarsat-C-asemasi 'Scan' -toiminto kohdistuu vain siihen satelliittiin (Inmarsat-merialueeseen), jonka kautta hätähälytys lähetettiin.

Jos 'Scan' -toiminnan kohteena on 'All Oceans', laite tarkistaa tietyin aikaväleihin, onko käytössä olevaa satelliittia parempi satelliitti saatavilla. Ainakin tämän tarkistuksen ajaksi yhteydenpito pelastuskeskukseen menetetään. Laite saattaa myös automaattisesti lukkiutua toiseen satelliittiin, ja se voi johtaa pelastuskeskusyhteyden menettämiseen pysyvästi.

2. Odota maa-aseman ja pelastuskeskuksen kuittausta

Ellet saa kuittausta 5 minuutin kuluessa, lähetä uusi hätähälytys.

3. Hoida jatkoliikenne hätäprioriteettisanomilla

Hätäprioriteettisanomilla voidaan selvittää yksityiskohtaisesti hätätilanteeseen ja pelastustoimiin liittyviä asioita. Sanomat laaditaan samoin kuin Inmarsat-C rutiinisanimat, mutta lähetetään käyttäen etusijaluokkaa "DISTRESS".

Sanomat tulee lähettää saman satelliitin ja saman maa-aseman kautta kuin alkuperäinen hätähälytys, jotta ne reitittyvät samaan pelastuskeskukseen.

Inmarsat-B

Inmarsat-B on digitaalinen palvelu, jolla hätäliikenne voidaan hoitaa joko puhelimella tai teleksillä.

Hätäliikenne puhelimella:

1. Valitse puhelintoiminto.
2. Valitse hätäprioriteetti painamalla [DISTRESS]-painiketta.
3. Näppäile maa-aseman koodi.
4. Nosta luuri, kuuntele valintaääntä ja lähetä kutsu laitteesi käsikirjan ohjeiden mukaisesti.
5. Odota pelastuskeskuksen vastausta.
6. Lue seuraava hätäsanoma:

MAYDAY MAYDAY MAYDAY

THIS IS [aluksen nimi ja kutsumerkki] CALLING VIA INMARSAT-B

FROM POSITION [latitudi ja longitudi, tai suuntima ja etäisyys kiintopisteestä]

MY INMARSAT MOBILE NUMBER IS [aluksen Inmarsat-numero]

USING THE [Inmarsat-merialue] SATELLITE

MY COURSE AND SPEED ARE [kurssi ja nopeus]

NATURE OF DISTRESS [hädän laatu]

ASSISTANCE REQUIRED [yksilöi avuntarve]

[muuta tietoja, jotka ovat tärkeitä pelastustoimien kannalta]

7. Liikennöi pelastuskeskuksen kanssa ja vastaa sen esittämiin kysymyksiin.

8. Älä katkaise yhteyttä ennen kuin pelastuskeskus antaa siihen luvan.
9. Älä liikennöi muuta liikennettä Inmarsat -B-asemallasi, jotta pelastuskeskus tarvittaessaan saa yhteyden alukseesi.

Hätäliikenne teleksillä:

1. Saata laite teleksi / 'On-line'-tilaan.
2. Paina [DISTRESS]-painiketta.
3. Syötä näppäimistöltä maa-aseman koodi ja paina [ENTER]-painiketta
4. Odota, että yhteys pelastuskeskukseen syntyy.
5. Ota vasta-aseman 'Answer-Back'-tunnus painamalla [WRU]-painiketta ja varmista, että yhteys on oikeaan paikkaan sekä lähetä oma 'Answer-Back'-tunnus painamalla [HERE IS]-painiketta.
6. Kirjoita seuraava hätäsanoma:
MAYDAY MAYDAY MAYDAY
DE (tai THIS IS) [aluksen nimi ja kutsumerkki] VIA INMARSAT-B
FROM POSITION [latitudi ja longitudi, tai suuntima ja etäisyys kiintopisteestä]
MY INM [aluksen Inmarsat-numero]
USING THE [Inmarsat-merialue] SATELLITE
COURSE [kurssi], SPEED [nopeus]
NATURE OF DISTRESS [hädän laatu]
ASSISTANCE REQUIRED [yksilöi avuntarve]
[muita tietoja, jotka ovat tärkeitä pelastustoimien kannalta]
7. Liikennöi pelastuskeskuksen kanssa ja vastaa sen esittämiin kysymyksiin.
8. Älä katkaise yhteyttä ennen kuin pelastuskeskus antaa siihen luvan.
9. Älä liikennöi muuta liikennettä Inmarsat-B asemallasi, jotta pelastuskeskus tarvittaessaan saa yhteyden alukseesi.

Inmarsat Fleet F77

Inmarsat Fleet F77 on digitaalinen palvelu, joka mahdollistaa hätäliikenteen hoitamisen puheella.

1. Valitse puhelintoiminto ja nosta luuri.
2. Valitse hätäprioriteetti painamalla [DISTRESS] -painiketta.
3. Näppäile maa-aseman koodi ja paina [#].
 - Jos koodia ei syötetä n. 15 sekunnin kuluessa, järjestelmä kytkee yhteyden edellisellä kerralla valitun maa-aseman kautta sen reitittämään pelastuskeskukseen
4. Odota pelastuskeskuksen vastausta.
 - Ellet saa vastausta 15 sekunnin kuluessa, lähetä uusi kutsu.
5. Lue seuraava hätäsanoma:
MAYDAY MAYDAY MAYDAY
THIS IS [aluksen nimi ja kutsumerkki] CALLING VIA INMARSAT FLEET F77
FROM POSITION [latitudi ja longitudi, tai suuntima ja etäisyys kiintopisteestä]
MY INMARSAT MOBILE NUMBER IS [aluksen Inmarsat-numero]
USING THE [Inmarsat-merialue] SATELLITE
MY COURSE AND SPEED ARE [kurssi ja nopeus]
NATURE OF DISTRESS [hädän laatu]
ASSISTANCE REQUIRED [yksilöi avuntarve]
[muita tietoja, jotka ovat tärkeitä pelastustoimien kannalta]

6. Liikennöi pelastuskeskuksen kanssa ja vastaa sen esittämiin kysymyksiin.
7. Älä katkaise yhteyttä ennen kuin pelastuskeskus antaa siihen luvan.
8. Älä liikennöi muuta liikennettä Inmarsat Fleet F77 -asemallasi, jotta pelastuskeskus tarvitessaan saa yhteyden alukseesi.

AIHEETTOMAN HÄTÄHÄLYTYKSEN PERUUTTAMINEN

Koska alus saa lähettää hätähälytyksen vain päällikön luvalla, myös hätäliikenteen peruuttamisesta vastaa päällikkö. Peruutustapa riippuu siitä, millä menetelmällä aiheeton hätähälytys on lähetetty.

Aiheettoman DSC -hätähälytyksen peruuttaminen (Cancellation of an inadvertent distress alert)

Aiheettoman hätähälytyksen ovat vastaanottaneet kaikki kuuluvuusalueella olevat asemat, joilla on DSC -päivystys kyseisellä taajuudella.

Peruutus on tehtävä DSC:llä, jos laite antaa siihen mahdollisuuden. Peruutussanoma lähetetään kuitenkin aina myös puheella. (Peruutussanoma lähetetään teleksillä, jos hätähälytyksen telekomentokentän sisältönä oli, että jatkoliikenne tapahtuu teleksillä).

1. Laita DSC -laite perustilaan, jotta se ei lähettäisi uusia aiheettomia hätähälytyksiä.
2. Siirry sen taajuusalueen puheliikenteen (tai teleksiliikenteen) hätätaajuudelle, jolla aiheeton hätähälytys lähetettiin.
3. Lähetä seuraavanlainen peruutussanoma :
 ALL STATIONS, ALL STATIONS, ALL STATIONS
 THIS IS 230192000 230192000 230192000 MERIKOTKA OJFL
 POSITION 59°23' NORTH 026°15' EAST
 PLEASE CANCEL MY FALSE DSC DISTRESS ALERT OF 1246 UTC

Jos aiheeton hätähälytys lähti kaikilla DSC -hätä- ja turvallisuuskutsutaajuuksilla, myös peruutusilmoitus on lähetettävä kaikilla taajuusalueilla.

Inmarsat-C

Aiheeton hätähälytys on vastaanotettu vain yhdessä meripelastuksen johtokeskuksessa (siinä, johon maa-asema on sen reitittänyt). Tämän meripelastuksen johtokeskuksen nimeä aluksessa ei välttämättä tiedetä.

1. Odota, että meripelastuksen johtokeskus kuittaa.
2. Lähetä peruutussanoma käyttäen *hätäprioriteettia*. Käytä samaa *satelliittia ja maa-asemaa*, joiden kautta aiheeton hätähälytys lähti.

Inmarsat-B

Inmarsat-B palvelu muodostaa alukseltasi reaaliaikaisen kaksisuuntaisen yhteyden tiettyyn meripelastuksen johtokeskukseen (siihen, johon maa-asema on sen reitittänyt). Hätähälytys voidaan välittömästi peruuttaa.

Inmarsat Fleet F77

Inmarsat Fleet F77 -palvelu muodostaa alukseltasi reaaliaikaisen kaksisuuntaisen yhteyden tiettyyn meripelastuksen johtokeskukseen (siihen, johon maa-asema on sen reitittänyt). Hätähälytys voidaan välittömästi peruuttaa.

Cospas-Sarsat EPIRB 406 MHz

Aiheettoman hätähälytyksen on vastaanottanut yksi tai useampi Cospas-Sarsat -järjestelmän maa-asema (LUT), josta hälytystieto on välitetty valvontakeskukseen (MCC) ja sieltä edelleen paikannuksen mukaan ao. maan sovittuun Cospas-Sarsat -yhteyspisteeseen (SPOC).

Ota yhteys johonkin meripelastuksen johtokeskukseen (tai muuhun rannikkoradioasemaan) millä tahansa menetelmällä ja peruuta aiheeton hätähälytys.

Mikäli aiheeton hätähälytys on tapahtunut Suomen meripelastustoimen vastualueella, lähetä peruutusilmoitus ensisijaisesti Turun meripelastuskeskukseen (MRCC Turku).

Kansainväliset sopimukset meripelastuksesta

Kansainväliset sopimukset

Hampurissa laadittiin 27.4.1979 Kansainvälisen Merenkulkujärjestön (International Maritime Organization, IMO) puitteissa kansainvälinen yleissopimus etsintä- ja pelastuspalvelusta merellä (International Convention on Maritime Search and Rescue, jäljempänä Hampurin sopimus). Suomi ratifioi sopimuksen asetuksella 6.12.1986.

Hampurin sopimus liitteineen luo kansainvälisen perustan rannikkovaltioiden meripelastusjärjestelmille ja siinä määritellään myös toiminnan vaatimukset. Etsintä- ja pelastustoimen järjestämistä koskevat toiminnalliset määräykset ovat Hampurin sopimuksen liitteessä. Eri maiden kansallinen lainsäädäntö ja toteutus poikkeavat toisistaan paljon, sillä esimerkiksi Itämeren alueen valtioilla ei ole kahta täysin samanlaista meripelastusjärjestelmää.

Hampurin sopimus velvoittaa valtioita sopimaan naapurivaltioidensa kanssa meripelastustoimen vastuurajoista sekä yhteistoiminnan järjestämisestä merionnettomuuksien pelastustoiminnassa. Sopimus velvoittaa myös ryhtymään lainsäädännöllisiin ja muihin tarkoituksenmukaisiin toimiin sopimuksen ja sen liitteen täytäntöön panemiseksi. Tämä merkitsee muun muassa sitä, että sopimuspuolien tulee taata rannikkovesillään asianmukaiset etsintä- ja pelastuspalvelut hädässä olevien ihmisten pelastamiseksi.

Hampurin sopimukseen sisältyy myös määräyksiä meripelastustehtävien johtamisesta, vaaratilanteiden luokittelemisesta niiden vakavuuden perusteella, vaaratilanteiden edellyttämistä toimenpiteistä sekä toimintasuunnitelmista ja -järjestelmistä.

Hampurin sopimusta ja sen liitteitä on myöhemmin päivitetty. Keskeisimmät muutokset tulivat voimaan 1.1.2000 ja niiden tuloksena syntyi kansainvälisen lento- ja meripelastuksen käsikirjan eli IAMSAR -käsikirjan (International Aeronautical and Maritime Search and Rescue) perusteet. Tällöin sopimuksen soveltamisalan piiriin tulivat etsintä- ja pelastuspalvelun lisäksi lääkinnällisen neuvonnan antaminen, lääkinnällinen ensiapu sekä vaarasta pelastettujen kuljettaminen turvaan.

Hampurin sopimus edellyttää, että meripelastuksen johtokeskukset antavat pyydettyä apua toisille meripelastuksen johtokeskuksille. Lisäksi meripelastuksen johtokeskuksilla tulee olla yksityiskohtaiset toimintasuunnitelmat etsintä- ja pelastustoimintaa varten.

Kahdenväliset sopimukset

Suomi on solminut myös kahdenvälisiä sopimuksia yleisestä pelastustoiminnasta ja meripelastustoiminnasta. Nämä sopimukset ovat muita yleissopimuksia suppeampia. Jäljempänä on mainittu merkittävimmät tällaisista sopimuksista.

Suomi solmi Venäjän kanssa Moskovassa 5.3.1993 sopimuksen yhteistyöstä merenkulun ja ilmailun etsintä- ja pelastuspalvelun alalla (SopS 28/1994). Sopimuksen mukaan Suomi ja Venäjä sitoutuvat pitämään merenkulun ja ilmailun etsintä- ja pelastuspalvelualueidensa välisenä rajana maiden lentotiedotusalueiden välistä rajaa eli FIR -rajaa (Flight Information Region, FIR). Lisäksi sopijapuolet sitoutuvat kehittämään pelastuspalvelujensa välistä yhteistyötä. Yhteistyö käsittää yhteisiä etsintä- ja pelastusharjoituksia, säännöllisiä valtioiden välisten viestiyhteyksien kokeiluja, etsintä- ja pelastuspalvelun asiantuntijoiden keskinäisiä vierailuja sekä etsintä- ja pelastuspalvelua koskevien tietojen ja kokemusten vaihtoa. Kumpikin sopijapuoli myös takaa omalla etsintä- ja lentopelastuspalvelualueellaan riittävät meri- ja lentopelastusjärjestelyt.

Suomen ja Ruotsin välillä solmittiin Tukholmassa 17.11.1993 sopimus yhteistyöstä meri- ja lentopelastuspalvelun alalla (SopS 27/1994). Sopimuksessa sovittiin FIR -rajan käyttämisestä merenkulun ja ilmailun etsintä- ja pelastuspalvelualueiden välisenä rajana. Sopimuksen sisältö on samanlainen kuin Venäjän kanssa solmittu vastaava sopimus.

Suomen ja Viron välillä solmittiin Tallinnassa 9.9.1998 sopimus merellä ja ilmassa tapahtuvasta yhteistyöstä etsintä- ja pelastuspalvelussa (SopS 53/1999). Sopijapuolet pitävät Tampereen ja Tallinnan lentotiedotusalueiden välistä rajaa etsintä- ja pelastuspalvelualueidensa välisenä rajana merellä ja ilmassa. Sopimus on samankaltainen kuin Suomen Venäjän kanssa solmima sopimus.

Tukholmassa laadittiin 20.1.1989 yleisen pelastuspalvelun kannalta tärkeä sopimus. Sopimus koskee Suomen, Tanskan, Norjan ja Ruotsin välistä rajojen yli ulottuvaa yhteistyötä. Sen tarkoituksena on estää tai rajoittaa onnettomuustapauksien vahinkoja, jotka voivat kohdistua ihmisiin, omaisuuteen tai ympäristöön (SopS 21/1992). Sopimus on puitesopimus, joka koskee pohjoismaisia monenvälisiä tai kahdenvälisiä sopimuksia.

Muut meripelastusta koskevat kansainväliset sopimukset

Suomen meripelastusta koskeva lainsäädäntö perustuu Hampurin sopimuksen lisäksi myös muihin kansainvälisiin sopimuksiin, jotka on saatettu kansallisesti voimaan joko lailla tai asetuksella. Näitä ovat muun muassa kansainvälinen yleissopimus ihmishengen turvallisuudesta merellä (International Convention for the Safety of Life at Sea, SOLAS) vuodelta 1974 myöhempine päivityksineen ja kansainvälinen yleissopimus alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä (International Convention for the Prevention of Pollution from Ships eli MARPOL -sopimus) vuodelta 1973 myöhempine päivityksineen.

SAR -yhteistoimintasuunnitelmien laatimisen pääpiirteet

Rajavartiolaitos ylläpitää SAR -yhteistoimintasuunnitelman laatimiseen ja päivittämiseen liittyvää aineistoa internetissä osoitteessa www.raja.fi/sar. Sivuilla on muun muassa kuvaus Suomen meripelastustoimesta pdf-muodossa.

Alus ja laivanisäntä laativat aluksen SAR -yhteistoimintasuunnitelman SOLAS -sopimuksen (luku V/kohta 7.3) ja IMO:n ohjeiden (MSC/Circ. 1079) mukaisesti. Laivanisäntä tulostaa Suomen meripelastustoimen osuuden SAR -yhteistoimintasuunnitelmasta internetistä ja liittää sen omaan SAR -yhteistoimintasuunnitelmaansa.

Laivanisäntä ottaa yhteyttä liikennealueesta riippuen MRCC Turkuun tai MRSC Helsinkiin uuden SAR -yhteistoimintasuunnitelman laatimiseksi tai aikaisemman päivittämiseksi. Tarvittaessa laivanisäntä sopii tapaamisen rajavartiolaitoksen edustajan kanssa. Vähäiset muutokset valmiiseen SAR -yhteistoimintasuunnitelmaan voidaan ilmoittaa sähköpostilla tai puhelimitse. Koordinoivina yhteyspisteinä toimivat MRCC Turku ja Suomenlahdella liikennealusten osalta MRSC Helsinki.

Laivanisäntä toimittaa laaditun suunnitelman aluksen liikennealueesta riippuen kahtena kappaleena joko MRCC Turkuun tai MRSC Helsinkiin, jotka vastaavat asiakirjan jakamisesta rajavartiolaitoksen sisällä meripelastuksen johtokeskuksiin.

MRCC Turku ylläpitää tiedostoa, jossa on lueteltu kaikki Rajavartiolaitokselle toimitetut SAR -yhteistoimintasuunnitelmat, niiden toimitusajankohta, päivitysten ajankohdat ja suunnitelmien kumoamiset. MRCC Turku toimittaa kyseisen tiedoston muille meripelastuksen johtokeskuksille sekä Liikenteen turvallisuus virastolle aina muutosten yhteydessä.

Aluksilla suoritettavien tarkastusten yhteydessä merenkuluntarkastajat tarkastavat aluksen SAR -yhteistoimintasuunnitelman ajantasaisuuden hyödyntäen MRCC:n ylläpitämää luetteloa SAR -yhteistoimintasuunnitelmista.

SAR -yhteistoimintasuunnitelman laatiminen aluksen, meripelastustoimen ja laivanisännän välillä

1 YLEISTÄ

SAR -yhteistoimintasuunnitelma (myöhemmin myös suunnitelma) on laadittava SOLAS -yleissopimuksen V luvun kohdan 7.3 mukaisesti:

Matkustaja-aluksilla, joita luku I koskee, on oltava hätätilanteen varalta suunnitelma yhteistyöstä asianmukaisen meripelastustoimen kanssa. Suunnitelma on laadittava aluksen, määräyksessä IX/1 määritellyn varustamon (laivanisännän) sekä meripelastustoimen yhteistyönä. Suunnitelman tulee sisältää määräyksiä määräaikaisharjoituksista, joita järjestetään suunnitelman tehokkuuden testaamiseksi. Suunnitelma on laadittava järjestön (IMO) laatimien ohjeiden pohjalta.

Tässä käsiteltävät ohjeet perustuvat Kansainvälisen merenkulkujärjestön IMO:n ohjeisiin (MSC/Circ.1079 liitteinen). Alkuperäiset asiakirjat ovat saatavana internetissä osoitteessa www.raja.fi/sar.

SAR -yhteistoimintasuunnitelman tarkoituksena on lisätä aluksen, laivanisännän ja meripelastustoimen yhteistoimintakykyä hätätilanteessa. Tämä edellyttää sujuvaa tiedonkulkua osapuolien välillä. Yhteisiä hätätilanneharjoituksia tulee järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Suunnitelman tavoitteena on yhdistää laivanisännän, matkustaja-aluksen ja meripelastustoimen suunnitelmat siten, että ne täydentävät toisiaan. Suunnitelman tarkoituksena on mahdollistaa nopea ja tehokas yhteydenpito hätätilanteessa osapuolten välillä sekä lisätä tietojen helppoa saatavuutta ja ajanmukaisuutta. Yhteystietojen päivittäminen ja ajanmukaiset tiedot aluksen suunnitellusta reitistä sekä sen viestintä- ja hälytysjärjestelmistä ovat tärkeitä. Suunnitelman tarkoituksena on myös tarjota alukselle ja laivanisännälle tietoa aluksen toiminta-alueen meripelastustoimesta ja muista hätäpalveluista sekä auttaa päätöksenteossa ja varautumissuunnittelussa.

SAR -yhteistoimintasuunnitelma ei korvaa aluksen jo olemassa olevia hätätilannesuunnitelmia. Suunnitelman tulee olla lyhyt ja yksinkertainen, jotta sitä olisi helppo käyttää hätätilanteessa. Suunnitelman tekemisessä on käytettävä IMO:n ohjeiden mukaista mallia, jotta SAR -yhteistoimintasuunnitelman osia voidaan helposti päivittää niin, ettei koko suunnitelmaa tarvitse uusia, jos siihen tehdään muutoksia. Suunnitelman laatimiseen vaikuttaa se, millaisessa liikenteessä matkustaja-alus on. Säännöllisessä reittiliikenteessä olevien alusten laivanisäntien tulee laatia SAR -yhteistoimintasuunnitelma meripelastustoimen kanssa jäljempänä olevien ohjeiden mukaisesti.

Seuraavat ohjeet eivät koske aluksia, jotka liikkuvat epäsäännöllisesti useiden meripelastustoimien vastuualueilla (esimerkiksi risteilyalukset). Tällaisia aluksia koskeva ohje on IMO:n asiakirjan MSC / Circ.1079 liitteessä, ks. www.raja.fi/sar.

2 OHJEITA SAR-YHTEISTOIMINTASUUNNITELMAN LAATIMISEKSI

Seuraavat ohjeet koskevat matkustaja-aluksia, jotka liikkuvat säännöllisillä reiteillä (esimerkiksi autolautat). Laivanisännät laativat yhdessä meripelastustoimen kanssa kohdassa 4 kuvatun mukaisen SAR -yhteistoimintasuunnitelman ja huolehtivat sen päivittämisestä. Myös kaaviossa 1 kuvataan suunnitelman laatimista. Yleiskuvaus SAR -yhteistoimintasuunnitelman laatimisen periaatteista on Meripelastusohje 2010:n liitteessä 5.

Laivanisäntä ja meripelastustoimi täyttävät omat osansa SAR -yhteistoimintasuunnitelmasta. Osat kootaan yhteen kansioksi. Laivanisäntä on vastuussa tietojen antamisesta osaan 1 (laivanisäntä) ja osaan 2 (alus, alukset). Meripelastustoimen vastuulla on osa 3 (meripelastustoimen meripelastuskeskukset) ja osa 4 (meripelastustoimen etsintä- ja pelastusresurssit). Laivanisäntä ja meripelastustoimi vastaavat molemmat osista 5 (suhteet tiedotusvälineisiin) ja 6 (määräaikaisharjoitukset). Osa 5 sisältää yhteenvedon siitä, miten laivanisäntä ja meripelastustoimi tiedottavat hätätilanteessa. Osaa 6 (määräaikaisharjoitukset) käsitellään tarkemmin kohdassa 3.

Valmis SAR -yhteistoimintasuunnitelma tulee toimittaa alukselle, laivanisännälle ja meripelastustoimelle. Aluksen tarkastusten yhteydessä varmistetaan, että kaikilla osapuolilla on päivitetty versio SAR -yhteistoimintasuunnitelmasta.

SAR -yhteistoimintasuunnitelma tulee laatia englanniksi ja sopimuksen mukaan kielillä, joita alus, laivanisäntä ja meripelastustoimi käyttävät. Osapuolet ovat velvollisia pitämään tiedot ajantasaisina ja huolehtimaan siitä, että muutokset päivitetään SAR -yhteistoimintasuunnitelmaan.

3 MÄÄRÄAIKAISHARJOITUKSET JA SAR-YHTEISTOIMINTASUUNNITELMAN PÄIVITTÄMINEN

SAR -yhteistoimintasuunnitelmaan kuuluu määräaikaisharjoituksia. Harjoitusten luonne riippuu aluksen liikennöintialueesta ja meripelastustoimen resursseista. Yhteistoimintasuunnitelmaa tulee harjoitella kerran vuodessa esimerkiksi ISM -säännösten mukaisten harjoitusten yhteydessä. Harjoituksiin osallistujat vastaavat kukin omista kustannuksistaan.

Harjoitukset voidaan järjestää monilla eri tavoilla. Ne voivat olla esimerkiksi täysimittaisia live-harjoituksia tai koordinointi- ja viestintäharjoituksia. Olennaista on, että harjoitukset kohdistuvat aluksen, laivanisännän ja meripelastustoimen yhteistoimintaan. Jos alus on järjestänyt yhteistoimintaharjoituksen viimeisten 12 kuukauden aikana tai se on ollut osallisena SAR -tilanteessa, katsotaan sen täyttäneen määräysten mukaiset velvollisuutensa.

Yhteistoimintasuunnitelman uudistaminen, ajantasaistaminen ja tarkastaminen tulee suorittaa osana ISM -säännösten edellyttämää turvallisuusjohtamisjärjestelmää. Laivanisännän tulee päivittää yhteistoimintasuunnitelma kerran vuodessa. Päivitys tarkastetaan aluksen tarkastusten yhteydessä.

4 SAR-YHTEISTOIMINTASUUNNITELMAN OSAT

Yhteistoimintasuunnitelma koostuu itsenäisistä osista, jotka kootaan yhteen kansiksi. Aluksella, laivanisännällä ja meripelastustoimella on kullakin oma kappaleensa SAR - yhteistoimintasuunnitelmasta.

Osa 1 Laivanisäntä

- 1.1 nimi ja osoite
- 1.2 yhteystiedot
 - 1.2.1 ympärivuorokautiset yhteydenottojärjestelyt hätätilanteessa ja vaihtoehdot yhteydenottojärjestelyt
 - 1.2.2 muut yhteydenottojärjestelyt (ml. vastuuhenkilöiden suorat numerot, sähköpostiosoitteet ja telefax -yhteydet)
- 1.3 kartat, joihin on merkitty reitit sekä tiedot meripelastustoimista ja niiden toiminta-alueista tai yksinkertainen kuvaus edellä mainituista
- 1.4 laivanisännän ja meripelastustoimen väliset yhteysjärjestelyt
 - 1.4.1 tapahtumatietojen antaminen
 - miten tietoja vaihdetaan tapahtuma-aikana (tiedot matkustajista, lastista ja polttoainesäiliöistä aluksella, etsintä- ja pelastusresursseista, saatavilla olevasta asiantuntija-avusta)
 - 1.4.2 yhteyshenkilöt
 - järjestelyt varustamon yhteyshenkilön siirtymisestä meripelastuskeskukseen

Osa 2 Alus, alukset

- 2.1 aluksen nimi
 - 2.1.1 aluksen perustiedot
 - MMSI -meriradiotunnus
 - kutsumerkki (call sign)
 - rekisteröintivaltio
 - alustyyppi
 - bruttovetoisuus
 - kokonaispituus (metriä)
 - suurin sallittu syväys (metriä)
 - matkanopeus
 - suurin sallittu henkilömäärä aluksella
 - tavanomainen miehistön vahvuus
 - lääkintäresurssit
 - 2.1.2 aluksella olevat viestintävälineet
 - viestintävälineet (käytettävät taajuudet ja tunnuksot, myös matkapuhelimen numero)
 - 2.1.3 kansien ja aluksen profiilin yleispiirustukset, jotka voidaan välittää sähköisesti ja joihin sisältyvät perustiedot
 - hengenpelastusvälineistä
 - sammutus- ja palontorjuntavälineistä
 - helikopterikannen / vinssausalueen piirustukset lähestymissektoreineen
 - helikopterityypit, joille helikopterikansi on suunniteltu
 - aluksella olevat välineet ihmisten pelastamiseksi merestä tai muista aluksista
 - värikuva aluksesta
- 2.2 seuraava alus (kuten alus kohdassa 2.1, jne.)

Osa 3 Meripelastustoimen meripelastuskeskukset

- 3.1 reitin varrella olevat meripelastustoimen vastuualueet ja meripelastuslohkot
 - kartta, josta käy ilmi aluksen toiminta-alueella olevat meripelastuslohkot
- 3.2 meripelastusjohtaja (SMC)
 - määrittely
 - yhteenveto tehtävistä
- 3.3 onnettomuuspaikan johtaja (OSC).
 - määrittely
 - valintakriteerit
 - yhteenveto tehtävistä

Osa 4 Meripelastustoimen etsintä- ja pelastusresurssit

- 4.1 meripelastustoimen vastuualue
 - 4.1.1 meripelastuskeskus (MRCC) ja meripelastuslohkokeskukset (MRSC)
 - osoitteet
 - 4.1.2 viestintä
 - välineet
 - käytettävissä olevat taajuudet
 - vahdinpito
 - yhteystietoluettelo (meriradiotunnus, radiotunnukset, puhelin-, telefax- ja telex-numerot, s-postiosoite)
 - 4.1.3 Yleiskuvaus meripelastusyksiköistä, niiden saatavuudesta ja muista resursseista
 - nopeat pelastusalukset
 - muut alukset
 - raskaat / kevyet helikopterit
 - pitkän kantaman ilma-alukset
 - sammutus- ja palontorjuntakalusto
 - 4.1.4 viestintäsuunnitelma
 - 4.1.5 etsintäsuunnittelu
 - 4.1.6 lääkinällinen neuvonta ja apu
 - 4.1.7 palontorjunta, kemikaalien aiheuttamat vaarat, jne.
 - 4.1.8 maihintulojärjestelyt
 - 4.1.9 ilmoitukset lähiomaisille
 - 4.1.10 etsintä- ja pelastustoimien keskeyttäminen tai lopettaminen

Osa 5 Tiedottaminen meripelastustilanteissa

Tähän osaan laaditaan meripelastustoimen tehtävien varalta yhteinen tiedotussuunnitelma meripelastustoimen ja laivanisännän välillä.

Rajavartiolaitoksen kuvaus meripelastustoimen tiedottamisen periaatteista on internet-osoitteessa www.raja.fi/sar. Laivanisäntä täydentää suunnitelmaa omalta osaltaan yleisten periaatteiden mukaisesti ja liittää kokonaisuuden SAR - yhteistoimintasuunnitelman osaan 5.

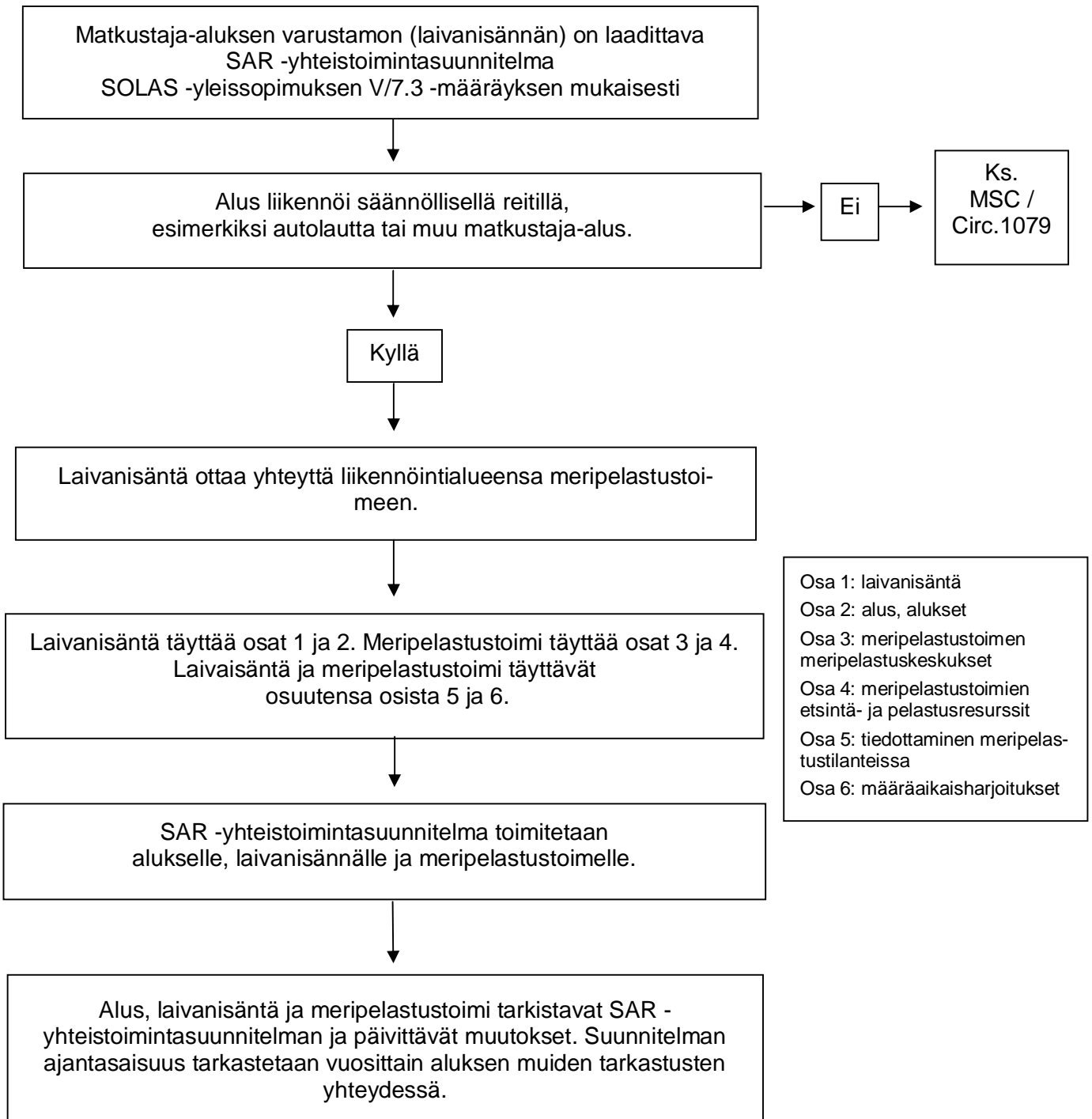
Osa 6 Määräaikaisharjoitukset

Tähän osaan laaditaan laivanisännän ja meripelastustoimen kanssa yhteiset periaatteet meripelastukseen liittyvistä harjoituksista, niiden muodosta ja määrästä sekä muun yhteistoiminnan (koulutus, tapaamiset, kokoukset) sisällöstä.

Rajavartiolaitoksen kuvaus meripelastustoimen harjoitus-, koulutus- ja muun yhteistoiminnan periaatteista on internet-osoitteessa www.raja.fi/sar. Laivanisäntä suunnittelee kyseisten periaatteiden mukaisesti alustavan määräaikaisharjoitussuunnitelman, johon on kirjattu laivanisännän tarpeiden mukainen yhteistoimintaharjoittelu. Rajavartiolaitos tarkistaa määräaikaisharjoitussuunnitelman toteuttamiskelpoisuuden omalta osaltaan, jonka pohjalta kumpikin osapuoli vievät suunnitelman mukaiset velvoitteet omiin toimintasuunnitelmiinsa. Yhteinen määräaikaisharjoitussuunnitelma viedään SAR -yhteistoimintasuunnitelman osaan 6.

5 KAAVIO SAR-YHTEISTOIMINTASUUNNITELMAN LAATIMISESTA

Kaavio 1

MERIPELASTUSTOIMEN OPETUSMODUULIT (RAJAVARTIOLAITOS)

1. MERIPELASTUSTOIMEN PERUSTEET (B-MODUULI)

Kesto 2 opintopäivää

Tavoitteena on, että koulutuksen saatuaan henkilö osaa Suomen meripelastusjärjestelmän sekä etsintä- ja pelastustehtävien johtamisen perusteet.

- kansainväliset sopimukset meripelastuspalvelusta ja naapurivaltioiden meripelastusjärjestelmät
- Suomen meripelastusjärjestelmä
- meripelastustoimi, meripelastuslaki ja -asetus sekä meripelastustoimintaa säätelevät ohjeet ja määräykset
- meripelastuksen johtokeskuksen tehtävät ja suunnitelmat sekä niiden toiminta eri vaaratilanteissa
- suur- ja monialaonnettomuudet ja niiden pelastustoimien johtaminen
- etsintä- ja pelastusyksikön toiminta
- Suomen rannikon ja Itämeren olosuhteet
- meripelastuksen historiaa
- onnettomuustyyppit ja -tilastot

2. PELASTAUTUMINEN (S-MODUULI)

Kesto 0,5 opintoviikkoa

Tavoitteena on, että koulutuksen saatuaan henkilö osaa henkilökohtaisen pelastautumisessa tarvittavat henkilökohtaiset tiedot ja taidot niin kesä- kuin talvikautena.

- yleisimmin käytössä oleva pelastautumisvälineistö ja sen käyttö
- toiminta hätä- ja aluksenjättötilanteessa
- henkilökohtainen pelastautuminen
- hypotermiakoulutus ja selviytyminen meriolosuhteissa
- avannosta pelastautuminen
- hätämerkit ja hätämerkinantovälineet
- helikopterin käyttö pelastustoiminnassa
- psykologiaa (kriisikäyttäytyminen)
- harjoittelu ja harjoitusturvallisuus
- hengenpelastusuinti

3. PELASTAMINEN (R-MODUULI)

Kesto 0,5 opintoviikkoa

Tavoitteena on, että koulutuksen saatuaan henkilö kykenee toimimaan SRU:n miehistön jäsenenä ja osaa pelastus- ja etsintätilanteissa tarvittavat henkilökohtaiset tiedot ja taidot.

Vaatimukset: S-moduuli on suoritettu. Lisäksi suositellaan F- ja ROC -moduulin suorittamista ennen R-moduulia.

- yleisimmin käytössä oleva pelastusvälineistö ja sen käyttö mm: pumpput, sammutusvälineistö, nuoranheittolaitteet, nostolaitteet, hinauskalusto, heittoliinat, valaisimet ja pimeänäkölaitteet.
- avannosta pelastaminen ja jääpelastusvälineet
- toiminta hinaustilanteessa
- karilta pelastaminen ja veneen irrottaminen
- toiminta venepalotilanteessa
- toiminta sairaan- tai loukkaantuneen kuljetuksessa
- toiminta MOB -tilanteessa
- toiminta tähyistäjänä etsintätilanteessa
- työturvallisuus ja riskien tunnistaminen

4. ENSIAPUKOULUTUS (F-MODUULI)

Kesto 1 opintoviikko

Tavoitteena on, että koulutuksen saanut henkilö osaa suorittaa meripelastustilanteiden edellyttämät ensiaputoimenpiteet sekä sairaankuljetuksen ja hätäpelastamisen perusteet.

- huomioidaan STCW 95:n määräykset
- SPR:n ensiapukurssien E I ja E II sisältö
- huomioidaan RVL:n meripelastustoiminnan erityistarpeet

(Perustason sairaankuljetusta suorittavien etsintä- ja pelastusyksiköiden henkilöstön koulutuksesta käsketään erikseen)

5. ETSINTÄ- JA PELASTUSYKSIKÖN PÄÄLLIKÖN KOULUTUS (SRU-MODUULI)

Kesto 1 opintoviikko

Tavoitteena on, että koulutuksen saatuaan henkilö osaa toimia etsintä ja pelastusyksikön päällikkönä.

Vaatimukset: R-, F- ja ROC -moduulit on suoritettu. Yhteistoimintaviranomaisilla on vaatimuksena merikokemus ja vastaava oman erikoisalan koulutus.

- meripelastusjohtaminen
- ajalehtimislaskelmat, perusteet ja käyttö
- etsintä- ja pelastusyksikön etsinnän suunnittelu ja toteutus sekä sen johtaminen
- etsintämenetelmät ja niiden käyttö eri tilanteissa
- etsinnät saaristossa ja avomerellä
- viestiliikenne meripelastustilanteissa
- pelastustyön suorittaminen, mm: Hinaus, etsintä, aluspalo, evakuointi, MOB, sairaankuljetukset
- yhteistoiminta muiden yksiköiden ja meripelastuksen johtokeskuksen kanssa
- OSC -toiminnan perusteet
- työturvallisuus ja riskien tunnistaminen

6. ONNETTOMUUSPAIKAN JOHTAJAN KOULUTUS 1 (OSC-1 -MODUULI)

Kesto 2 opintoviikkoa

Tavoitteena on, että koulutuksen saatuaan henkilö hallitsee meripelastustilanteessa onnettomuuspaikan johtajalta vaadittavat käytännön tiedot ja taidot. Moduuli on tarkoitettu RVL:n, muiden meripelastusviranomaisten ja yhteistoimintaorganisaatioiden henkilöstölle.

Vaatimukset: SRU- (tai vastaava käytännön työkokemus) ja GOC -moduulit on suoritettu. Lisäksi suositellaan L- ja SP-moduulin suorittamista ennen OSC-1:stä.

- Suomen meripelastusjärjestelmä
- meripelastuslainsäädäntö, ohjeet ja määräykset
- meripelastuspalvelun kansainväliset sopimukset
- meripelastusjohtaminen
- meripelastusviranomaisten rooli merionnettomuuksissa
- suuronnettomuuden, monialaonnettomuuden ja monipotilastilanteen erityispiirteet
- materiaalin pelastaminen ja ympäristöonnettomuudet
- salvage / SAR
- onnettomuustutkinta
- OSC:n tehtävät, oikeudet ja velvollisuudet
- meripelastustoiminnan viestiliikenne
- OSC -harjoitukset
- tiedottaminen
- tutustumiset meripelastuksen johtokeskukseen,
- erilaisten etsintä- ja pelastusyksiköiden kalustoon ja toimintaan sekä
- kauppa-aluksen turvallisuusjärjestelyihin.

- työturvallisuus ja riskien arviointi
- inhimilliset tekijät (kriisikäyttäytyminen ja -johtaminen)
- yhteistoiminta ilma-alusten kanssa
- lääkintä (potilaslajittelu, sairaskuljetukset, tyypillisimmät vammat)
- etsinnän suunnittelu ja johtaminen
- ryhmätyöskentely, ryhmädynamiikka

7. ONNETTOMUUSPAIKAN JOHTAJAN KOULUTUS 2 (OSC-2 -MODUULI)

Kesto 1 opintoviikko

Tavoitteena on, että koulutuksen saatuaan henkilö hallitsee meripelastustilanteessa onnettomuuspaikan johtajalta vaadittavat käytännön tiedot ja taidot. Moduuli on tarkoitettu kauppa-alusten kansipäällystölle ja varustamojen turvallisuushenkilöstölle.

Vaatimukset: vähintään vahtiperämiehen pätevyyskirja ja usean vuoden käytännön merikokemus.

Kurssilaiset opiskelevat pääosan luentomateriaalista itseopiskeluna ennen kurssia. OSC-2 moduuli on harjoituspainotteinen ja voi muodostaa OSC-1 moduulin toisen viikon.

- Suomen meripelastusjärjestelmä
- meripelastuslainsäädäntö, ohjeet ja määräykset
- meripelastuspalvelun kansainväliset sopimukset
- meripelastusjohtaminen
- meripelastusviranomaisten rooli merionnettomuuksissa
- suuronnettomuuden, monialaonnettomuuden ja monipotilastilanteen erityispiirteet
- salvage / SAR
- materiaalin pelastaminen ja ympäristöonnettomuudet
- onnettomuustutkinta
- OSC:n tehtävät, oikeudet ja velvollisuudet
- meripelastustoiminnan viestiliikenne
- OSC -harjoitukset
- tiedottaminen
- tutustumiset meripelastuksen johtokeskukseen,
- erilaisten etsintä- ja pelastusyksiköiden kalustoon ja toimintaan.
- työturvallisuus ja riskien arviointi
- inhimilliset tekijät (kriisikäyttäytyminen ja -johtaminen)
- yhteistoiminta ilma-alusten kanssa
- lääkintä (potilaslajittelu, sairaskuljetukset, tyypillisimmät vammat)
- etsinnän suunnittelu ja johtaminen

8. OPERAATTORIKOULUTUS 1 (RCC-1 ja RCC-2 -MODUULIT)

Kesto 3-4 opintopäivää + 3-4 opintopäivää

Tavoitteena on, että koulutuksen saatuaan henkilö hallitsee johtokeskustyöskentelyn perusteet ja kykenee toimimaan operaattorina. RCC-1 ja RCC-2 kurssit toimivat samalla operaattoreiden kertauskursseina.

Vaatimukset: B-, SP-, GOC- ja CSOC -moduulin suorittaminen.

8.1. RCC-1 -MODUULI

- meripelastusjohtaminen
- hätäilmoitusten vastaanottoon liittyen hälytysten kirjaaminen ja tietojen kerääminen
- riskiarviointi
- haastattelu- ja puhuttelutekniikka
- etsintä ja pelastusyksiköiden hälyttäminen
- resurssitilannekuvan kerääminen ja ylläpitäminen
- rekistereiden hyödyntäminen
- ilmoituksen vastaanottoon ja rekistereiden käyttö

8.2. RCC-2 -MODUULI

- RVT:n meripelastussovellus
- hätä- ja turvallisuusliikenteen johtaminen
- Hätä- ja turvallisuusliikenteen käytännön harjoittelu
- meri(pelastus)englannin perusteet + käytännön harjoittelu (SMCP)
- RVT:n meripelastussovelluksen käyttöharjoitukset
- tilastointi ja raportointi

9. MERIPELASTUSJOHTAJAKOULUTUS (SMC-MODUULI)

Kesto 2 opintoviikkoa

Kurssi antaa pätevyyden meripelastusjohtajan tehtävään.

Vaatimukset: SP-, GOC- ja OSC-1 moduulit suoritettu. Lisäksi suositellaan ACO- ja CSOC -moduulien suorittamista ennen kurssia. RCC -moduulin suorittamisesta on etua, sillä SMC -moduulissa on hallittava RVT:n meripelastussovelluksen käyttö. Vaatimuksista voidaan poiketa koulutettaessa yhteistoimintaviranomaisia.

- meripelastusjärjestelmän kokonaistuntemus
- meripelastusjohtaminen
- resurssien tuntemus ja käyttö
- ilmoitusten vastaanotto, tilanteenarvio ja toiminnan perusajatus
- vaaratilanteen asteen määrittäminen
- toiminnan suunnittelu ja käskytyt
- toiminnan johtaminen
- johtoryhmätyöskentelyn perusteet
- yhteistoiminta ilma-alusten kanssa
- ympäristö- ja monialaonnettomuudet
- yhteistoiminta muiden viranomaisten kanssa
- kansainvälisten yhteyksien hoitaminen
- tiedottaminen
- tilastointi ja raportointi
- SMC:n oikeudellinen asema
- lääkintä (tilanteenarviointi)
- erikoistilanteet (kuten esim. sukellusonnettomuudet)
- simulaattoriharjoitukset joissa työkielenä myös englanti
- meri(pelastus)englanti + kommunikointi (SMCP)
- toiminta ryhmässä ja ryhmädynamiikka

10. MERIPELASTUSENGLANTI (L-MODUULI)

kesto 1 opintoviikko + itseopiskelu

Intensiivikurssi, (perehtyminen IMO Standard Marine Communication Phrases, SMCP)

Tavoitteena on, että koulutuksen saatuaan henkilö hallitsee merenkulun ja meripelastuksen keskeisen sanaston sekä kykenee hoitamaan hätä- ja turvallisuustehtäviin liittyvää radioliikennettä englannin kielellä.

Vaatimukset: Koska L-moduuli ei ole englanninkielen peruskurssi, moduulin suorittaminen vaatii englanninkielen perusteiden hallitsemisen.

- merenkulun ja meripelastuksen keskeinen sanasto
 - laivan rakenne ja laivatyytit
 - aluksen ohjailuun liittyvä sanasto
 - merionnettomuustilanteet
 - meripelastustoimi
 - helikopteripelastus

- etsintä
- hätä- ja turvallisuustilanteisiin liittyvä radioliikenne (VIRVE)

11. RANNIKKOLAIVURIN RADIOKOULUTUS (SRC-MODUULI)

Kesto 2 opintopäivää

Tavoitteena on, että koulutuksen saanut henkilö läpäisee rannikkolaivurin radiotutkinnon.

12. RAJOITETTU RADIOASEMAN HOITAJAN KOULUTUS (ROC-MODUULI)

Kesto 5 opintopäivää

Tavoitteena on, että koulutuksen saanut henkilö läpäisee rajoitetun radioaseman hoitajan tutkinnon.

12.1. RAJOITETUN RADIOASEMAN HOITAJAN TÄYDENNYSKOULUTUS (ROCr-MODUULI)

Kesto 1 opintopäivä.

Radiopätevyyden ylläpitävä koulutus.

13. YLEINEN RADIOASEMAN HOITAJAN KOULUTUS (GOC-MODUULI)

Kesto 10 opintopäivää

Tavoitteena on, että koulutuksen saanut henkilö läpäisee yleisen radioaseman hoitajan tutkinnon.

13.1. YLEISEN RADIOASEMAN HOITAJAN TÄYDENNYSKOULUTUS (GOCr-MODUULI)

Kesto 1 opintopäivä.

Radiopätevyyden ylläpitävä koulutus.

14. MERIPELASTUKSEN JOHTOKESKUKSEN RADIOASEMAN HOITAJAN KOULUTUS (CSOC-MODUULI)

Kesto 4 opintopäivää

Tavoitteena on, että moduulin suorittamisen jälkeen meripelastuskeskuksen tai -lohkokeskuksen päivyttäjä hallitsee GMDSS:n käytön meripelastustilanteiden johtamisessa.

Vaatimukset: GOC-moduuli on suoritettu.

- Rannikkoaseman käymä VHF/MF-DSC -kutsuliikenne ja VHF/MF -puheradioliikenne
- Cospas-Sarsat
- Inmarsat
- Navtex
- SART
- VHF -käsiradio ja ilmailuradio
- Meripelastuksen johtokeskuksen viestijärjestelmät
- Meriradioliikennettä koskevat määräykset, ohjeet ja julkaisut

15. ETSINNÄN SUUNNITTELU JA JOHTAMINEN (SP-MODUULI)

Kesto 1 opintoviikko

Tavoitteena on, että koulutuksen jälkeen henkilö osaa suunnitella ja johtaa meripelastustilanteiden etsintätehtävät. Tuntee etsintäalueen suunnitteluun ja etsintätehtävään liittyvät teoriat ja osaa käyttää RVT:n etsintä- ja ajelehtimisosiota.

Vaatimukset: SRU-moduuli suoritettu tai riittävä käytännön kokemus etsintätehtävistä.

- tilanteenarviointi
- kohteen liikkumiseen vaikuttavat voimat (virta, tuuli jne)
- etsintäalueen määrittäminen eri menetelmin
- etsintätehtävän suunnittelu, käskyttäminen ja johtaminen
- etsinnän peitto, etsintäkaistat ja -linjat sekä löytymistodennäköisyys
- RVT:n meripelastussovelluksen ajalehtimis- ja etsintäosio
- harjoitukset (ml. mahdolliset käytännön meriharjoitukset)
- yksiköiden etsintäalueiden optimointi (effort allocation)

16. MERIPELASTUSTOIMEN YHTEISTOIMINTAKURSSI (CO-MODUULI)

Kesto 1 – 3 opintopäivää

Tarkoituksena on antaa tapauskohtaisesti kohdennettua tietoa meripelastustoimesta ja Rajavartiolaitoksesta yhteistoimintaviranomaisille ja -organisaatioille. Moduuli on muokattavissa kunkin kohderyhmän tarpeiden mukaisesti ja se voidaan järjestää myös meripelastuslohkon toimesta paikallisesti.

- Suomen ja naapurimaiden meripelastusjärjestelmät
- kansainväliset ja kansalliset säädökset ja sopimukset
- meripelastusviranomaisten tehtävät
- meripelastuksen johtokeskuksen toimintaan tutustuminen
- meripelastusjohtamisjärjestelmä
- suuronnettomuuden, monialaonnettomuuden ja monipotilastilanteen erityispiirteet
- tutustuminen meripelastuslentotoimintaan
- tutustuminen erilaisiin etsintä- ja pelastusyksiköihin
- tutustuminen pelastautumisvälineistöön
- onnettomuustyyppit ja -tilastot
- onnettomuusanalyysit ja esitelmät
- keskustelut ja ryhmätyöt

17. LENTOTOIMINNAN KOORDINAATTORIKOULUTUS (ACO-MODUULI)

Kesto 4-5 opintopäivää

Moduuli on tarkoitettu henkilöille, jotka joutuvat toimimaan lentotoiminnan koordinaattorina, onnettomuuspaikan johtajana ja meripelastuksen johtokeskuksessa tai johtoryhmässä työskenteleville henkilöille sekä ACO:n alaisuudessa toimivien ilma-alusten päälliköille ja perämiehille.

Tavoitteena on, että koulutuksen saatuaan henkilö tuntee ACO:n, OSC:n ja meripelastuksen johtokeskuksen yhteistoimintatavat ja menetelmät ja kykenee toimimaan meripelastustilanteessa lentotoiminnan koordinaattorina, hänen työparinaan tai alaisuudessaan.

- meripelastusalan ajankohtaiset asiat
- meripelastusjohtaminen
- OSC:n ja meripelastuksen johtokeskuksen toiminta
- ACO:n tehtävät, lentomenetelmät (VFR, IFR)
- lentoturvallisuus meripelastustoiminnassa
- meripelastuslentotoiminta
- harjoitukset
- asiantuntijaluennot
- Itämeren alueen SAR -lentokalusto

18. SRU:N HENKILÖSTÖN AMMATTITAITOA YLLÄPITÄVÄ KOULUTUS (SAR-1 MODUULI)

Kesto 4 opintopäivää, (voi koostua useista erillisistä hallintoyksiköiden toteuttamista harjoitustilanteista).

Moduulissa kerrataan käytännön harjoitteluna S-, R- ja SRU -moduuleissa opetetut asiat.

- meripelastusalan ajankohtaiset asiat ja aiheet
- meripelastusjärjestelmä, säädökset ja määräykset
- pelastautumisvälineistön käyttö
- etsintä- ja pelastusvälineistön käyttö
- etsinnän suunnittelu ja suorittaminen
- helikopterin käyttö etsintä- ja pelastustoiminnassa
- SRU:n toiminta erilaisissa etsintä- ja pelastustilanteissa
- viestiliikenne etsintä- ja pelastustilanteissa
- OSC:n toiminta ja yhteistoiminta meripelastuksen johtokeskuksen kanssa
- työturvallisuus
- HUET -koulutus (Helicopter Under Water Escape Training).

19. MERIPELASTUSJOHTAMISTAIDON YLLÄPITÄVÄ KOULUTUS (SAR-2 MODUULI)

Kesto 0,5 opintoviikkoa, (voi koostua useista erillisistä hallintoyksiköiden toteuttamista harjoitustilanteista).

Moduulissa kerrataan simulaatioharjoitteluna OSC-, RCC-1, RCC-2, SP-, ACO- ja SMC -moduuleissa opetetut asiat.

- meripelastusalan ajankohtaiset asiat ja aiheet
- viestiliikenne etsintä ja pelastustilanteissa
- etsinnän suunnittelu ja johtaminen
- tilanteenarviointi, toiminnan suunnittelu ja johtaminen
- johtoryhmätyöskentely ja monialaonnettomuudet
- harjoitukset
- meri(pelastus)englannin käyttö

20. ONNETTOMUUSPAIKAN JOHTAJAN KERTAUSKOULUTUS (OSCr-MODUULI)

Kesto 1 opintopäivä

Moduulissa kerrataan OSC1- ja OSC2-kurssin asiat meripelastusyksikössä simuloituna radio-/tilanneharjoituksena.

- * hätä- ja pikaradioliikenne
- * meri(pelastus)englanti
- * tilannekuva
- * etsinnän suunnittelu
- * käskytyt
- * meripelastusjohtaminen

21. MERIPELASTUSKOULUTTAJAN KURSSI (TC-MODUULI)

Kesto 2 opintopäivää

Moduulissa koulutetaan / kerrataan meripelastuskoulutukseen liittyviä asioita. Koulutustavoitteena on antaa opiskelijalle tiedot ja taidot toimia meripelastustoimen kouluttajana RMVK:lla ja hallintoyksiköissä. Kurssi antaa valmiudet suunnitella, toteuttaa ja järjestää meripelastustoimen opetustilaisuuksia kenttätasolla. Kurssi on samalla vuosittainen kertauskurssi.

- * meripelastuksen perusteet
- * opetustilaisuuden järjestäminen
- * opetus
- * vedestä pelastaminen
- * pelastautuminen
- * hypotermia
- * hätämerkinantovälineet
- * pelastusvälineet
- * helikopteritoiminta

MERIPELASTUSTOIMEN KOULUTUSJÄRJESTELMÄN LIITTYVÄT LYHENTEET

- * **ACO** = Aircraft Co-ordinator = Lentotoiminnan koordinaattori
- * **B** = Basics = Perusteet
- * **CO** = Co-operation = Yhteistoiminta
- * **CSOC** = Coast Station Operators Certificate = Meripelastuksen johtokeskuksen radioaseman hoitajan todistus
- * **F** = First Aid = Ensiapumoduuli = **EA**
- * **GMDSS** = Global Maritime Distress and Safety System
- * **GOC** = General Operators Certificate = Yleinen radioasemanhoitajan todistus
- * **IAMSAR** = International Aeronautical and Maritime Search and Rescue Manual = Kansainvälinen lento- ja meripelastuskäsikirja
- * **IMO** = International Maritime Organization = Kansainvälinen merenkulkujärjestö
- * **L** = Language = Kieli (englanti)
- * **MOB** = Man Over Board = Mies meressä
- * **MRCC** = Maritime Rescue Co-ordinator Centre = Meripelastuskeskus
- * **MRSC** = Maritime Rescue Sub-Centre = Meripelastuslohkokeskus
- * **OSC** = On Scene Co-ordinator = Onnettomuuspaikan johtaja
- * **R** = Rescue = Pelastaminen
- * **RCC** = Rescue Co-ordinator Centre = Pelastuskeskus / Johtokeskus
- * **ROC** = Restrict Operators Certificate = Rajoitettu radioasemanhoitajan todistus
- * **RVT** = Rajavartiotoiminnan tietojärjestelmä
- * **S** = Survival = Pelastautua, pelastua
- * **SAR** = Search and Rescue = Etsintä ja pelastus
- * **SC** = Search and Rescue Co-ordinator = Meripelastustoimen johtaja (käytännössä merivartioston komentaja tai valmiuspäivystäjä)
- * **SMC** = Search and Rescue mission Co-ordinator = Meripelastusjohtaja
- * **SP** = Search Planning = Etsinnän suunnittelu
- * **SRC** = Short Range Certificate = Rannikkolaivurin radiotodistus
- * **SRU** = Search and Rescue Unit = Etsintä- ja pelastusyksikkö

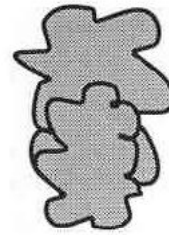
Punainen
laskuvarjoraketti

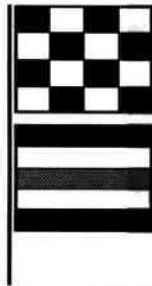
Liekit

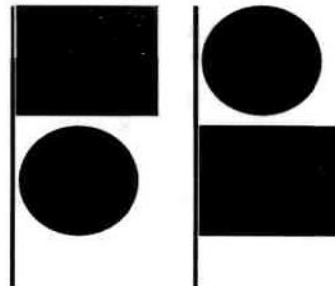
Punainen
soihdu

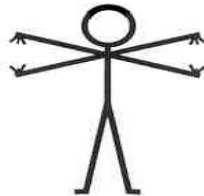
Oranssi savu

Lipuista "N.C."

Neliön ja pallon muotoiset kuvat päällekkäin

Jatkuvasti ja hitaasti käsien
heiluttaminen

S.O.S valona tai äänenä

HÄTÄMERKIT (meriteiden sääntöjen liite IV)

1. Seuraavat merkit, käytettyinä tai näytettyinä joko yhdessä tai erikseen, tarkoittavat hätää ja avun tarvetta:
 - a) tykinlaukaus tai muu pamahdusmerkki annettuna noin 1 minuutin väliajoin;
 - b) keskeytymätön ääni jollakin sumumerkinantolaitteella;
 - c) yksitellen lyhyin väliajoin ammutut raketit tai pommit, jotka sinkoavat punaisia tähtiä;
 - d) radiosähkötyksellä tai muulla viestitysmenetelmällä annettu merkkiryhmä ... - - - ... (SOS) Morsen järjestelmän mukaan;
 - e) radiopuhelimella sana: "MAYDAY";
 - f) hätämerkki NC Kansainvälisen viestityskirjan mukaan;
 - g) merkki, jonka muodostaa nelikulmainen lippu ja sen ylä- tai alapuolella oleva pallo tai muu sen kaltainen esine;
 - h) tulen liekit aluksessa (esim. palavista terva-, tai öljytynnyreissä ym.);
 - i) laskuvarjoraketti tai käsisoihdu, joka näyttää punaista valoa;
 - j) savumerkki, joka kehittää oranssin väristä savua;
 - k) sivuille ojennettujen käsivarsien verkkainen ja jatkuva nostaminen ja laskeminen;
 - l) radiosähkötyksen hälytysmerkki;
 - m) radiopuhelimen hälytysmerkki;
 - n) hätäpaikkaa ilmaisevan poijun radiomerkit;
 - o) radioliikennejärjestelmillä lähetetyt hyväksytyt merkit;
 - p) digitaaliselektiivikutsulla lähetetty hälytys.

2. On kiellettyä käyttää tai näyttää mitään edellä mainituista merkeistä paitsi osoittamaan hätää ja avun tarvetta. Samoin on kiellettyä käyttää mitään merkkiä, joka voidaan käsittää joksikin edellä mainituksi merkiksi. Luvanaalaisten hätämerkkien (hätäraketit, käsisoihdut ja oranssi savu) harjoituskäyttöön voi luvan antaa merivartiosto tai poliisi.

3. Huomiota kiinnitetään Kansainväliseen viestikirjaan ja Kauppa-alusten etsintä- ja pelastuskäsikirjan (MER-SAR) asiaankuuluviin osiin sekä seuraaviin merkkeihin:

- a) kappale oranssinväristä peitekangasta, jossa on joko musta neliö ja ympyrä tai muu sopiva kuvio (ilmasta tapahtuvaa havaitsemista varten)
- b) veden värjäysaine.

Tavallisimmat kansainväliset lyhenteet ja niiden merkitys meripelastustoimen yhteydessä.

lentotoiminnan koordinaattori	ACO	aircraft co-ordinator
alusten automaattinen tunnistusjärjestelmä	AIS	automatic identification system
lentopelastuskeskus	ARCC	aeronautical rescue co-ordination centre
lentopelastuslohkokeskus	ARSC	aeronautical rescue co-ordination sub-centre
tuloaika	ATA	actual time of arrival
lähtöaika	ATD	actual time of departure
peitto	C	coverage factor
Inmarsat-maa-asema	CES	coast earth station
COSPAS-satelliittijärjestelmä	COSPAS	space system for search of vessels in distress
rannikkoradioasema	CRS	coast radio station
radiotunnus	C/S	call sign
etsinnän aloituspaikka	CSP	commence search point
pintaetsinnän johtaja	CSS	coordinator surface search
suuntiminen	DF	direction finding
virtauksen mittauspoiju	DMB	datum marker buoy
laitteet etäisyyden määrittämistä varten	DME	distance measuring equipment
digitaalinen selektiivikutsu	DSC	digital selective call
ilmailun hätälähetin	ELT	emergency locator transmitter
merenkulun hätälähetin	EPIRB	emergency position-indicating radio beacon
arvioitu saapumisaika	ETA	estimated time of arrival
arvioitu lähtöaika	ETD	estimated time of departure
maailmanlaajuinen merenkulun hätä- ja turvallisuusjärjestelmä	GMDSS	global maritime distress and safety system
kansainvälinen aika	GMT	Greenwich mean time
satelliittipaikannuslaite	GPS	global positioning system
bruttotonnia	GT	gross tons
kansainvälinen siviili-ilmailujärjestö	ICAO	international civil aviation organization
kansainvälinen lento- ja meripelastuskäsikirja	IAMSAR	international aeronautical and maritime search and rescue manual

kansainvälinen sopimus koskien meripelastusta	IMO-SAR	international convention on maritime search and rescue
kansainvälinen merenkulkujärjestö	IMO	international maritime organization
Inmarsat-satelliittijärjestelmä	Inmarsat	international mobile satellite organization
Inmarsat-maa-asema	LES	land earth station
COSPAS/SARSAT-maa-asema	LUT	local user terminal
merenkulun avustuspalvelut	MAS	Maritime Assistance Services
COSPAS/SARSAT-valvontakeskus	MCC	mission control centre
kauppa-alusten meripelastusohje	MERSAR	merchant ship search and rescue manual
meriradionumero	MMSI	maritime mobile service identity
meripelastuskeskus	MRCC	maritime rescue co-ordination centre
meripelastuslohkokeskus	MRSC	maritime rescue co-ordination sub-centre
merenkulun turvallisuustieto	MSI	maritime safety information
merenkulun turvallisuustiedon automaattinen vastaanotin	NAVTEX	navigational telex
onnettomuuspaikan johtaja	OSC	on-scene co-ordinator
toiminta-aika alueella	OSE	on-scene endurance
henkilökohtainen hätälähetin	PLB	personal locator beacon
löytymistodennäköisyys	POD	probability of detection
etsinnän säde	R	search radius
pelastustoimien koordinoitikeskus	RCC	rescue co-ordination centre
pelastustoimien lohkokeskus	RSC	rescue sub-centre
pelastusalus	RV	rescue vessel
etsintälinjaväli	S	track spacing
meripelastus	SAR	search and rescue
SARSAT-satelliittijärjestelmä	SARSAT	search and rescue satellite-aided tracking
tutkavastaaja	SART	search and rescue transponder
meripelastustoimen johtaja	SC	search and rescue co-ordinator
Inmarsat-alusasema	SES	ship earth station
tilanneraportti	SITREP	situation report
meripelastusjohtaja	SMC	search and rescue mission co-ordinator
kansainvälinen merenkulun turvallisuutta koskeva sopimus	SOLAS	safety of life at sea

satelliittihälytysjärjestelmän kansainvälinen yhteydenottopiste	SPOC	SAR point of contact
meripelastustoimen vastuualue	SRR	search and rescue region
meripelastuslohko	SRS	search and rescue sub-region
pelastusyksikkö	SRU	search and rescue unit
puhelinvälitteiset lääkäripalvelut	TMAS	Telemedical Assistance Service
yleismaailmallinen kellonaika	UTC	universal time co-ordinated
alusliikennepalvelu	VTS	vessel traffic service

MERIPELASTUSVIRANOMAISTEN JA MUIDEN TOIMIJOIDEN KESKEISET TEHTÄVÄT

Rajavartiolaitos

Rajavartiolaitoksen esikunta

- hallinnollinen johtotaso, joka ei osallistu meripelastuksen etsintä- ja pelastustoimien operatiiviseen johtamiseen
- huolehtii meripelastustoimen suunnittelusta, kehittämisestä ja valvonnasta samoin kuin meripelastustoimeen osallistuvien viranomaisten ja vapaaehtoisten toiminnan yhteensovittamisesta valtakunnallisella tasolla

Länsi-Suomen ja Suomenlahden merivartiostot vastaavat

- meripelastustoimen järjestämisestä toiminta-alueeseensa liittyvällä meripelastuslohkollaan
- meripelastuslohkonsa meripelastuksen johtokeskuksen valmiuksista
- merivartioasemien ja vartiolaivojen valmiuksista osallistua merellä etsintä- ja pelastustoimintaan (SRU:t)

Meripelastuksen johtokeskusten (MRCC ja MRSC:t) tehtävänä on meripelastuslohkollaan tai sen osalla

- huolehtia meripelastustoimen välittömän johtamis- ja viestitysvalmiuden ylläpitämisestä
- hätäilmoitusten vastaanottamisesta
- avun osoittamisesta merellä vaarassa oleville
- etsintä- ja pelastustoimien johtamisesta.
- seurata merenkulun turvallisuusradioviestintää mahdollisten vaaratilanteiden havaitsemiseksi
- vastata meripelastuksen vaaratilanteiden radioviestinnästä
- Välittää puhelinvälitteisiä lääkärikonsultaatiota aluksille (TMAS = Telemedical Assistance Service)

Lisäksi MRCC Turku toimii Suomen SPOC-, SSAS- ja MAS -keskuksena. Meripelastuksen johtokeskukset on sijoitettu merivartiostojen esikuntien yhteyteen

Vartiolentolaivue vastaa

- Rajavartiolaitoksen lentotoiminnan järjestämisestä
- meripelastushelikopterien ja valvontalentokoneiden valmiudesta Suomen meripelastustoimen vastualueella

Sen meripelastushelikopterit ja valvontalentokoneet on sijoitettu Helsinkiin, Turkuun ja Rovaniemelle.

Raja- ja merivartiokoulu

- järjestää meripelastuksen johtamiseen liittyviä kursseja*)

(* Kurseille voi osallistua rajallisesti myös muita kuin Rajavartiolaitoksen henkilöstöä. Rajavartiolaitoksen ulkopuoliset henkilöt voivat osallistua lähinnä onnettomuuspaikan johtajan kurseille sekä etsintä- ja pelastusyksikön päällikön kurseille.

Ympäristöviranomaiset (tehtävät öljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen torjunnassa)

Suomen ympäristökeskus

- on alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaviranomainen, jonka tehtävänä on mainittujen vahinkojen torjunnan yleinen järjestäminen ja kehittäminen
- vastaa öljyvahinkojen ja kemikaalivahinkojen torjuntaa koskevien kansainvälisten sopimusten mukaisista vesien pilaantumisen ehkäisemisestä tai rajoittamista koskevista tehtävistä
- sillä on säädösten perusteella mm. seuraavia tehtäviä:
 - välttämättömistä aluksen ja lastin pelastus- ja muista töistä päättäminen ja toimenpiteisiin ryhtyminen vesien pilaantumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi
 - määrää tarvittaessa torjunnan suorittamisesta ja asettaa torjuntatöiden johtajan
 - tarvittavan torjuntamateriaalin järjestäminen
 - vastaa alusten päästöjen valvonnasta Suomen aluevesillä

Alueelliset ympäristöviranomaiset

- ohjaa ja valvoo alusöljyvahinkojen torjunnan järjestämistä sekä tarvittaessa osallistuu torjuntaan
- vastaa kunkin merialueen alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan yhteistoimintasuunnitelman laatimisesta
- vastaa myös öljyvahinkokatselmusten järjestämisestä sekä öljy- ja kemikaalivahinkojen ympäristövaikutusten tutkimusten järjestämisestä

Pelastusviranomaiset

Pelastuslaitos

- toimii aluksen päällikön alaisuudessa aluksen ollessa kulussa tai ankkuroituna
- osallistuu meripelastustoimeen palo- ja pelastustoimen erikoisosaamista vaativissa tehtävissä
- vastaa yleensä evakuointikeskuksen perustamisesta kuntien valmiussuunnitelmien mukaisesti ja koordinoi siihen liittyviä tukitoimintoja
- johtaa toimintaa pelastuslain antamin toimivaltuuksin aluksen ollessa kiinnitettyinä laituriin

Hätäkeskuslaitos

Hätäkeskus

- toimii yhteistyössä meripelastuksen johtokeskusten kanssa
- vastaanottaa tarvittaessa onnettomuusilmoitukset yleiseen hätänumeroon 112 ja välittää niistä tiedon meripelastuksen johtokeskuksiin
- suorittaa ilmoitukseen liittyvän riskinmäärityksen
- hälyttää resursseja tarvittaessa tapahtuman riskiarvioinnin ja yhteistoimintaohjeiden mukaisesti

Poliisi

Keskusrikospoliisi

- vastaa vakavan rikoksen tai onnettomuuden tutkinnasta sekä vainajien tunnistuksesta (DVI)

Poliisilaitokset (paikallispoliisi)

- osallistuu pelastustoimiin ja järjestyksen ylläpitoon
- ilmoitusvelvollisuus onnettomuudesta muille tarvittaville poliisilaitoksille ja Helsingin poliisin johtokeskukselle
- johtovastuu "Laiva-ERTI" -tilanteessa ohjeistetaan poliisin sisäisin ohjein
- Helsingin poliisilaitos:
 - valtakunnallinen vastuu erityisturvatoimenpiteistä (Karhu & Tepo) yleisen järjestyksen- ja turvallisuuteen liittyvissä tehtävissä.
 - toimii kansallisena yhteyspisteenä meripelastuskeskukselle (MRCC)
- Poliisi vastaa merialueella kadonneen henkilön etsinnästä, sen jälkeen kun meripelastustoimen etsintä- ja pelastustoimet on päätetty tuloksettomina (vrt. tämän ohjeen kohta 3.4.4.).

Ilmatieteen laitos

- antaa Rajavartiolaitoksen käyttöön toimialaansa kuuluvaa asiantuntemusta
- tuottaa meripelastustoimen tarvitsemat sää- ja meritiedot sekä näihin liittyvän varoituspalvelut
- ylläpitää Rajavartiolaitoksen sääportaalia
- pelastustoiminnan sääpalvelun tuottaminen

Terveydenhuoltoviranomaiset ja ensihoitopalvelut

- Meripelastustoimen antaman ensiavun lisäksi sairaanhoitopiirit järjestävät ja ylläpitävät myös merellisiin tehtäviin tarvittavaa ensihoitopalvelua. Hoitovalmius voidaan jakaa seuraavasti:
 - Kaikilla meripelastustoimen etsintä- ja pelastusyksiköillä on kyky vähintään "maallikko" ensiapuun.
 - Perustason ensihoitoa edellyttävissä tehtävissä käytetään pääsääntöisesti Rajavartiolaitoksen meripelastushelikoptereita. Tarvittaessa perustason ensihoitoa edellyttävissä tehtävissä voidaan käyttää myös pelastus- tai lääkintätoimen yksiköitä, jotka kuljetetaan meripelastustoimen yksiköillä onnettomuuspaikalle.
 - Meripelastustoimen päivystysvalmiudessa olevalla helikopterilla on aina etsintä- ja pelastustehtävään liittyvä perustason ensihoitovalmius sekä kyky suorittaa perustasoisen potilaan kuljetus.
 - Meripelastustoimeen liittyvissä hoitotasoa vaativissa ensihoitotehtävissä tukeudutaan terveystoimien päivystys- ja ensihoitopalveluun.
- Terveystoimien ensihoitopalvelu vastaa meripelastuksen puhelinvälittämän lääkäripalveluiden tuottamisesta sekä hoidon kiireellisyyden arviointiin liittyvän lääkäripäivystyspalvelun järjestämisestä meripelastustoimen tehtäviin liittyen.
- Sosiaaliviranomaiset huolehtivat pelastettujen psykososiaalisesta tuesta

Merenkulkuviranomaiset

Liikennevirasto

- osallistuu meripelastustoiminnan suunnitteluun
- vastaa alusliikennepalvelusta (VTS -keskusten toiminnasta)

VTS -keskus (sis. Turku radio)

- ilmoittaa havaitsemistaan tai sille ilmoitetuista onnettomuuksista välittömästi meripelastuksen johtokeskukseen
- ohjaa tarvittaessa liikennettä meripelastusjohtajan pyynnön mukaisesti
- välittää pyydettyä tietoa onnettomuuksista muulle liikenteelle

- avustaa tapahtumissa meripelastusjohtajan ohjeiden mukaisesti
- ilmoittaa onnettomuudesta merenkuluntarkastajalle

Liikenteen turvallisuusvirasto

- vastaa merenkulun tarkastustoiminnasta suorittaa tarvittavat tarkastukset onnettomuuden yhteydessä
- määrittää aluksen mahdollisuuden jatkaa matkaa
- vastaa lentopelastuspalvelun ohjaamisesta

Ilmaliikennepalveluiden tuottaja (Finavia oyj)

Lentopelastuskeskus

- vastaa meripelastuksen johtokeskusten pyynnöstä tarvittavan ilma-aluskaluston hälyttämisestä (pl. RVL:n oma kalusto)
- huolehtii lentopelastuspalvelun yhteistyövelvoitteista meripelastustoimeen liittyen
- avustaa tarvittaessa Rajavartiolaitosta ilma-aluksilla tapahtuvan pelastustoiminnan koordinoinnissa
- vastaa onnettomuusalueen ilmatilassa tapahtuvan muun kuin pelastus- tai etsintätehtäviin osallistuvan ilmaliikenteen rajoittamisesta tarvittaessa

Onnettomuustutkintakeskus

- Onnettomuustutkintakeskus on oikeusministeriön yhteydessä.
- Onnettomuuksien tutkinta perustuu onnettomuustutkintalakiin (373/1985) sekä asetukseen onnettomuustutkinnasta (79/1996). Vesiliikenneonnettomuuksien tutkintaa koskevat myös EUn ja kansainvälisen merenkulkujärjestön (IMO) säädökset.
- Merionnettomuusdirektiivi (2009/18/EY) koskee kauppamerenkulun aluksia ja yli 15-metrisiä kalastusaluksia. Direktiivi julkaistiin 28.5.2009 ja se tulee panna täytäntöön 17.6.2011. Tutkinta tulee aina tehdä merialueilla tapahtuneista hyvin vakavista (very serious) onnettomuuksista, joita ovat aluksen kokonaistuho, kuolemantapaus ja huomattava (severe) ympäristövahinko. Tutkinta tulee tehdä lippuvaltiona, rantavaltiona tai valtiona, jota asia koskee. Vakavista onnettomuuksista tehdään alustava arviointi, jonka perusteella tehdään tutkintapäätös. Tutkintaelin voi päättää myös muiden onnettomuuksien tutkinnasta.
- IMO:n uusi tutkintakoodi (MSC.255(84), Safety Investigation Code) on tullut voimaan 1.1.2010 osana SOLAS sopimusta (Chapter XI-1, Reg. 6). Koodin liittäminen osaksi SOLAS sopimusta tekee koodin noudattamisen pakolliseksi osittain (mandatory-osa). Pakollisessa osassa määrätään tutkinta pakolliseksi hyvin vakavissa onnettomuuksissa (määrittely on sama kuin EU-direktiivissä). Lisäksi koodissa on osa "Suositeltavat käytännöt".
- Vesiliikenteessä tutkitaan kauppamerenkulussa, kaupallisessa vesiliikenteessä ja ammattikäytössä oleville aluksille Suomen alueella tapahtuneet onnettomuudet ja suomalaisen aluksen ollessa kyseessä myös onnettomuudet, jotka ovat sattuneet Suomen vesialueen ulkopuolella. Myös onnettomuuden vaaratilanteet voidaan tutkia. Veneilyssä tapahtuneet onnettomuudet tutkitaan vain, jos siihen on erityistä syytä turvallisuuden lisäämiseksi tai uusien onnettomuuksien ehkäisemiseksi.
- Vesiliikenneonnettomuuden ja sen vaaratilanteen tutkinnan tarkoituksena on onnettomuuksien ennaltaehkäiseminen. Vesiliikenneonnettomuuden tutkinnan ja tutkintaselostuksen tarkoituksena ei ole käsitellä onnettomuudesta mahdollisesti johtuvaa vastuuta tai vahingonkorvausvelvollisuutta.

Viestintävirasto

- myöntää alusten radioluvat ja niihin liittyvät radioliikennetunnisteet (muun muassa kutsumerkki ja MMSI -numero)
- pitää yllä ajantasaista luparekisteriä alusten radioasemista ja niille myönnettyistä tunnisteista
- vastaa siitä, että meripelastusviranomaisilla on alusten yhteydenpitoa ja tunnistamista varten käytettävissään ajantasainen tieto aluksilla olevista meriradiolaitteista ja alusten radioliikennetunnisteista
- avustaa pyydettyinä meripelastusviranomaisia oman erityisosaamisensa mukaisesti, erityisesti hätä- ja turvallisuustapausten häiriöihin liittyvissä tapauksissa

Laivanisäntä

- meripelastuksen johtokeskusten ja laivanisäntien välinen yhteistoiminta järjestetään SOLAS -sopimuksen mukaisesti
- laivanisännän on toimitettava matkustajalaivoista turvallisuuskaaviot ja turvallisuussuunnitelmat (SAR -suunnitelmat) liikennealueensa meripelastuksen johtokeskuksille (MRCC:lle ja MRSC:lle). Laivanisännän tulee huolehtia myös suunnitelmien päivittämisestä
- laivanisännät ja meripelastusviranomaiset sopivat aluksien ja meripelastusviranomaisten välisistä yhteisharjoituksista

laivanisännän hälytys-/ turvallisuusryhmä (tai vastaava)

- avustaa alusta onnettomuustilanteissa
- vasta tarpeen mukaan yhteyksistä mm.
 - viranomaisiin
 - vakuutusyhtiöön
 - pelastusyhtiöön
 - luokituslaitokseen
 - omistajaan
 - henkilöstön omaisiin
 - mediaan
 - rahtaajaan
- varmistaa, että johtava viranomainen saa aluksella olevista henkilöistä luettelon
- avustaa matkustajia muuttuneissa majoitus- ja matkajärjestelyissä

Suomen Meripelastusseura ry

- vapaaehtoisten meri- ja järvipelastusyhdistysten keskusjärjestö, jolla on noin 60 pelastustyötä tekevää yhdistystä, joista noin puolet on merialueella ja puolet sisävesillä
- harjoittaa ja kehittää vapaaehtoista meripelastusta meri- ja järviolueilla sekä antaa siihen liittyvää pelastajakoulutusta
- osallistuu meripelastustoimeen ja ympäristönsuojeluun viranomaisten ohella
- harjoittaa pelastuspalvelua yhteistoiminnassa asianomaisten viranomaisten ja muiden pelastusorganisaatioiden kanssa osana valtakunnallista pelastusjärjestelmää
- ylläpitää pelastusasemia, pelastusvalmiutta ja hankkii pelastusaluksia sekä kalustoa.

Ålands Sjöräddningssällskap r.f.

- on yleishyödyllinen yhdistys, jonka päätehtävänä on harjoittaa vapaaehtoista meripelastusta Ahvenanmaan maakunnan alueella
- osallistuu meripelastustoimeen ja ympäristönsuojeluun viranomaisten ohella
- osallistuu öljyntorjuntaan
- harjoittaa pelastuspalvelua yhteistoiminnassa asianomaisten viranomaisten ja muiden pelastusorganisaatioiden kanssa
- ylläpitää pelastusasemia, pelastusvalmiutta ja hankkii pelastusaluksia sekä kalustoa
- harjoittaa meripelastukseen liittyvää koulutustoimintaa

Suomen Punainen Risti

- toimii Vapaaehtoisen pelastuspalvelun yhdysjärjestönä ja koordinoi erityisesti maalla tapahtuvaa vapaaehtoista pelastustoimintaa
- tukee ja avustaa viranomaisia paljon pelastushenkilöstöä vaativissa tehtävissä
- ylläpitää vapaaehtoisten hälytysryhmien valmiutta tukea viranomaisia mm. jäällä ja saarissa tapahtuvassa etsintätoiminnassa sekä muissa pelastus- ja ensiaputehtävissä, evakuoinneissa, henkisen tuen palveluissa ja ympäristöonnettomuuksien haittojen ehkäisyssä ja lieventämisessä
- ylläpitää suuronnettomuus- ja erityistilanteita varten valtakunnallista psykologien valmiusryhmää
- tukee viranomaisia Saaristomerellä palveluveneiden avulla muun muassa ensiapua vaativissa tehtävissä

Puolustusvoimat

- valvoo merialuetta onnettomuus- ja vaaratilanteiden havaitsemiseksi ja paikantamiseksi alueellisen koskemattomuuden valvontaan liittyen
- osallistuu tarvittaessa etsintä- ja pelastustoimintaan henkilöstöllään ja kalustollaan
- tukee pyydettyä etsintä- ja pelastustoimintaa erityisasiantuntemuksellaan

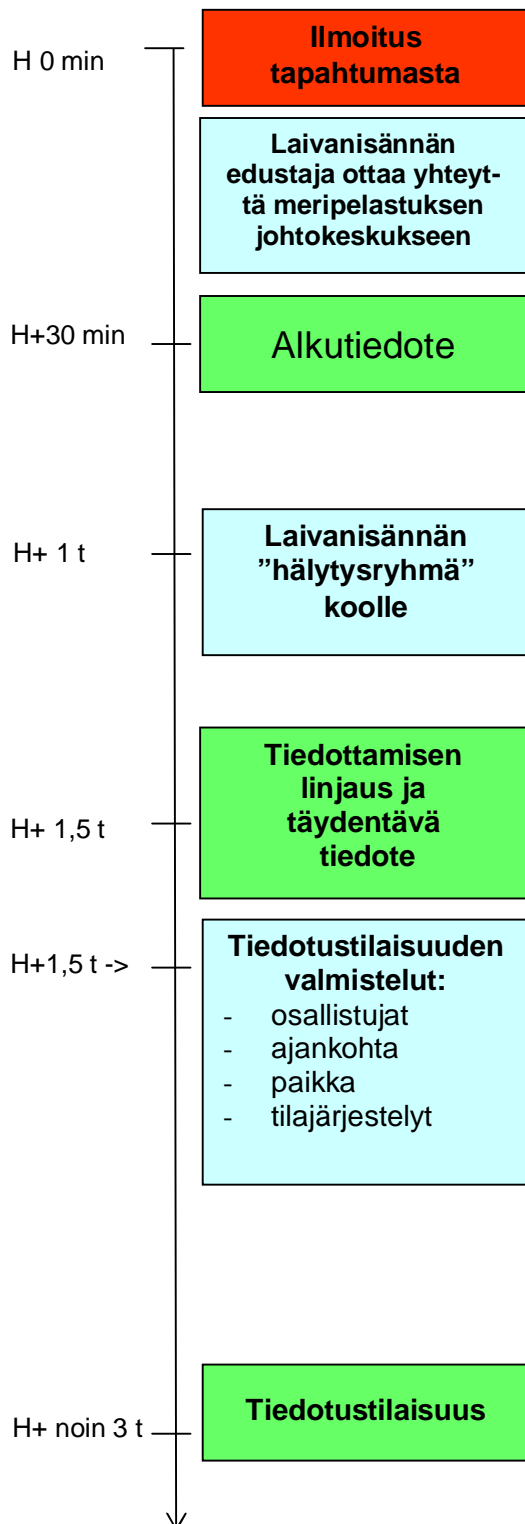
Tullilaitos

- osallistuu tarvittaessa etsintä- ja pelastustoimintaan henkilöstöllään ja kalustollaan
- antaa pyydettyä tullilaitoksen tietojärjestelmästä alus- ja tavaraliikennettä koskevia tietoja

Muut meripelastusviranomaiset ja toimijat

- toimivat yhteistyössä pelastusviranomaisten kanssa

Laivanisännän ja viranomaisten yhteisen tiedottamisen periaatteet erityistilanteiden yhteydessä

Meripelastustapahtumaa johtava merivartiosto vastaa johtavana viranomaisena myös tapahtumaan liittyvän tiedottamisen koordinoimisesta. Onnettomuuden laajuudesta riippuen merivartiosto voi saada tukea Rajavartiolaitoksen esikunnalta ja Sisäasiainministeriön viestintähenkilöstöltä viestinnän valmiussuunnitelmien mukaisesti.

Tavanomaisissa meripelastustilanteissa tiedottamisen hoitaa meripelastuksen johtokeskuksen meripelastusjohtaja (SMC). Meripelastustilanteista tiedotetaan sähköpostilla, telefaxilla ja Rajavartiolaitoksen internet-sivuilla osoitteessa www.raja.fi. Tilanteen vakavuudesta riippuen pelastustoimia johtava viranomainen tiedottaa asiasta myös oman organisaationsa johdolle ja viestintäyksikölle, jotka välittävät tiedon edelleen valtioneuvostotasolle.

Ensimmäinen tiedote eli alkutiedote pyritään antamaan noin 30 minuutin sisällä tapahtumasta. Alkutiedotteessa on seuraavat tiedot:

- mitä on tapahtunut
- missä on tapahtunut
- milloin on tapahtunut
- mihin toimenpiteisiin on ryhdytty

Vakavien onnettomuuksien ollessa kyseessä voidaan järjestää tiedotustilaisuus. Johtava viranomainen päättää tiedotustilaisuuteen kutsuttavista osapuolista ja tiedotustilaisuuden sisällöstä. Kun yhteys kaikkiin osapuoliin on varmistettu, ilmoitetaan tiedotusvälineille tiedotustilaisuuden aika ja paikka. Tavoitteena on pitää tiedotustilaisuus mahdollisimman pian tapahtuman alkamisesta, kuitenkin tapahtuman vuorokaudenaika huomioiden. Ennen tiedotustilaisuutta voidaan antaa täydentäviä tiedotteita tapahtumasta ja pelastustöiden etenemisestä.

Tiedotustilaisuudessa ovat läsnä viranomaisten ja laivanisännän edustajat. Viranomaiset kertovat omista toimenpiteistään, laivanisäntä kertoo alusta ja sen miehistöä koskevista asioista. Tilaisuudessa annetaan ainoastaan varmoja tietoja tapahtuneesta, syitä ei arvioida. Tiedottamisessa on huomattava salassa pidettävät asiat kuten uhrien henkilöllisyys sekä mahdolliset rikostutkintaan liittyvät seikat. Tilaisuudessa ilmoitetaan seuraavan tiedotustilaisuuden aika ja paikka. Tiedotustilaisuuksia järjestetään säännöllisin väliajoin. Kriisiviestinnässä pyritään keskitettyyn viestintään, joka mahdollistaa median tasapuolisen kohtelun. Näin ollen tiedotustilaisuuksien välisenä aikana osapuolten ei tulisi antaa yksittäisiä lausuntoja tiedotusvälineille. Omaisten tiedusteluihin pyritään vastaamaan mahdollisimman hyvin.

Mahdollisesta tiedotusvälineiden edustajien kuljettamisesta onnettomuusalueelle päättää pelastustoimista vastaava viranomainen. Mikäli toimittajia viedään myös onnettomuusalueelle, tulee tämä sopia ennakkoon aluksen päällikön kanssa.

Tiedottajia ja paikkoja valittaessa on otettava huomioon tilanteen mahdollisesti edellyttämä kansainvälinen tiedottaminen.